

ПЕРЕДПЛАТА

на I півріччя 2022 року

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*						
40123	Газета «ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	200	400	600	1200
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ДЛЯ ОСВІТЯН	12	200	400	600	1200
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	400	800	1200	2400
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	150	—	450
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	150	—	450
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	150	—	450
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ (HIGHER EDUCATION OF UKRAINE)	4	—	—	200	400
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	—	—	200	400
48764	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	4	—	—	200	400

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Освіта України», журнал «Інформаційний збірник для освітян»	400	800	1200	2400
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання	—	—	—	10750
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета України». Журнали: «Інформаційний збірник для освітян», Вища освіта України (Higher education of Ukraine)	—	—	—	5650
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета: «Освіта України», «Педагогічна газета України». Журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»	—	—	—	7550

*Вартість послуги «приймання передплати» — згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54

☎ +38(044) 498-10-28 ☎ +38(044) 498-10-29 ✉ office@pedpresa.ua

Редакція журналів

☎ +38(044) 498-10-29 ✉ 2345255@ukr.net

Редакція газети «Освіта України»

☎ +38(068) 150-10-50 ✉ osvita_ukrainy@ukr.net

ДОКЛАДНІШЕ – НА САЙТІ
pedpresa.ua

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 1, 2022

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД

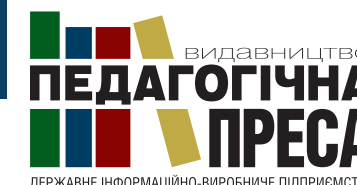
ВИХОВАННЯ

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

ЗАГИНУЛА В МАРІУПОЛІ, РЯТУЮЧИ ДІТЕЙ

Матеріал читайте на с. 2 – 5

Газета «Волшебный дом» Клубу юних журналістів «Мрійники» під керівництвом Лілії Гумянової визнана Кращим медіа XXIV Міжнародного конкурсу шкільних медіа (квітень 2021 р.)
19 березня 2022 року талановитий педагог Лілія Миколаївна врятувала своїх вихованців, а сама загинула...

ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ ДО ВІЙНИ

Заняття в інформаційно-ресурсному центрі
Васильківського професійного ліцею

У майстерні виробничого навчання з професії «Швачка»
у навчальному корпусі Васильківського професійного ліцею

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Матеріал читайте на с. 19 – 21

Учні ВПУ № 4 м. Хмельницького з волонтером Наталією Савіцькою. Акція «Солодке серце»

ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ У ДОБУ ВІЙНИ

Матеріал читайте на с. 11 – 13
та 24 – 26

Майбутні зварники у майстерні
закладу наближають перемогу України

Тренінгові заняття психолога Наталії Сиско з дітьми,
переселеними з місць бойових дій

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 1 (94) 2022

СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ – БЕРЕЗЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійної освіти НАПН України

Марія Теловата – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Людмила Базиль – доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України

Валерій Булгаков – кандидат політичних наук, доцент, директор ДВНЗ «Київський коледж будівництва, архітектури та дизайну», голова правління Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників закладів I – II рівнів акредитації»

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, учений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Петро Коржевський – начальник Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Катерина Мірошніченко – президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Ірина Шумік – кандидат наук з державного управління, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ, ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році
Свідectво про державну реєстрацію
серія KB № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.
Схвалено вченою радою
Інституту професійної освіти НАПН України
(протокол № 4 від 13.04.2022 р.)

Передплатний індекс 48764

ЗМІСТ

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Ничкало Нелля. Українська педагогіка праці у гірку добу війни 2

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Басюк Дарія. Інноваційні напрями розвитку професійної освіти Хмельниччини 6
Шевчук Людмила. Нові підходи до розроблення освітніх програм для підготовки кваліфікованих робітників 9
Царьова Євеліна. Проектна діяльність у інноваційному розвитку закладу професійної освіти 11
Руцак Михайло. Лідер інновацій у професійній освіті 14
Росквас Анатолій. STEM-освіта у професійному ліцеї електроніки 17

ВИХОВАННЯ

Михайлов Сергій. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді 19
Прут Катерина. Тьюторські технології у роботі вихователя гуртожитку 21

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Сиско Наталія. Становлення і розвиток психологічної служби професійної освіти у регіоні 24
Соломенцева Лариса. Психологічна адаптація здобувачів освіти в професії та виробничому колективі 27

СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Андрощук Ірина. Підготовка майбутніх педагогів закладів професійної освіти у співпраці з роботодавцями 31
Осипенко Сергій. Ефективна практика впровадження дуальної форми навчання 33

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ

Залуський Сергій. Взаємодія закладів професійної освіти з Хмельницьким обласним центром зайнятості 36
Смалюк Алла. Престижність професійної освіти у регіоні: суперечності, досвід 38

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД

Шамралуk Олена. Методичний супровід дослідницької діяльності закладів професійної освіти 41
Градовський Петро, Теслюк Наталія. Методичне забезпечення освітнього процесу в умовах змішаного та дистанційного навчання 44
Соленцова Галина. Науково-методичний супровід професійної підготовки кваліфікованих робітників 47
Гнатюк Юлія. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів освіти на уроках історії 49

З ДОСВІДУ РОБОТИ

Маланчак Леся. Філософія розвитку професійного ліцею 52
Романенко Світлана. Упровадження елементів дуальної освіти в освітній процес 54
Кушнір Віктор, Шамралуk Леонід. Оновлення змісту аграрної професійної освіти (з досвіду українсько-американського проекту 57
Селізар Василь. Інновації у професійній підготовці кваліфікованих робітників для тепличного господарства 59
Поліщук Оксана. Творчо-пошукові проекти в підготовці фахівців з дизайну одягу 61

ВІТАЄМО

Вітаємо із захистом дисертацій 63

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.

© «Педагогічна преса», 2022

© «Професійна освіта», 2022

УКРАЇНЬСЬКА ПЕДАГОГІКА ПРАЦІ У ГІРКУ ДОБУ ВІЙНИ

Нелля НИЧКАЛО, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

*Українці ніколи й нікому не віддадуть свою
свободу й незалежність.
Володимир Зеленський*

Коли планувався до друку цей номер нашого науково-методичного журналу «Професійна освіта», а це було ще наприкінці минулого року, я з радістю думала, що напишу статтю, присвячену 50-літтю педагогіки праці як субдисципліни педагогічної науки.

Чому з радістю? А тому, що мені пощастило особисто знати співзасновників цієї особливої науки: професора Тадеуша Вацлава Новацького (25.11.1913–26.09.2011), професора Станіслава Качора (19.09.1924–07.11.2014), професора Зигмунта Вятровського, який 14 квітня цього року відзначатиме 94 роковини свого життя. Неодноразово слухала доповіді й виступи цих видатних польських учених під час Загальнопольського методологічного семінару, яким упродовж багатьох років керує професор, доктор хабілітований, голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України Франтішек Шльосек. Було чимало незабутніх зустрічей, дискусій, консультацій і, зрозуміло, роздумів про те, що треба зробити в Україні для розвитку педагогіки праці. На початку лютого підготовку рукопису цієї статті було завершено, залишалося лише уточнити деякі документальні джерела і статистичні дані...

Та страшний, гіркий і шокуєчий ранок 24 лютого 2022 року раптово змінив життя нашої рідної України, кожної родини, установи, підприємства й мільйонів українців. Розпочалася широкомасштабна російська агресія, вторгнення ворога на землі нашої Батьківщини, розпочалася кровопролитна війна.

Президент України Володимир Зеленський цілком справедливо сказав на весь світ, що це «нічим не виправдане брехливе й цинічне вторгнення... Українці ніколи й нікому не віддадуть свою свободу й незалежність. Тільки ми самі, всі громадяни України, з 1991 року визначаємо наше майбутнє. Але зараз вирішується доля не лише нашої держави, а й того, яким буде життя у Європі».

У той же день, 24 лютого у заяві Національної академії педагогічних наук України надзвичайно гостро наголошувалося: «Вважаємо злочинним і категорично засуджуємо порушення територіальної цілісності і кордонів України з боку Російської Федерації. Вважаємо також неприпустимими заяви керівництва Російської Федерації стосов-

но нашої держави, втручання у внутрішні справи України шляхом заперечення її цивілізаційної суб'єктивності та висунення вимог відмови від власного шляху розвитку» («Освіта і суспільство» 2022' 1–2 (46–47), с. 1). Хвилюючою й водночас мобілізуючою є завершальна частина заяви НАПН України: «Нас усіх чекає щоденна важка робота. Але мета у нас спільна і висока – збереження суверенітету й територіальної цілісності України. Задля цього ми працювали для здобуття Україною незалежності, так само ми трудилися для розвитку нашої держави протягом останніх 30 років, задля цього ми мобілізуємося на подальшу боротьбу! Ми переможемо! Слава Україні!».

«Героям Слава!» – відповідають усі науковці, освітяни, а з ними і працівники закладів професійної і фахової передвищої освіти. У багатомільйонному хорі українців, які з гордістю вимовляють ці святі й магічні слова – велика любов, сила і віра в Перемогу, готовність віддати «душу й тіло за нашу свободу...». Сьогодні – це реальний вияв нашого генетичного патріотизму, який наш народ гідно демонструє всюди, – у Збройних Силах України, територіальній обороні, у Києві, Харкові, Маріуполі, Сумах, Волновасі, Чернігові, Ірпіні, Бучі, Гостомелі, Бородянці Київської області та в інших регіонах нашої держави.

Профтехосвіта і фахова передвища освіта нашої держави в умовах російської загарбницької війни діє за принципом «Все для фронту – все для Перемоги!». Наші професійні навчальні заклади, маючи виробничі потужності та досвідчених майстрів і професійно підготовлених учнів, працюють день і ніч, докладають багато зусиль для підтримки обороноздатності країни. Педагоги та інші працівники здають кров для поранених воїнів, приносять медикаменти, перев'язувальні матеріали тощо.

В умовах воєнного стану зникло поняття «нормований робочий день». Майже цілодобово заклади професійної освіти готують для бійців з овочів, які самі виростили, а також із продуктів, принесених громадянами, сухі пайки, набори сухих борщів та інших напівфабрикатів, виготовляють консервацію, випікають хлібо-булочні вироби. У посилки для фронту учні й студенти вкладають створені своїми руками листівки зі словами сердечної вдячності, шани й любові нашим воїнам, які нині боронять Україну. У майстернях зварювального та металообробного виробництва виготовляють буржуйки, протитанкові іжаки, зварюють ліжка для вимушених переселенців. Жінки-педагоги та інші працівники разом з учнями і студентами плетуть маскувальні сітки, ши-

ють розгрузки, балаклави, подушки-хомути, ви-
роби постільного асортименту, медичні барсетки,
ремонтують військове обмундирування.

Особлива увага приділяється біженцям,
з-поміж яких жінки, їхні діти та батьки поваж-
ного віку. Педагоги-профтехосвітяни віддають їм
людське тепло, щирість своїх сердець і любов. Усі
гуртожитки, ідальні працюють для гуманітарної
місії, здійснюється безкоштовне поселення, за-
безпечується гаряче харчування, надається ме-
дична і психологічна допомога.

Освіта нашої держави стала єдиною родиною,
яка відкриває свої серця і надає конкретну допо-
могу кожному, хто її потребує і звертається з будь-
якими життєво важливими проханнями. Так, за-
клади професійної освіти декількох областей
прийняли на тимчасове проживання дітей-сиріт з
Чернігівщини та інших регіонів, де тривають бойо-
ві дії. Дітям створено належні умови для проживан-
ня та організовано їхнє харчування. Не очікуючи
юридичного та фінансового розв'язання пробле-
ми, хмельниччани прийняли з Краматорського
та Бахмутського ЗПО Донецької області дітей-си-
ріт для продовження професійного навчання. Усім
учням-переселенцям надається соціальна, психо-
логічна та медична допомога, здійснюється кри-
зове консультування. Вони беруть участь у різних
заходах, що проводяться з метою емоційної під-
тримки, здійснюється пошук українолюбних ме-
дикаментів особливого призначення.

Те, що діється в українській педагогічній ро-
дині в умовах війни, свідчить про пробудження
особливих почуттів у серцях освітян – могутньої
генетичної любові й духовної сили, прагненні
якомога більше допомогти тому, хто страждає від
гірких втрат і змушений залишити свої домівки.
Нині українська нація згуртувалася, об'єдналася
для порятунку своєї Батьківщини, Європи та сві-
ту від кривавого рашизму. Адже за визначенням
багатьох відомих міжнародних політиків та укра-
їнських державних, громадських діячів, рашизм
є страшнішим від фашизму.

Станом на 11 квітня 2022 року за 47 днів оку-
панти пошкодили в Україні понад 938 закладів
освіти, повністю зруйнували 87. На жаль, понад
525 дітей постраждали в результаті збройного
вторгнення РФ, при цьому 183 дитини загину-
ли та понад 342 дістали поранення (Інформацій-
не агентство «Інтерфакс-Україна»). На обкладин-
ці цього випуску нашого журналу опубліковано
фото зруйнованого навчального корпусу Василь-
ківського професійного ліцею в перші дні ро-
сійської агресії. Залишилися руїни від того, що
створювалося педагогами цього прекрасного на-
вчального закладу, який любили діти і батьки й
високо поцінювали роботодавці. До речі, експе-
риментального майданчика Інституту професій-
ної освіти НАПН України.

Цілком погоджуюсь з Іриною Шумік – генераль-
ним директором Директорату професійної освіти
МОН України, яка назвала героїзмом велетенську
працю наших профтехів. Вона навела лише окре-
мі приклади на своїй сторінці у фейсбуці: «... одна

з керівниць харківського закладу провела понад
тиждень у підвалі з 30-ма учнями з особливими
освітніми потребами і дітьми-сиротами, не маю-
чи нормальної їжі, світла, а потім під кулями ви-
везла їх із палаючого Харкова. Інша, в одному з
тимчасово окупованих міст на півдні нашої краї-
ни організувала на базі закладу центр гуманітар-
ної допомоги, де годують страждених, допома-
гають з ліками. Ще одна колега під кулями везе
гумконвой, ночує в полі в оточенні окупантів, а
після розстрілу колони фактично пішки йде додо-
му. А скільки наших колег і колежанок допомага-
ють з евакуацією, забуваючи про власні сім'ї, на-
ражаючи себе на страшну небезпеку».

З-поміж воїнів Збройних Сил України багато
випускників закладів професійної (професійно-
технічної) і фахової вищої освіти, які навчалися
на базі повної середньої освіти і стали прекрас-
ними фахівцями. Сьогодні вони захищають рід-
ну землю.

Болючим і вражаючим прикладом героїзму ма-
ріупольських педагогів є Лілія Гумянова – керівник
Клубу юних журналістів «Мрійники» комунально-
го закладу «Лівобережний районний Будинок ди-
тячої та юнацької творчості» департаменту освіти
Маріупольської міської ради. Її вихованці впро-
довж багатьох років брали участь та перемагали
в Міжнародному конкурсі шкільних медіа, співор-
ганізатором якого є Національна академія педа-
гогічних наук України і Національна спілка жур-
налістів України. Газета «Волшебный дом», яку
видавав Клуб юних журналістів «Мрійники» під ке-
рівництвом Лілії Миколаївни, завжди вирізнялася
креативними і цікавими матеріалами. У 2021 році
газета «Волшебный дом» була визнана Кращим
медіа XXIV Міжнародного конкурсу шкільних ме-
діа. Рашисти-«визволителі» України знищили
«Волшебный дом» дитячих талантів і творчості,
відібрали життя у тих, хто їх плекав, – педагогів.

До останньої хвилини свого життя Лілія Гумя-
нова піклувалася про своїх вихованців, ініціювала
відкриття бомбосховища в Будинку творчості для
збереження життя маріупольців. 19 березня вона
спочатку завела у бомбосховище своїх вихован-
ців, з-поміж яких були й учні закладів профтехос-
віти, їхні батьки та люди поважного віку. Рятуючи
інших, вона не встигла забігти у бомбосховище...
На другій сторінці обкладинки цього випуску на-
шого журналу – фото Лілії Миколаївни, зроблене
маріупольськими юними журналістами в квіт-
ні минулого року під час вручення нагород пере-
можцям XXIV Міжнародного конкурсу шкільних
медіа. Ось такою щасливою і красивою була вона
минулої весни... І залишиться у наших спогадах, у
спогадах учнів і колег, у серцях рідних.

Віriamo, що після нашої Перемоги буде написано
й видано не одну книжку про патріотизм і героїзм
українського народу, освітян та їхніх вихованців.

У гірку добу російської війни не можемо не висло-
вити слів глибокої сердечної подяки Міністерству
освіти і науки України, особисто міністру Сергію
Шкарлету, його заступникам та керівникам дирек-
торатів й інших структурних підрозділів за велику

працю, спрямовану на нормативно-правове забезпечення освітнього процесу в умовах війни.

Нові державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану для сфери освіти передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» від 15.03.2022 р. № 2126-IX. Закон України «Про освіту» доповнено статтею 57-1 «Державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану».

Відповідно до Рішення Міністерства освіти і науки України термін дії свідоцтв про атестацію закладів освіти за професіями, за якими здійснюється підготовка здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти продовжено до 1 липня року, наступного за скасуванням воєнного стану в Україні. Про це йдеться у наказі Міністерства освіти і науки України від 19 березня 2022 р. № 263 «Про продовження терміну дії свідоцтв про атестацію закладів освіти за професіями, за якими здійснюється підготовка здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти на період дії воєнного стану», яким затверджено рішення ДАК від 18.03.2022 року, протокол № 144, а також спрощується процедура формування замовлення документів про професійну (професійно-технічну) освіту в Єдиній державній електронній базі з питань освіти. Оперативне реагування МОН України на виклики в умовах воєнного стану дає змогу закладам професійної освіти організовано продовжити навчальний процес та вчасно здійснити випуск так необхідних нашій економіці кваліфікованих робітників.

Із 14 березня 2022 року відновлено освітній процес за дистанційною та змішаною формами навчання відповідно до листа МОН України від 06.03.2022 р. № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу».

Сергій Шкарлет зазначив, що заклади професійної (професійно-технічної) освіти 15 регіонів повністю поновили освітній процес у дистанційному форматі. Частково продовжено освітній процес у ЗП(ПТ)О 8 областей. Не розпочато навчання у закладах П(ПТ)О двох областей України.

Професійно-теоретичну підготовку у ЗП(ПТ)О відповідно до змісту освітніх програм рекомендовано організувати з використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачають відвідування закладу освіти здобувачами та педагогічними працівниками. Для організації професійно-практичної підготовки (виробничого навчання та виробничої практики) відповідно до змісту освітніх програм рекомендовано за можливості використовувати навчальні майстерні, лабораторії, полігони, робочі місця на підприємствах. За неможливості здійснювати професійно-практичну підготовку в звичайному режимі, рекомендовано перенести її на період після закінчення правового режиму воєнного стану, в іншому випадку передбачити її проходження з використанням технологій дистанційного навчання.

Для здобувачів освіти, які належать до перехідного контингенту, можливе перенесення годин професійної підготовки на наступний навчальний рік.

Під час модульно-поурочного (поурочно-тематичного) планування педагогам рекомендовано виокремлювати ключові теми. Це дасть змогу без порушення вимог освітньо-професійного стандарту ущільнювати, оптимізувати вивчення модуля, предмета та забезпечити якісну самостійну роботу учнів в умовах змішаного (дистанційного) навчання.

Згідно з офіційною статистикою, станом на 29 березня 2022 року 6,5 млн осіб в Україні є внутрішньо переміщеними особами. Вони залишили свої домівки, рятуючись від небезпеки, на території рідної країни. Велика частка з числа цих громадян зупинились для проживання у різних регіонах України та зареєструвались для працевлаштування. З-поміж них – здобувачі професійної освіти, яким необхідно завершити навчання або продовжити його, здобути відповідну робітничу кваліфікацію та розпочати відбудову своєї Батьківщини. У зв'язку з цим регіональні органи управління освітою, спільно із закладами професійної освіти активно створюють умови для продовження професійного навчання внутрішньо переміщеної молоді. Вони здійснюють навчання різних категорій дорослого населення, їх перекваліфікацію, а також сприяють набуттю конкретних професійних компетентностей за короткотерміновими освітніми програмами з найзатребуваніших на даний час професій.

Привернемо також увагу до того, що у наказах і листах МОН України викладено важливі положення щодо роботи закладів освіти в умовах воєнного стану.

Доречно наголосити, що керівникам органів управління освітою та/або керівникам закладів освіти заборонено примушувати працівників (педагогічних, наукових, науково-педагогічних тощо) до написання заяв про відпустку без збереження заробітної плати. Працівникам лише за добровільним бажанням може бути надано відпустку (із збереженням або без збереження заробітної плати) відповідно до вимог трудового законодавства.

В умовах воєнного стану співпраця Національної академії педагогічних наук України з Міністерством освіти і науки України набула нових якісних характеристик і розширилась за багатьма напрямками. 24 березня цього року на засіданні Президії Національної академії педагогічних наук України було обговорено питання «Про роботу відділень та наукових установ НАПН України в умовах воєнного стану».

Відкриваючи це засідання, Президент НАПН України Василь Кремень виступив із державницькою філософсько-педагогічною промовою глибокого прогностичного змісту. Висловивши сердечну подяку Збройним Силам України за героїзм і мужність, Василь Григорович особливо наголосив: «Український народ продемонстрував, що він є нацією. Це сучасна нація європей-

ського характеру. З цієї війни Українська нація вийде більш згуртованою...».

П'ять академічних відділень, десять інститутів, два центри, Університет менеджменту освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека імені В. О. Сухомлинського з перших днів повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації на територію України та оголошення воєнного стану проводять дуже важливу роботу. З-поміж них і Відділення професійної освіти і освіти дорослих, Інститут професійної освіти (директор В. Радкевич), Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна (директор Л. Лук'янова). На сайті НАПН України можна ознайомитися із змістом цих документів (<https://naps.gov.ua>).

У час надзвичайно тяжких випробувань ми, громадяни України, маємо змогу побачити, як у всьому світі змінилось ставлення до нашої держави. На всіх континентах, у столицях більшості країн, і не лише в столицях, замайоріли жовто-блакитні прапори. З ними вийшли на вулиці і площі не тільки українські земляцтва, а й представники владних структур, державні і громадські діячі, лауреати Нобелівської та інших премій, переможці Олімпійських ігор, мистецьких, спортивних та інших міжнародних конкурсів.

Усе прогресивне людство засуджує російську дику й хижацьку агресію, підтримує українців у тяжкій боротьбі за незалежність своєї Батьківщини. На нашу думку, у Невмирущу історію світової Слави увійде справжній подвиг польського народу, подвижницька діяльність Президента Польщі Анджея Дуди, Уряду Республіки Польща, різних громадських організацій, які роблять усе можливе й неможливе, щоб прийняти понад 2,1 млн українських біженців, переважно жінок і дітей. Слова сердечної подяки маємо висловити нашим колегам – науковцям та освітянам. З-поміж них – іноземним членам НАПН України професорам, докторам хабілітованим Франтішеку Шльосеку, Яну Лацкику, відомим науковцям професорам Станіславу Юцику (Катовіце), Чеславу Плевці (Щецин), Ришарду Бері (Люблін), Норберту Г. Пікулі, Іренеушу Швіталі, Іоанні М. Лукасіку (Краків), докторам хабілітованим Яну Сікорі, Анні Анжеєвській (Варшава), Тересі Яніцкій-Панек (Скєрневіце), Кшистофу Пшибиценю (Стальова Воля). Не можу також не назвати Барбару Марцінковську – ректора Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Піотра Борека – ректора Педагогічного університету імені Комісії Народної освіти у Кракові, Радослава Добровольського – ректора Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні, Ельжбету

Стоковску-Згадан – ректора Державного інституту ім. Стефана Баторія в Скєрневіцах. Адже вони не лише надали житло й організовували харчування біженців – жінок з дітьми-інвалідами, а й подбали про їхнє лікування. Таких прикладів по всій Польщі – сотні й тисячі.

Як бачимо, польська педагогіка праці, що народилася після Другої світової війни й має півстолітню історію, набула могутнього небаченого досвіду солідарності, істинного патріотизму і любові, в умовах російської війни...

Отже, гірка доба широкомасштабної російської агресії проти України за досить короткий час дуже вплинула на працю різних категорій населення, на її динамічність та ефективність в екстремальних умовах, оперативне прийняття управлінських рішень, їх невідкладне виконання, об'єднання зусиль усього суспільства. Передусім змінилася мета праці та її спрямування в усіх секторах економіки і сферах професійної діяльності – на **ПЕРЕМОГУ** над лютим агресором. Набули всебічного поглиблення якісні характеристики праці під час воєнного стану: вона пронизана глибоким патріотизмом, гуманізмом, високою організованістю, готовністю покласти «душу й тіло за нашу свободу», вірою в **ПЕРЕМОГУ**, пробудженням високої духовності української нації, її прагненням до єдності, збереження цілісності нашої держави.

На наше переконання, органічне поєднання і врахування цих та інших чинників закономірно впливає на розвиток педагогіки праці, її міждисциплінарність і гостру соціальну затребуваність, а також прогностичність та об'єктивну необхідність тісного взаємозв'язку з іншими людинознавчими науками. Адже педагогіка праці – це наука про людину, народжена нею для самотворення і саморозвитку на різних життєвих етапах. У сучасну гірку добу ця наука сприяє примноженню духовних і фізичних сил українського народу в боротьбі за рідну землю, за свою Україну.

Свій історичний роман у віршах «Берестечко» (1966–1967 рр.), Ліна Костенко створювала впродовж трьох складних десятиліть боротьби за відновлення української державності. Цей роман вона завершила такими словами:

*«Ми переможемо. Не такі ми й кволі.
Не допускай такої мислі,
що Бог покаже нам неласку.
Життя людського строки стислі.
Немає часу на поразку».*

Мимоволі видається, що ці пророчі слова народилися в серці видатної Українки – філософа і поета саме про перший день російської війни 24 лютого 2022 року...

ОФІЦІННО

Відповідно до Постанови Президії Національної академії педагогічних наук України від 27 січня 2022 року № 1-2/1-18 Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України перейменовано на Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України. (Виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань від 01.02.2022 року № 527829968289).

УДК 377-048.5 (477.43)

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Дарія БАСЮК, директор Департаменту освіти, науки, молоді та спорту Хмельницької обласної державної адміністрації, доктор економічних наук, професор

Проаналізовано сучасний стан професійної (професійно-технічної) освіти Хмельницької області, окреслено інноваційні напрями її розвитку: оптимізація мережі, активізація співпраці стейкхолдерів, осучаснення змісту й підвищення якості професійної освіти, запровадження модульно-компетентнісного підходу, дуального, інклюзивного навчання, STEM-освіти, інноваційних педагогічних, виробничих та інформаційно-цифрових технологій; осучаснення навчально-матеріальної бази, підвищення іміджу професійної освіти. Висвітлено стратегічні цілі розвитку професійної освіти регіону на найближчу перспективу.

Ключові слова: професійна освіта, ринок праці, стратегічний план.

Daria BASYUK

INNOVATIVE TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION IN KHMELNITSKY REGION

The article analyzes the current state of vocational (vocational) education in the Khmelnytsky region, outlines innovative directions for its development: network optimization, activation of stakeholder cooperation, updating the content and improving the quality of vocational education, introducing a modular competence-based approach, dual, inclusive education, innovative pedagogical, production and information and digital technologies; modernizing the educational and material base; improving the image of vocational education. The strategic goals of the development of vocational education in the region for the near future are characterized.

Keywords: vocational education, labor market, strategic plan.

Інноваційний розвиток системи професійної освіти Хмельниччини зумовлений впливом низки тенденцій глобального та національного масштабів, з-поміж яких: зміна структури економіки, викликана науково-технічним прогресом та загостренням ринкової конкуренції; посилення трудової міграції; розширення спектру альтернативних форм зайнятості; неофіційне працевлаштування; відтік робочих місць з великих підприємств у сферу самозайнятості, на малі та мікропідприємства, зростання соціальних запитів молоді, поширені ще стереотипи про низьку престижність робітничих професій тощо. Зокрема, незважаючи на позитивну загалом динаміку щорічного приросту валового внутрішнього продукту та збільшення останніми роками обсягів виробництва, спостерігаємо негативну тенденцію до скорочення загальної чисельності працюючих (в середньому 1,7 % на рік). Ці тенденції зумовлюють суттєве підвищення вимог до мобільності, гнучкості та оперативності управління системою професійної освіти, розвитку інноваційної діяльності.

© Басюк Д., 2022

Мережа державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗПО) Хмельницької області охоплює 26 закладів другого (базового) та третього (вищого) рівнів професійної (професійно-технічної) освіти, з них 6 вищих професійних училищ, 6 промислових професійних ліцеїв, 3 промислово-аграрні ліцеї, 3 аграрні ліцеї, 5 центрів професійно-технічної освіти та 3 навчальні центри при установах виконання покарань. Для потреб регіону та держави ЗПО області здійснюють первинну професійну підготовку, професійно-технічне навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітничих кадрів для 17 напрямів і видів господарської діяльності зі 129 професій (в Україні за 500 професіями), з них 7 професій загальнодержавного значення (в Україні визначено 25 професій) у 8 ЗПО, 54 професії на модульно-компетентнісній основі у 23 ЗПО (в Україні 207 професій), 52 професії із впровадженням дуальної форми навчання у 22 ЗПО (в Україні з 192 професій).

У ЗПО області у 2021/2022 н.р. навчається 9143 особи, з них 7580 осіб (83 %) – за регіональним замовленням, 685 осіб (7,5 %) – за держав-

ним замовленням на професії загальнодержавного значення, 130 осіб (1,4 %) – у навчальних центрах при кримінально-виконавчих установах закритого типу за державним замовленням, 296 осіб (3,2 %) – за кошти юридичних та фізичних осіб, 452 особи (4,9 %) – з числа працівників та незайнятого населення. За останні три роки спостерігається зменшення обсягів регіонального замовлення за кошти місцевих бюджетів (з 3096 до 2914 осіб, або на 6 %) та державного замовлення (з 580 до 430 осіб, або на 25,8 %).

Загальний випуск здобувачів освіти у ЗПО області у 2020/2021 н.р. становив 4863 особи, з них 85 % працевлаштовані за професією, 6 % продовжили навчання у закладах вищої освіти, 3 % призвані до лав Збройних сил України, 6 % – не працевлаштовані. Наявний певний дисбаланс між найбільш популярними професіями з-поміж вступників ЗПО регіону (водій автотранспортних засобів, кухар, кондитер, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, штукатур, перукар, кравець, муляр, слюсар з ремонту сільськогосподарської техніки, електрогазозварник, опоряджувальник будівельний) та найбільшою кількістю вакансій на регіональному ринку праці (водій автотранспортних засобів, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, продавець продовольчих товарів, оператор котельні, швачка, кухар, слюсар-ремонтник, охоронник, машиніст (кочегар) котельні, продавець непродовольчих товарів).

У Хмельницькій області запроваджено дуальну форму здобуття освіти у 22 ЗПО (96 %) із 52 професій (з них 11 монопрофесій та 41 технологічно-суміжна професія). Станом на 01.01.2022 р. дуальною формою охоплено 2702 здобувачі, що становить 30 % від загального контингенту. Інклюзивне навчання здійснюється у шести ЗПО з 9 професій, що становить 10 % від інтегрованих та монопрофесій, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих робітників у ЗПО. В області функціонує 8 навчально-практичних центрів (далі – НПЦ) за галузевим спрямуванням, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за сучасними виробничими технологіями з 26 професій. У серпні 2021 року розпочато створення ще 2 НПЦ із 4 професій. З метою налагодження дієвих механізмів партнерства та ефективної співпраці ЗПО з роботодавцями на базі галузевих навчально-практичних центрів укладено 129 двосторонніх угод. Робота НПЦ базується на співпраці й партнерстві із зовнішніми стейкхолдерами, формуванні та розвитку цілісної системи новітніх методик професійного навчання, створенні професійних майданчиків для

здобуття професійних кваліфікацій молоді та дорослих на інноваційних виробничих технологіях.

Наприклад, Департаментом освіти, науки, молоді та спорту Хмельницької обласної державної адміністрації на базі НПЦ ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» у жовтні 2021 року проведено цикл практичних семінарів для 349 працівників шкіл та садочків Хмельниччини з метою організації здорового харчування здобувачів освіти.

Розвиток національної економіки, впровадження IT-технологій, зростання креативних та сервісних галузей ставлять перед освітою завдання щодо генерування нових ідей і знань, створення нових технологій, розв'язання проблем, що можливо досягнути шляхом впровадження проблемного навчання. З огляду на зазначене Департаментом освіти, науки, молоді та спорту Хмельницької облдержадміністрації розроблено Концепцію розвитку STEM-освіти в закладах освіти області. STEM-освіта має стати одним із пріоритетів розвитку освітніх закладів області, складовою частиною державної політики з підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та розвитку людського капіталу, одним з основних чинників інноваційної діяльності у галузі освіти, що відповідає запитам економіки та потребам суспільства. Для реалізації цих завдань на базі Хмельницького професійного ліцею електроніки проведено регіональний семінар-практикум «STEM-освіта в дії» за участі голови правління благодійної організації «Фонд освітніх ініціатив» Антона Дзюби в рамках Всеукраїнського тижня професійної освіти.

Основним програмним документом регіонального рівня для розвитку системи професійної освіти Хмельниччини є Стратегія регіонального розвитку Хмельницької області на 2021–2027 роки. Нині триває проводиться робота щодо розроблення Стратегічного плану розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти Хмельницької області на 2022–2027 роки (далі – Стратегія), метою якого є реформування наявної системи П(ПТ)О з урахуванням кращих світових практик, підвищення ефективності її діяльності, якості підготовки фахівців, створення умов для працевлаштування молодих людей і дорослого населення, забезпечення їхнього включення до регіонального ринку праці та суспільно-корисної діяльності.

В основу підготовки Стратегії покладено такі принципи: партнерство – рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей; спільна участь представників влади та приватного сектору; відкритість – забезпечення залучення заінтересованих

представників установ та інституцій, що працюють у галузі професійної освіти, зайнятості, регіонального розвитку, суб'єктів підприємництва та громадських об'єднань; паритетність – створення рівних можливостей для висловлення позицій заінтересованих сторін та забезпечення максимального врахування їхніх інтересів; координація – взаємозв'язок та узгодженість Стратегії з бюджетними програмами та проектами розвитку; диверсифікація – ефективний перерозподіл ресурсів між різнорентабельними видами діяльності, якнайповніше використання виробничого потенціалу, зайнятості населення; доповнюваність – забезпечення взаємозв'язку професійної освіти, виробництва, фінансових ресурсів щодо розвитку інноваційної діяльності; інноваційна спрямованість – соціально-економічні перетворення, які потребують відповідного оновлення освітньої політики, прагнення педагогічної спільноти до освоєння та застосування педагогічних новинок, конкуренція закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації освітнього процесу, диктує відповідні критерії щодо добору педагогів; субсидіарність – відображення політичної концепції, згідно з якою механізм управління суспільством має будуватися «знизу вгору»: всі проблеми, які можуть ефективно вирішуватися на місцях, повинні перебувати в компетенції муніципальних органів як найбільш близьких до населення.

Базуючись на результатах стратегічного аналізу, SWOT-аналізу та SWOT-матриці, члени робочої групи сформулювали стратегічне бачення, візію та цілі розвитку ПТО, які передбачають формування конкурентних переваг шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін на основі наявних можливостей. Стратегічне бачення функціонування професійної освіти Хмельницької області у 2027 році це: добре скоординована система закладів, яка забезпечує отримання якісної первинної та безперервної, формальної й неформальної професійної освіти та навчання для всіх вікових груп населення; регулярне відстеження тенденцій ринку праці, гнучке забезпечення підготовки кадрів для потреб роботодавців регіону, надання випускникам достатніх компетенцій не тільки для працевлаштування, а й для започаткування власної справи; позитивний імідж у середовищі абітурієнтів, тісна співпраця з бізнесом, ефективна інфраструктура, сучасне навчально-виробниче обладнання, методики, широке застосування цифрових технологій в усіх напрямках підготовки, обмін досвідом з країнами світу.

З метою втілення такого бачення у життя розробники проекту виокремили дві стратегіч-

ні цілі: забезпечення регіонального ринку праці робітничими кадрами з урахуванням нової моделі управління закладами та підвищення конкурентоспроможності системи профтехосвіти регіону. Для досягнення стратегічного бачення за кожною стратегічною ціллю були визначені операційні цілі, які деталізовані у завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом система професійної освіти намагатиметься досягнути цілей розвитку. Зокрема, це: налагодження продуктивної комунікації освіти та бізнесу; забезпечення регіонального ринку праці необхідними висококонкурентними робітничими кадрами; модернізація та осучаснення матеріально-технічної бази та створення НПЦ за галузевим спрямуванням; створення центру професійної досконалості та кваліфікаційних центрів на базі ЗПО; покращення забезпечення ЗПО інформаційно-цифровими засобами навчання, упровадження STEM-освіти в освітній процес; активізація співпраці стейкхолдерів у галузі професійної освіти; підвищення іміджу професійної освіти; осучаснення змісту і підвищення якості професійної освіти та поліпшення її методичного супроводу; забезпечення рівного доступу до професійної освіти.

Для досягнення цих цілей необхідно виконати такі завдання: удосконалити профорієнтаційну роботу в закладах освіти області; урізноманітнити форми профорієнтаційної роботи з використанням маркетингових технологій; удосконалити систему професійної орієнтації та консультування з питань розвитку кар'єри; посилити методичний супровід підготовки майстрів виробничого навчання та викладачів; підвищити спроможність майстрів виробничого навчання та викладачів змінювати навчальні програми відповідно до потреб роботодавців; підвищити спроможність педагогічних працівників ЗПО до участі в програмах міжнародних обмінів та стажувань, підготовки проєктів; підвищити спроможність педагогічних працівників до формування у здобувачів освіти «м'яких» навичок та підприємництва; здійснити моніторинг доступності інфраструктури ЗПО; створити безбар'єрний доступ до усієї інфраструктури ЗПО; підготувати педагогічних працівників до надання послуг для осіб з особливими освітніми потребами.

Реформування системи професійної освіти Хмельницької області потребує нормативно-правового обґрунтування на загальнодержавному рівні. Прийняття Закону України «Про професійну освіту та професійне навчання» сприятиме успішній реалізації Стратегії.

УДК 377-048.35 (477.43)

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Людмила ШЕВЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, м. Хмельницький

Висвітлено сучасний підхід до розроблення освітніх програм, орієнтованих на результати навчання. Висвітлено досвід професійної Хмельниччини у впровадженні модульно-компетентнісного підходу в підготовку кваліфікованих робітників. Привернуто увагу на необхідності підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Ключові слова: освітні програми, стандарти, кваліфікації, роботодавці, ринок праці.

Liudmyla SHEVCHUK

NEW APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL PROGRAMS IN THE TRAINING OF QUALIFIED WORKERS

A modern approach to the development of educational programs focused on learning outcomes is presented. The experience of vocational education of Khmelnytsky region in the implementation of the modular-competence approach in the training of skilled workers is highlighted. Attention is focused on the need to improve the skills of pedagogical staff of vocational education institutions.

Keywords: educational programs, standards, qualifications, employers, labor market.

С талий розвиток територіальних громад і суспільства, забезпечення ринків праці країни висококваліфікованими фахівцями потребують постійного підвищення якості професійної освіти, модернізації змісту навчання й освітнього процесу, які спрямовуються на опанування особистістю впродовж життя кваліфікацій та компетентностей, необхідних для її самореалізації та потреб економіки. Формування потенціалу здобувача професійної освіти буде результативним за умови урахування його особистісних здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей, а також попередньо здобутого досвіду. При цьому індивідуальна освітня траєкторія фахівця, яка вибудовується на основі вільного вибору ним суб'єктів освітньої діяльності, освітніх програм, видів, форм і темпу навчання, сприяє здобуттю компетентностей за певною професією, які його капіталізують як особистість, підвищують цінність на ринку праці. В Україні для підготовки кваліфікованих робітників на модульно-компетентнісній основі наразі розроблено 207 державних стандартів із конкретних робітничих професій, із яких 54, відповідно до регіональних потреб ринку праці, запроваджено у 23 закладах професійної освіти Хмельницької області.

Модульно-компетентнісний підхід передбачає комплексний підхід до побудови змісту навчання з конкретної професії, який зорієнтований на набуття необхідних знань, умінь і навичок праці, та складається з окремих навчальних модулів. Навчальні модулі є окремими логічно завершеними

© Шевчук Л., 2022

складовими державного стандарту, що містять дидактичний матеріал, необхідний для досягнення професійних і ключових компетентностей та належать до певного рівня кваліфікації. Засвоєння навчального модуля може підтверджуватися відповідним документом – сертифікатом, посвідченням або свідоцтвом.

Застосування нової методології у реалізації державних стандартів з конкретних робітничих професій на модульно-компетентнісній основі зумовили потребу привести у відповідність навчальні плани і програми, відповідне методичне забезпечення, організацію освітнього процесу в закладах професійної освіти, налагодити узгоджену взаємодію із замовниками кадрів в організації навчально-виробничого процесу, а також запровадженні елементів дуальної форми навчання. З метою надання допомоги педагогічним колективам у переході на нову методологію розроблення робочих навчальних планів і програм та на їх основі модернізації освітнього процесу, групою працівників Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (надалі – Центр) було підготовлено «Методичні рекомендації з розроблення навчально-планувальної та ведення облікової документації для організації навчання з професій за стандартами професійної (професійно-технічної) освіти на основі модульно-компетентнісного підходу».

Перехід організації освітнього процесу з предметної системи на компетентнісну основу потре-

бував значних організаційних та навчальних дій працівників Центру з керівним та педагогічним персоналом закладів професійної освіти, проведення низки семінарів для заступників директорів з навчально-виробничої роботи, голів обласних фахових секцій. Ця методологія була підтримана на рівні держави, про що свідчать затверджені Міністерством освіти і науки України робочі навчальні плани закладів професійної (професійно-технічної) освіти із технологічно складних професій з підвищеними робітничими розрядами, а також департаментом освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації.

Трирічний досвід нашої роботи з впровадження модернізованої системи підготовки кваліфікованих робітників засвідчив її ефективність та перспективність, зокрема щодо можливості застосування гнучких технологій професійного навчання, надання здобувачам освіти на основі опанованих модулів компетентностей повних або часткових кваліфікацій, формування та розвитку в них професійних і ключових компетентностей, необхідних для професійної діяльності, вибудови індивідуальної освітньої траєкторії залежно від потреб особистості й економіки.

Наразі в Україні активізувалася робота щодо розроблення професійних стандартів безпосередньо бізнесом на заміну застарілим кваліфікаційним характеристикам. Професійні стандарти містять вимоги до кваліфікації працівників та їх компетентності, що визначаються роботодавцями і слугують основою для формування професійних кваліфікацій. Координує розроблення професійних стандартів Національне агентство кваліфікацій, місією якого є забезпечення сприятливих умов для розвитку людського капіталу через взаємодію освіти і ринку праці. У Реєстрі кваліфікацій, який веде Національне агентство кваліфікацій, нааховується поки що 182 професійні стандарти і процес їх створення триває. Водночас методичну допомогу бізнесу та супровід процедур розроблення професійних стандартів надає громадська організація «Інститут професійних кваліфікацій», місія якого – створення та підтримка інформаційно-аналітичної

Засідання творчих груп з розроблення освітніх програм

платформи для організації і ведення професійного діалогу з питань розвитку системи професійних кваліфікацій в Україні.

Розроблення та затвердження професійних стандартів сприятиме забезпеченню належного рівня підготовки фахівців та поліпшенню їхньої конкурентоспроможності на ринку праці, а також швидкому кар'єрному зростанню виробничого персоналу. Професійний стандарт стає пусковим механізмом для багатьох процесів, зокрема, на його основі розробляється освітній стандарт, який є базою для навчальних планів та освітніх програм, він впливає на якість підготовки кадрів, дає змогу закладам професійної (професійно-технічної) освіти швидко реагувати на запити роботодавців, унормовує визнання повних та часткових кваліфікацій.

Ми з глибокою повагою сприймаємо принцип позицію Олени Колеснікової, голови галузевої ради Федерації металургів України, яка наголошує, що значна частина відповідальності за успіх змін на ринку праці та освіти лежить на роботодавцях. Вона переконана, що саме роботодавці мають стати лідерами цих змін, оскільки ніхто інший не побудує успішне Українське майбутнє та у виступах на всеукраїнських зібраннях закликає вже зараз об'єднувати зусилля освіти і бізнесу як на галузевому, так і національному рівнях.

На вирішення питання формування здатності професійної освіти розробляти освітні програми відповідно до потреб роботодавців спрямована Програма EU4Skills, фахівці якої спільно з партнерами EDUFI, Міністерством освіти і науки України на базі Центру у листопаді 2021 року організували розроблення пілотних освітніх програм з професій «Авторемонтник», «Зварник», «Токар», «Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин», які ґрунтуються на результатах навчання, модульно-компетентісному підході, упровадженні в підготовку кваліфікованих робітників навчальних кредитів. Методологічну та консультативну допомогу в розробленні програм надавала координаторка від Національного агентства Фінляндії з питань освіти EDUFI Галина Богдарчук, фінські експертки ОЕР Анна Хірсікосі та Катерина Фурманець, координаторка від Міністерства освіти і науки України Наталя Проценко.

До творчих груп з розроблення зазначених освітніх програм було залучено досвідчених методистів Центру, а також провідних педагогів закладів професійної освіти Хмельницької, Полтавської, Чернівецької, Запорізької областей України та міста Києва.

Основою для розроблення освітніх програм були стандарти професійної (професійно-технічної) освіти з даних професій. Водночас врахову-

валися рекомендації та принципи Європейської кредитної системи професійної освіти та навчання ECVET щодо орієнтації на результати навчання та компетентності. Такі підходи дають змогу розробляти освітні програми, які є гнучкими. На їх основі можливо вибудовувати індивідуальні траєкторії навчання здобувачів професійної освіти, комбінувати бажані результати навчання та компетентності відповідно до потреб особистості, поступово впродовж життя досягати запланованої професійної кваліфікації шляхом визнання та накопичення раніш оцінених результатів навчання, враховувати їх при опануванні інших освітніх програм, підвищувати інтеграцію між різними рівнями освіти, оперативно реагувати на актуальні для ринку праці компетентності та кваліфікації.

За умови схвалення координаторами та експертами розроблених нами освітніх програм варто буде поширити цю методологію й на інші професії.

Завдання методичних служб професійної освіти усіх рівнів – навчити педагогів на основі не тільки освітніх стандартів, а й професійних, оперативно та якісно розробляти освітні програми для підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб роботодавців. Водночас педагоги мають навчитися сміливо й відповідально братись за оновлення змісту навчання, налагоджувати з цією метою комунікацію із замовниками кадрів, планувати освітній процес, орієнтований на результати навчання, а також з метою забезпечення якості навчання створювати відповідне навчально-методичне забезпечення супроводу засвоєння кваліфікацій, компетентностей.

УДК 377

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Євеліна ЦАРЬОВА, кандидат педагогічних наук, директор Державного навчального закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг», м. Хмельницький

Обґрунтовано необхідність застосування проектної діяльності в закладах професійної освіти, яка є частиною інноваційної діяльності, реалізується у різних напрямках і сприяє засвоєнню здобувачами освіти потрібних компетентностей. Висвітлено досвід реалізації проектної діяльності на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг».

Ключові слова: проектна діяльність, інноваційний розвиток, заклад професійної освіти.

Evelina TSAREVA

PROJECT ACTIVITY IN INNOVATIVE DEVELOPMENT VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTION

The need to apply project activities in vocational education institutions, which is part of innovative activities and implemented in various areas and promotes the acquisition of the necessary competencies by students. The experience of project activity implementation on the basis of Khmelnytsky Center for Vocational Education in the field of services is presented.

Keywords: project activity, innovative development, vocational education institution.

Сьогодні одним із викликів інноваційного суспільства є високі вимоги до підготовки кадрів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), адже саме від їхнього професіоналізму залежить економічна стабільність кожного регіону, зокрема і держави загалом. У цьому контексті професійна освіта, як капітал конкретної людини і суспільства, слугує важливим теоретичним підґрунтям формування і розвитку професійної компетент-

ності, духовного світогляду та моральних якостей кваліфікованих фахівців. Беззаперечна роль освіти в суспільстві зумовлює необхідність забезпечення практики інноваційної діяльності. Виникнення інновацій відбувається у результаті генерування та успішної апробації нових ідей, що з'являються у результаті керованої діяльності відповідно до проблем і завдань, наявності яких зумовлена постійно змінними параметрами зовнішнього та внутрішнього середовища [1].

© Царьова Є., 2022

Проектна діяльність у ЗП(ПТ)О є частиною інноваційної діяльності та реалізується у різних напрямках і сприяє засвоєнню здобувачами освіти потрібних компетентностей. Інновації необхідні для того, щоб освітній заклад був спроможний підвищувати якість послуг, задовольняти потреби споживачів освітніх послуг, співпрацювати з соціальними партнерами та зберігати свою конкурентоздатність в умовах стрімких змін [2]. Державний навчальний заклад «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» (далі – Центр) має успішний досвід розроблення та реалізації проектів. Зауважимо, що одним із вагомих чинників, що визначають конкурентоспроможність інноваційних систем, є висококваліфікована робоча сила. Тому на базі закладу було створено навчально-практичний центр з професій «Швачка», «Кравець», «Закрійник» згідно з наказом МОН України №1335 від 04.11.2016 р.

Діяльність навчально-практичного центру спрямована на реалізацію таких завдань: вдосконалення професійно-практичної та професійно-теоретичної підготовки учнів; підвищення кваліфікації фахівців швейних підприємств; перепідготовка незайнятого населення; стажування та підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Навчально-практичний центр активно тісно співпрацює із низкою підприємств м. Хмельницького: ТОВ «Т-Стиль», ТОВ «ПоллардіФешн Груп», ТОВ «БЕМБІ», ТМ «Анна Споса», ТМ «Ажур», ТМ «Альвіна» та іншими, які беруть участь у працевлаштуванні випускників, активно впливають на зміст освітнього процесу. Така співпраця отримує нові напрями розвитку, що втілюються у новостворених конкретних формах і механізмах соціального партнерства, пропозиціях соціальних партнерів щодо вдосконалення робочих навчальних планів, програм із професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, спрямованих на вивчення та оволодіння здобувачами освіти новітніх виробничих технологій. Проведення «круглих» столів, семінарів дає змогу коригувати освітній процес з урахуванням вимог підприємств, а також здійснювати інформаційно-методичний супровід підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації здобувачів освіти.

Зокрема, 58 осіб з числа незайнятого населення пройшли курсову підготовку за компетенціями: «Конструювання, моделювання та виготовлення: спідниць, брюк, жіночої блузи, сукні, куртки, пальто», «Конструювання, моделювання одягу в програмному забезпеченні САПР «Julivi» та отримали сертифікати. Упродовж періоду

діяльності навчально-практичного центру підвищено кваліфікацію 105 слухачів за професією «Закрійник», які отримали свідоцтво державного зразка. Також для 573 слухачів проведено майстер-класи та семінари-практикуми, з метою опанування новітніх виробничих технологій з виготовлення одягу, конструювання з використанням програмного забезпечення САПР «Julivi».

Для забезпечення належних умов здійснення якісної підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів швейної галузі, здатних задовольнити вимоги сучасного ринку праці регіону, за період з 2017 по 2021 роки працівниками Центру проведено стажування та підвищення кваліфікації для 83 педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, зокрема 53 майстрів виробничого навчання і 30 викладачів професійно-теоретичної підготовки. Також із 4 жовтня по 9 жовтня 2021 року в рамках проекту «Підтримка Євросоюзом сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування» програми ООН, відбулося стажування педагогічних працівників Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей за компетентністю «Сучасні виробничі технології та педагогічні інновації при підготовці кваліфікованих робітників легкої промисловості в ЗП(ПТ)О». Під час стажування педагоги вивчили особливості використання інформаційно-ресурсного забезпечення у підготовці фахівців з професій легкої промисловості: програми Wizer, my, САПР «Julivi», «Дизайн», «Конструктор»; відвідали та ознайомилися з робочими процесами ТОВ «Pollardi Fashion Group» щодо виготовлення весільних та вечірніх суконь та Будинку модної білизни «Ажур» з виготовлення натільної білизни.

Не один рік триває плідна співпраця з Хмельницьким національним університетом щодо підвищення розвитку професійної компетентності педагогічних працівників. Так, у 2021 році викладачами кафедри технології та конструювання швейних виробів було проведено два майстер-класи: «Використання хмарних сервісів у навчальному процесі ЗП(ПТ)О» і «Fashion-індустрія у смартфоні» для педагогів Центру.

Для подальшого удосконалення роботи Центру відповідно до основних напрямів модернізації системи професійної освіти у 2021 році розпочато роботу над проектом зі створення навчально-практичного центру з професій «Кухар», «Кондитер». Робота цього навчально-практичного центру базується на співпраці та партнерстві із зовнішніми стейкхолдерами, формуван-

ні та розвитку цілісної системи новітніх методик професійного навчання, створенні професійного майданчика для різноманітних ініціатив формального та неформального навчання. Саме тому Центр став майданчиком для проведення у жовтні 2021 року циклу семінарів для 349 працівників шкіл та садочків Хмельниччини з питань формування інноваційного меню здорового харчування у закладах освіти. Семінари охоплювали теоретичну та практичну частини, завдяки чому учасники заходу мали можливість побачити практичне виконання послідовності приготування страв оновленого меню.

Ще одним здобутком, якому немає аналогів у місті Хмельницькому, став проєкт «Соціальна майстерня послуг для мешканців міста». Проаналізувавши соціальну інфраструктуру міста Хмельницького та затребуваність соціальних послуг для незахищених верств населення, виникла ідея створення на базі закладу освіти соціальної майстерні з надання швейних послуг для мешканців міста. Для Центру цей проєкт став першим, що реалізується за підтримки міської влади і управління праці та соціального захисту населення. Для реалізації проєкту було виділено міською радою 101 тис. 845 грн, що дало можливість здійснити ремонт у приміщенні, повністю замінити електромережу відповідно до вимог швейного обладнання, придбати меблі, сучасне швейне і прасувальне обладнання.

Наразі, на базі новоствореної соціальної майстерні жителі міста, особливо з малозабезпечених сімей, пенсіонери, студенти, мають змогу задовольнити свої потреби у швейному обслуговуванні, якісному та дешевому отриманні послуг з ремонту одягу, а заклад освіти має простір для проходження виробничої практики здобувачами освіти під керівництвом майстрів виробничого навчання, закріплюючи усі необхідні знання, уміння та навички відповідно до стандартів ПТО з професій «Швачка», «Кравець».

ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» постійно намагається розширити співпрацю та налагодити партнерство із закладами загальної середньої освіти міста Хмельницького.

У рамках цієї співпраці на базі закладу реалізовано проєкт зі створення агенції «Професіонал», метою якого є не тільки популяризації робітничих професій, а й сприяння формуванню гармонійної творчої особистості у системі освіти, розширення спектру ключових життєвих і трудових компетентностей учнів закладів загальної середньої освіти, залучення учнів ЗП(ПТ)О до профорієнтаційної роботи серед школярів міста, створен-

ня умов для публічної апробації та демонстрації у реальних виробничих умовах учнями Центру набутих фахових умінь і навичок (проведення майстер-класів).

У рамках діяльності агенції «Професіонал» здійснюється проведення спільних практичних занять для учнів шкіл міста:

- **із професій харчової промисловості та ресторанного господарства:** виготовлення хлібобулочних виробів, випікання піци, круасанів, булочок, медових пряників; оформлення хлібобулочних виробів айсингом, прикрасами з мастики, прісним та здобним дріжджовим тістом; сервірування столу; різновиди складання серветок; правила етикету за столом; приготування коктейлів із різними смаками тощо.

- **із професій легкої промисловості:** з виготовлення: ляльок-мотанок; виготовлення новорічних прикрас: іграшок з текстильних матеріалів; декоративних серветок; з еко матеріалів; кухонних фартухів, прихваток; герданів з бісеру на станках; ознайомлення з техніками вишивки; різноманітних м'яких іграшок; закладок для книжок тощо.

Такий підхід формує в учнів закладів загальної середньої освіти творчий підхід до праці та сприйняття її цінності. Усі учасники занять отримують чимало позитиву, мають можливість дізнатися про специфіку робітничих професій ресторанного господарства, швейного виробництва, хлібопекарського виробництва, виготовити різноманітні вироби, скуштувати ласощі самостійного приготування, із задоволенням провести час. Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що реалізація проєктів спонукає до впровадження інноваційних технологій, співпраці з підприємствами, в результаті чого підвищуються якість підготовки здобувачів освіти, рівень професійної компетентності педагогічних працівників, модернізується матеріально-технічна база закладу освіти, реалізуються нові ефективні напрями профорієнтаційної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перспективні освітні технології: наук.-метод. посіб. / за ред. Г. С. Сазоненко. – К.: Гопак, 2000. 560 с.
2. Теорія і практика проєктного навчання у професійно-технічних навчальних закладах: монографія / Аніщенко В. М., Артюшина М. В., Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В., Романова Г. М., Шимановський М. М.; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. – Житомир: «Полісся», 2019. – 208 с.

377(477.43)

ЛІДЕР ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Михайло РУЩАК, директор Державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти», м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область

Проаналізовано особливості становлення та розвитку Державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти». Висвітлено результати інноваційної освітньої діяльності закладу.

Ключові слова: оптимізація, модернізація, професійна (професійно-технічна) освіта, інновації.

Mikhail RUSHCHAK

LEADER OF INNOVATION IN VOCATIONAL EDUCATION

Peculiarities of formation and development of State Educational Institution "Podilsky Center of Vocational Education". The results of innovative educational activities of the institution are presented.

Keywords: optimization, modernization, professional (vocational) education, innovations.

Наприкінці жовтня 2021 року в Київському Палаці Спорту відбулася Тринадцята міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті». Цей щорічний масштабний захід є єдиним професійним форумом освітніх, наукових і науково-технічних інновацій в Україні, на якому широко представлені інноваційні досягнення галузі освіти. Із понад трьохсот учасників престижної події свій досвід презентував і Державний навчальний заклад «Подільський центр професійно-технічної освіти», який за результатами участі у виставці отримав почесне звання «Лідер інновацій в освіті».

Державний навчальний заклад «Подільський центр професійно-технічної освіти» (далі – Центр) створено шляхом оптимізації мережі закладів професійної освіти регіону, а саме, об'єднанням чотирьох освітніх закладів. У 2009 році ДНЗ «Кам'янець-Подільський професійний будівельний ліцей» об'єднано з Кам'янець-Подільським вищим професійним училищем автомобільного транспорту та будівництва, а вже у 2013 році ДНЗ «Кам'янець-Подільський професійний будівельний ліцей» стає закладом нового типу – центром професійно-технічної освіти. У ході чергової оптимізації ДПТНЗ «Кам'янець-Подільське вище професійне училище», Кам'янець-Подільський професійний художній ліцей приєднано до ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти» (2015 р.), що, також уможливило на-

дання якісних освітніх послуг (залучаючи можливість безперервного навчання), доступну для всіх цільових груп, гнучко задовольняти потреби регіонального ринку праці. Оптимізація мережі закладів професійно-технічної освіти (далі – ЗП(ПТ)О) сприяє ефективному використанню фінансових, кадрових, освітніх, методичних ресурсів і жодною мірою не спрямована на зменшення учнівського контингенту, звільнення педагогічних працівників або закриття закладу.

Так, оптимізація мережі вищезазначених закладів освіти Хмельницької області сприяла розв'язанню конкретних завдань, а саме:

- ✓ створення потужного закладу освіти шляхом об'єднання малокомплектних ЗП(ПТ)О області за територіальним або галузевим принципами;
- ✓ ефективності використання матеріально-технічної бази ЗП(ПТ)О;
- ✓ задоволення освітніх запитів молоді та дорослого населення у здобутті професійної освіти з урахуванням регіональної освітньої політики та демографічної ситуації;
- ✓ створення регіональних освітньо-виробничих кластерів, що сприятимуть впровадженню дуальної форми здобуття освіти.

Центр у подільському регіоні має основну перевагу – це єдиний заклад освіти, що надає професійну підготовку молоді, незайнятому населенню за основними галузями економіки, а саме: промисловість і машинобудування (зварювальні, електротехнічні технології); будівництво та

комунальне господарство (будівництво, деревообробка); транспорт і зв'язок (автомобільний транспорт); легка промисловість (швейна промисловість); сфера побутового та ресторанного обслуговування (готельний та ресторанний сервіс, торгівля та сфера послуг, туризм) із 34 інтегрованих професій, 76 % з яких є технологічно складними.

Центр як суб'єкт ринкових відносин функціонує одночасно на двох ринках: ринку освітніх послуг і ринку праці й у цьому особливість його діяльності.

Ситуація на ринку праці міста Кам'янець-Подільський характеризується постійним попитом на кваліфікованих робітників з інструментом: слюсарів, електрогазозварників, малярів, мулярів, штукатурів, електриків, фрезерувальників тощо. Залишається попит на продавців, кухарів, перукарів, швачок, менеджерів зі збуту. Також затребувані бухгалтери, механіки, адміністратори, інженери. Середньорічний контингент ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти» становить близько 800 осіб. Загальна (середньорічна) чисельність працівників Центру становить 187 осіб, зокрема 104 педагогічні працівники, з них майстрів – 50 осіб; викладачів – 30 осіб, 72 – технічні працівники. За останні три роки у закладі освіти підготовлено 1225 робітників для таких галузей: сфера послуг та громадське харчування – 375, промисловість – 382, транспорт – 243, будівництво – 225.

Заклад освіти чітко окреслив основні повноваження і напрями діяльності, а саме: залучення до педагогічної роботи висококваліфікованих фахівців, у т. ч. і спеціалістів з виробництва; створення належної навчально-матеріальної бази, відповідно до сучасних вимог виробництва; високий рівень навчально-методичного забезпечення предметів і професій відповідно до стандартів П(ПТ)О із урахуванням регіонального компоненту. Загалом, у закладі освіти налагоджено співпрацю з 76-ма підприємцями, підприємствами міста та області, де учні та слухачі проходять виробничу практику, виробниче навчання, а педагоги – стажування.

Завдяки реалізації Плану пріоритетних дій Уряду щодо реалізації пілотного проекту з модернізації підготовки робітників за конкретними професіями стало можливе відкриття навчально-практичних центрів (за галузевим спрямуванням). Як результат, 15 грудня 2017

року відкрито навчально-практичний центр з професії «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування». Підготовка приміщень під навчально-практичний центр здійснювалася власними силами за рахунок спецкоштів закладу. За рахунок субвенції з державного бюджету на суму 599 тис. грн придбано необхідне обладнання, інструменти та матеріали. Навчально-практичний центр здійснює підготовку кваліфікованих робітників з професії «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування» через підвищення кваліфікації, курсове навчання та перепідготовку. Змінено систему навчання слухачів, а саме розроблено навчальні плани за модульною системою (43 модуля для опанування професії).

Закладом освіти розроблено проєкт регіонального розвитку «Створення учнівського готельно-туристичного центру на базі ДНЗ «Подільський центр ПТО» на суму 9 млн 985 347 тис. грн, що реалізується за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського союзу. Мета проєкту – створення учнівського готельно-туристичного центру на базі закладу освіти для проходження виробничого навчання та виробничої практики учнів готельного, туристичного, кулінарного напрямів та сфери послуг, а також надходження додаткових коштів на спецфонд закладу. Реалізація проєкту перебуває на стадії завершення.

Отже, діяльність навчально-практичного центру з професії «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування» та учнівського готельно-туристичного центру сприятимуть модернізації освітнього середовища Центру, налагодженню соціального партнерства, створенню потужнішої матеріально-технічної бази для підвищення привабливості та розширення переліку робітничих професій, збільшенню контингенту учнів, впровадженню сучасного менеджменту в управлінні закладом освіти, розвитку творчого педагогічного потенціалу, забезпеченню якісної підготовки кваліфікованих робітників відповідно до вимог ринку праці, збільшить грошові надходження до бюджету закладу. Формування кваліфікованих та гнучких трудових ресурсів сприятиме сталому підвищенню продуктивності праці та доходів населення міста та регіону.

З 2005 року Центр (тоді Кам'янець-Подільський професійний будівельний ліцей) щорічно прово-

дять регіональні конкурси фахової майстерності з професій: «Штукатур Поділля», «Маляр Поділля» з апробації інноваційних будівельних сумішей «Polirem». Наразі, на базі закладу готується до відкриття освітній ХАБ фірми «Polimin» – вітчизняного виробника сухих будівельних сумішей. Сучасні виклики спричинили пошук нових можливостей впровадження освітньої діяльності, яка стала б оптимальною для усіх учасників освітнього процесу Центру. Бажання адміністрації та педагогів закладу освіти якісно працювати навіть в умовах пандемії COVID-19 сприяло впровадженню моделі змішаного навчання.

У пошуках оптимального варіанту для усіх учасників освітнього процесу та враховуючи рекомендації МОН України щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти, ДНЗ «Подільський центр ПТО» розглянув модель «перевернутого класу», яка допомогла практично організувати освітній процес у дистанційному режимі. Нині усі педагоги Центру мають власні блоги та сайти, які є діючими та активними. Рубрика «Дистанційне навчання» на сайті методичної служби (<https://sites.google.com/site/metodicnasluzbacentru/distancijne-navcanna>) містить усю необхідну інформацію щодо нормативно-правового забезпечення, навчально-методичного забезпечення, організації та впровадження форм змішаного навчання, а також практичні матеріали з кожної професії та предмета.

Досвід педагогів Центру творчо використовується у кращих навчальних практиках з організації освітнього процесу за змішаною формою навчання. Усього створено 70 навчально-методичних комплектів, які уміщують навчальні модулі, вебсайти, навчально-методичні посібники з різних професій, е-навчальні посібники, інтерактивні підручники, онлайн-тести з активними посиланнями. Варто зазначити, що ДНЗ «Подільський центр ПТО» завжди відкритий до нових освітнянських викликів, адміністрація Центру активно використовує сучасні технології управління та формує новітні стратегії розвитку.

Учні Центру за 2014–2021 рр. є переможцями та призерами Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності (2016 р. – з професії «Кравець» – I місце; 2018 р. – з професії «Кравець» – V місце; 2019 р. – з професії «Маляр» – III місце; з професії «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» – III місце; 2021 р. – з професії «Штука-

тур» – III місце; з професії «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» – I місце); Всеукраїнських конкурсів професійної майстерності World skills Ukraine (2016 р. – компетенція «Технологія моди» – III місце; 2017 р. – компетенція «Перукарське мистецтво» – V місце; компетенція «Сантехніка та опалення» – VI місце; 2018 р. – компетенція «Перукарське мистецтво» – I місце).

ДНЗ «Подільський центр ПТО» неодноразово ставав переможцем та призером престижних освітніх конкурсів, як-от: Всеукраїнської Премії «Інновація в освіті» (диплом II ступеня у номінації «Кращий професійно-технічний навчальний заклад, що застосовує інноваційні методи в освіті», 2019 р.), Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (золота медаль у номінації «Конкурентноздатний фахівець – сучасна стратегія ЗП(П)О», 2019 р.). Центр упродовж шести років брав участь у Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти». За цей період здобули три нагороди. За результатами участі у Національному Проєкті «Педагогічний олімп України» (2021 р.) заклад став Лідером освіти України, а Михайло Рушак, директор Центру, нагороджений Почесною грамотою за вагомий внесок у розвиток Національної системи освіти, а також національним визнанням «Почесний педагог України» із врученням ордена, започаткованого Спілкою освітян України.

Педагогічний колектив закладу постійно працює над оновленням змісту професійної освіти, пошуком і впровадженням у педагогічну практику сучасних інноваційних освітніх та виробничих технологій, а співпраця із соціальними партнерами-роботодавцями підвищує ефективність цієї діяльності. Так, у 2015–2018 рр. на базі Центру проводився регіональний експеримент на тему «Організація внутрішньоучилищного контролю за навчально-виробничою діяльністю з професій «Муляр; облицювальник-плиточник» та «Кравець». Як результат, творча група на чолі з М. Ю. Рушаком підготувала методичні рекомендації за підсумками проведеного дослідження.

Отже, Державний навчальний заклад «Подільський центр професійно-технічної освіти» значно поліпшує привабливість та підвищує конкурентні позиції професійної освіти регіону на ринку освітніх послуг як комфортного місця для навчання та професійного зростання учнівської молоді та дорослого населення, набуття ними професійних компетентностей на сучасному обладнанні.

УДК 377.091.3(477.43)

STEM-ОСВІТА У ПРОФЕСІЙНОМУ ЛІЦЕЇ ЕЛЕКТРОНІКИ

Анатолій РОСКВАС, директор Хмельницького професійного ліцею електроніки, м. Хмельницький

Висвітлено досвід роботи STEM-центру на базі закладу професійної освіти. Схарактеризовано напрями діяльності та навчально-матеріальну базу STEM-центру. Описано співпрацю закладу із соціальними партнерами щодо впровадження STEM-освіти.

Ключові слова: STEM-освіта, STEM-центр, компетентність, робототехніка, 3D-моделювання, співпраця, заклади освіти.

Anatolii ROSKVAS

STEM EDUCATION IN THE PROFESSIONAL LYCEUM OF ELECTRONICS

The article presents the experience of the STEM-center based on vocational education institution. The directions of activity and the educational and material base of the STEM center are characterized. The cooperation with social partners in the implementation of STEM education is described.

Keywords: STEM-education, STEM-center, competence, robotics, 3D-modeling, cooperation, educational institutions.

Підготовка кваліфікованих робітників і розвиток людських ресурсів набувають сьогодні вирішального значення для розвитку економіки та входження України у світовий економічний простір. Ринкова економіка висуває підвищені вимоги до якості робочої сили, її освітнього, професійного та кваліфікаційного рівнів, зростання її мобільності, професіоналізму. Сучасний бізнес зацікавлений у працівниках з творчим проектним баченням, розумінням соціально-економічних законів суспільства та їх впливу на виробничі процеси. Водночас, активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій актуалізує впровадження комплексних підходів до навчання. Тому посилюється необхідність упровадження STEM-освіти у практику сучасного професійного навчання.

Освітня технологія STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) ґрунтуються на комплексному підході до вивчення певної проблеми чи явища шляхом об'єднання науки і технології, інженерії і математики (міждисциплінарне навчання) [1]. STEM-технології в освіті дуже важливі, тому що від цих навичок починає залежати світ. Будь-яка галузь нашого життя (економіка, медицина, промисловість тощо) підкріплена наукою, технікою, інженерією та математикою. Підготовка майбутніх новаторів і винахідників має починатися із навчальних програм STEM. Реалізація стратегій STEM-освіти неможлива без сучасної

навчально-матеріальної бази, що потребує розширення мережі STEM-лабораторій і центрів.

Ураховуючи сучасні соціально-економічні виклики, педагогічний колектив Хмельницького професійного ліцею електроніки взяв участь у конкурсному відборі проектів регіонального розвитку, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від ЄС, та виграв грант у сумі 4 млн гривень на реалізацію проекту «Стимулювання розвитку новаторської і раціоналізаторської роботи в навчальному закладі як один з факторів підвищення якості підготовки робітничих кадрів для потреб регіону».

Інноваційною ідеєю проекту було створення на базі STEM-центру, який є першим у системі профтехосвіти Хмельницької області. На базі STEM-центру надаються освітні послуги наукового спрямування, що базуються на дослідно-орієнтованому навчанні, спрямованому на поглиблене вивчення профільних предметів та набуття робітничих компетентностей, необхідних для подальшої дослідно-експериментальної, конструкторської, винахідницької діяльності та конкурентоспроможності випускника ліцею на ринку праці.

Основними тематичними напрямами у роботі STEM-центру визначено такі: віртуальна реальність; оператор дрона; 3D-моделювання; робототехніка; основи програмування. Для реалізації завдань, які покладаються на STEM-

центр, його оснащено сучасним обладнанням і технікою [2], а саме: 3D-принтерами, наборами робототехніки на базі ARDUINO, сучасними цифровими осцилографами, частотомірами, лабораторними блоками живлення, безпілотними літальними апаратами (дронами), системою віртуальної реальності, персональними комп'ютерами, металообробними верстатами, ручним електроінструментом, комплектами ручного індивідуального інструменту, інтерактивними комплексами.

Проведення навчальних занять на базі STEM-центру дає можливість викладачам пояснити складні процеси за допомогою візуалізації, а здобувачам отримувати необхідну інформацію й відразу застосовувати знання на практиці. Тобто створено простір для розвитку в учнів творчості, креативності, орієнтованого мислення. Також на базі STEM-центру працює студія графічного та вебдизайну, друку профорієнтаційних листівок, флаєрів, візитівок, рекламної продукції. Але навчально-матеріальна база STEM-центру використовується не тільки в освітньому процесі закладу освіти. Хмельницький професійний ліцей електроніки тісно співпрацює із Хмельницьким обласним центром науково-технічної творчості учнівської молоді щодо розгортання STEM-освіти. Зокрема, на базі STEM-центру успішно працюють гуртки для учнів шкіл м. Хмельницького: 2 гуртки з напрямку «Робототехніка», гурток з навичок керування дроном та гурток з напрямку 3D-моделювання; активно проводяться «віртуальні екскурсії» відповідно до змісту шкільних навчальних програм.

З метою реалізації Концепції розвитку STEM-освіти у закладах освіти Хмельницької області STEM-центр Хмельницького професійного ліцею електроніки визначено регіональною навчально-практичною платформою для проведення навчання педагогічних працівників з опанування технологій впровадження STEM-освіти. Для забезпечення ефективної діяльності STEM-центру керівництво закладу освіти налагодило соціальне партнерство на всеукраїнському рівні у напрямі розвитку STEM-освіти.

Зокрема, у рамках співпраці із благодійною організацією «Фонд освітніх ініціатив» у листопаді 2021 року на базі STEM-центру ліцею проведено настановчий семінар-практикум «STEM-освіта в дії» для педагогічних працівників, відповідальних за впровадження STEM-освіти в закладах освіти Хмельницької області. У семінарі взяв участь

голова правління благодійної організації **Антон Дзюба**, який зауважив, що принцип рівного доступу дітей до якісної освіти потребує подальшого збільшення кількості STEM-лабораторій і центрів та підготовки педагогів до участі в учительських STEM-командах. А на прикладі діяльності STEM-центру ліцею було розкрито роль мережі STEM-підрозділів у реформуванні системи освіти.

Підтримуючи політику держави в проведенні гендерної рівності, Хмельницький професійний ліцей електроніки уклав угоду про співробітництво із громадською організацією «Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» щодо популяризації STEM-освіти серед дівчат. На базі ліцею створено філіал «Дівчата STEM» – спільноти, яка має на меті збільшення кількості дівчат у STEM-напрямах, їх розвитку в STEM-професіях. У рамках такої діяльності учениці ліцею взяли участь у проєкті «Дівчата в енергетиці», що реалізується за підтримки USAID Проєкт енергетичної безпеки, та Національному дні дівчат у технологіях, що реалізується у межах проєкту «Трамплін до рівності» за підтримки Швеції та за сприяння Офісу віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. В. Г. Кондратюк, педагогиня ліцею стала учасником Всеукраїнського конкурсу «Кращий гендерночутливий STEM-урок онлайн». Її розробка онлайн-уроку була відібрана до фіналу із 40 кращих робіт.

Отже, STEM-центр ліцею впливає на поширення STEM-навчання у закладах професійної, загальної середньої та позашкільної освіти області, допомагає здобувачам опановувати основи програмування та інформаційної безпеки, робототехніки та 3D-моделювання, набувати відповідних професійних компетентностей, щоб бути готовими до роботи у технологічному світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 960-р. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>
2. Типовий перелік засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29 квітня 2020 року № 574. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0410-20#n17>

УДК 377.017:172.15

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Сергій МИХАЙЛОВ, директор Вищого професійного училища № 4 м. Хмельницького

Розкрито основні напрями національно-патріотичного виховання учнівської молоді, акцентовано увагу на ефективності впровадження різних форм виховної роботи у закладі професійної освіти.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, учнівська молодь, форми виховної роботи.

Serhii MYKHAILOV

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENT YOUTH

The role of patriotic education of students is substantiated, attention is focused on the effectiveness of the implementation of various forms of educational work in vocational education of student youth.

Keywords: national-patriotic education, student youth, form of educational work.

Національно-патріотичне виховання молоді є пріоритетним в освітньому процесі закладу професійної освіти. Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи. На сучасному етапі, коли наша країна перебуває у стані війни, найбільш актуальним є виховання молоді в душі патріотизму, любові й поваги до своєї держави, свідомої готовності стати на захист своєї країни [1]. Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України з-поміж виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними є громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне виховання як основні складники національно-патріотичного виховання [3].

Завданням національно-патріотичного виховання у Вищому професійному училищі № 4 м. Хмельницького є формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, вшанування видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Основними формами національно-патріотичного виховання учнівської молоді в училищі є: інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, ринги, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії держави); діяльно-практичні (творчі групи, екскурсії, свята, огляди-конкурси, олімпіади); інтерактивні (фестивалі, гуртки); діалогічні (бесіди, мікрольове спілкування); індивідуальні (доручення, творчі завдання); наочні (виставки творчості учнів, книжкові виставки, тематичні стенди).

© Михайлов С., 2022

У закладі освіти панує національний дух, усі урочисті заходи проводяться з використанням національної і державної символіки: розпочинаються з Гімну України і внесення Державного прапора. Національно-патріотичне виховання входить в систему заходів навчально-виховної роботи на уроках і поза ними, щоб виховати особистість із активною громадянською позицією, патріота, який пишається історією свого краю, держави [4]. Особлива увага акцентується на мотивації вивчення учнями суспільно-гуманітарних дисциплін: історії України, української мови та літератури, захисту України, громадянської освіти. Саме ці предмети сприяють формуванню в молоді цілісного розуміння принципів національно-патріотичного виховання, відданості рідній країні, гордості за її історичні здобутки.

Провідна роль у вихованні молоді належить українській мові як духовному стрижню нації. Учнівська молодь має усвідомити, що без оволодіння державною мовою неможливо стати повноцінним громадянином своєї держави та й просто інтелектуальною людиною, кваліфікованим спеціалістом будь-якої галузі господарства. Тому в училищі велика увага приділяється збереженню і примноженню духовних цінностей, культурних національних традицій, шанобливому ставленню до української мови. Свідченням цього є щорічні заходи, що вшановують видатних українців: «Дні української писемності та мови», «Дні рідної мови», «Мова як історична категорія», «Походження і розвиток української писемності», відеолекторій «Будинок «Слово», літературно-музичні композиції до днів народження Тараса Шевченка, Лесі Українки, конкурси читців поезії, фольклору рідного краю. Здобувачі освіти щороку беруть участь у Міжнародному

конкурсі знавців рідної мови імені Петра Яцика, Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської і студентської молоді імені Тараса Шевченка, обласному конкурсі читців «Шевченко з нами». Така системна робота сприяє формуванню моральних ідеалів, встановленню живого зв'язку минулого із сучасністю, вихованню почуття гордості за свій край, за свій народ.

Значний потенціал у здійсненні національно-патріотичного виховання учнівської молоді мають уроки історії України. Знання і дотримання традицій народу неможливе без знання історії, а саме: доби Київської Русі, доби Козаччини, періоду Української революції. Особливого значення набуває ознайомлення з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність упродовж історичного шляху, зокрема, у XX–XXI століттях – це ОУН, УПА, дисидентський рух, студентська Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності. Небайдужими залишають молодь історичні приклади прояву патріотизму однолітків (бій під Крутами, національний молодіжний рух у західній Україні, «живий ланцюг» на підтримку незалежності України у 1990 році, участь студентства в подіях Майдану та російсько-українській війні). Живим прикладом мужності й героїзму є захисники України, що боронили країну в минулому і зараз обороняють нашу державу від російської агресії. Гордість нашого училища – випускники Валерій Бакало, Вадим Гаврилюк, Максим Саловський, Володимир Ткачук, Максим Бухта, Іван Галицький, Валентин Баланюк, Ростислав Дейчук, Руслан Рожик, Олексій Крук, які виконують свій почесний обов'язок – захищають нашу землю від ворога, відстоюють цілісність і незалежність України на Сході.

З метою гідного вшанування пам'яті про загиблих в училищі встановлено пам'ятні дошки Руслану Ліщуку, Дмитру Миколайчуку, Миколі Грабарчуку та воїну-афганцю Альберту Гречухіну. Щоранку вони зустрічають пронизливими поглядами, нагадуючи, що віддали найцінніше – своє життя за свободу і незалежність України. Вони є взірцем мужності й героїзму не лише для учнів, а й для всієї спільноти.

У зв'язку з ситуацією в країні значно зростає роль предмета «Захист України» як складника військово-патріотичного виховання, спрямованого на підготовку юнаків у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої військової діяльності. Під час занять учні ознайомлюються із специфікою військової підготовки, готуються до виконання обов'язків солдата, дізнаються про особливості служби в Збройних силах України, виховують в собі якості, необхідні для майбутнього захисника. Вивчення військової присяги дає змогу розкрити важливі вимоги до морально-бойових якостей воїнів, формує почуття національної гордості за Зброй-

ні сили України, за Батьківщину. Навчальна програма дає можливість під час вивчення кожної теми використовувати матеріали із життя воїнів у мирний час і пропагувати на уроках приклади героїчного минулого українського народу, його Збройних сил, адже заняття проводять досвідчені педагоги-колишні військовослужбовці: полковник запасу, учасник бойових дій, директор училища Сергій Михайлов, підполковник запасу, кандидат військових наук Сергій Гетьманюк, підполковник у відставці, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС Валерій Субачов.

У формуванні національно-патріотичної свідомості учнів вагому роль відіграє залучення їх до волонтерської діяльності. Зокрема, педагогічний та учнівський колективи долучилися до акцій: «Подаруй тепло солдату», «Солодке серце», «Від серця до серця». Напередодні різдвяних свят були проведені акції: «Миколай про тебе пам'ятає», «Зірка пам'яті», які об'єднують учнівську молодь та сприяють вихованню громадянсько-патріотичного. За результатами співпраці з волонтерськими організаціями ВП ГО «Дія» (Валентина Базилюк), ГО «Два крила» (Алла Фаврашук), ГО «Тепло рідних сердець» (Леся Стебло, Наташа Савіцька) училище нагороджено почесним вимпелом «Тут допомагають Армії» та отримало неодноразові подяки.

У вихованні любові до Батьківщини, поваги до історії свого народу, її національних традицій велике значення має проведення виховних годин за різноманітною тематикою: «Україна – мій дім», «Україна починається з тебе», «Ми – діти України», «Україна дивує», «Славені жінки України», «Ти у мене єдина», приурочені 30-річчю Незалежності України та Дню Конституції України, усний журнал «День Соборності України – символ національного єднання українського народу», урок пам'яті «Герої Крут – для нащадків взіреть», приурочені до Дня Соборності, які формують почуття єдності та національної гордості.

Важливим складником у системі національно-патріотичного виховання учнів є формування фізично здорової та морально стійкої особистості [2]. З цієї метою до Дня козацтва, Дня Збройних сил України, Дня захисників і захисниць України традиційно проводимо спортивні змагання «Козацькі забави», військово-патріотичну гру «Сокил» («Джура»), зустрічі з учасниками бойових дій на Сході та воїнами-інтернаціоналістами.

У національно-патріотичному вихованні значну роль відіграє бібліотека. Проводяться розгорнуті експозиції та книжково-ілюстративні виставки «Називається Поділлям земля, де маю щастя жити», «Україна незалежна», «Історія української Конституції», «Ми пам'ятаємо тебе, Кобзарю», «Ми – майбутнє твоє, Україно!», уроки державності: «Державні символи України», «Символіка нашого краю», «Хмельниччина: минуле, сьогодення», бесіди: «Моя рідна Україна»,

«Що таке воля», «Україна єдина», історико-патріотичні години «Сторінками історії»; дискусії: «Яким я бачу майбутнє своєї держави», «Жити за законами держави»; вечори запитань та відповідей, зустрічі з видатними діячами Хмельниччини. Вихованці долучаються до вивчення традицій, історії, культури України, її духовної та національної спадщини. Підтвердженням ефективності виховної роботи педагогічного колективу ВПУ № 4 м. Хмельницького є вагомі здобутки в усіх напрямках національно-патріотичного виховання: диплом III ступеня заочного конкурсу мультимедійних проєктів «Це наша Україна» серед учнів ЗПО; диплом III ступеня обласного етапу Міжнародного конкурсу читців «Шевченко з нами», диплом II ступеня заочного конкурсу мультимедійних проєктів «Це наша Україна» серед учнів ЗПО у номінації «Краща відеопрезентація».

Таким чином, система національно-патріотичного виховання в училищі, яка є різновекторною

та багатокомпонентною, забезпечує розвиток в учнів патріотизму, формування національної гідності, готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьєв А. Проблема формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій на сучасному етапі / А. Афанасьєв, Н. Іщук // Рідна школа. – 2009. – № 12. – С. 19–21.

2. Дубина М., Руденко Ю. Патріотичне виховання молоді // Освіта України. – 2006. – № 8. – С. 15–89.

3. Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.

4. Петренко О., Дежнюк Г. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді // Позакласний час. – 2005. – №3–4. – С. 28–29.

ТЮТОРСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ ГУРТОЖИТКУ

Катерина ПРУТ, вихователь ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище», спеціаліст вищої категорії, старший вихователь, м. Житомир

Обґрунтовано необхідність переходу сучасного педагога від позиції керівництва до більш результативної позиції – тьюторства. Висвітлено теоретичні засади впровадження тьюторства у систему роботи вихователя гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Проаналізовано перешкоди для ефективного впровадження тьюторської технології у роботу вихователя гуртожитку, які спонукають говорити про необхідність уведення у штатний розпис закладів освіти, у тому числі професійної (професійно-технічної) освіти, окремої посади тьютора, підготовка якого має здійснюватися на професійних педагогічних засадах.

Ключові слова: тьютор, тьюторство, тьюторський супровід, тьюторська технологія, наставник, фасилітатор, заклад професійної (професійно-технічної) освіти.

Kateryna PRUT

TUTORIAL TECHNOLOGIES IN THE WORK OF A DORMITORY EDUCATOR

The relevance of the need for the transition of the modern educator from supervision to a more effective position – tutoring is grounded. Theoretical foundations of the implementation of tutoring in the system of the tutor work at the student hostel of the institution of vocational (vocational-technological) education are described. The obstacles to effective implementation of tutor technology in the work of the tutor at the student hostel are analyzed, which makes the need to introduce a tutor technology into the staff list of educational institutions, including the need to introduce into the staff list of educational institutions, including vocational (vocational-technical) education, a separate tutor post, who must be trained on a professionally pedagogical qualified basis.

Keywords: tutor, tutoring, tutor support, tutor technology, facilitator, an institution of vocational (vocational and technical) education.

У сучасному суспільстві особливо затребувана особистість, яка не тільки здатна адаптуватися до нових умов, а й готова ефектив-

© Прут К., 2022

но освоювати навколишню дійсність відповідно до власних потреб, цілей, інтересів і можливостей, вести пошук шляхів та способів вирішення нестандартних завдань у питаннях особистісно-

професійного самовизначення. Нова соціокультурна ситуація визначила певний соціальний запит – система освіти і виховання має допомогти молодій людині навчитися самостійно проектувати життєві стратегії на основі особистих ціннісно-смыслових орієнтирів шляхом самовизначення та реалізації особистих планів. У системі освіти також відбувається трансформація основного призначення професії педагога. Якщо раніше вона зводилася до передачі узагальненого соціального досвіду здобувачам освіти, то сьогодні педагог повинен виконувати функції путівника по освітніх траєкторіях і гаранта виконання умов для індивідуального розвитку кожного з них. Освітня система постійно звертається до цінностей, потреб та інтересів особистості, що зумовлює актуальність вивчення діяльності педагога в аспекті удосконалення його професійної компетентності, у результаті чого і спостерігається перехід від керівництва до більш результативної позиції – тьюторства.

Широке коло питань наукового обґрунтування теорії та практики педагогічної підтримки здобувачів освіти в сучасному освітньому просторі висвітлюються в працях зарубіжних психологів і педагогів: Е. Берна, Р. Бернса, У. Глассера, Р. Манна, Д. Мертенса, Т. Орджа, З. Фрейда, К. Юнга та ін.

Зважаючи на актуальність проблеми для української системи освіти в умовах її модернізації, вивченням різних аспектів тьюторства займаються такі відомі українські дослідники, як: Н. Акініна, А. Бойко, С. Ветров, Н. Дем'яненко, Т. Лукіна, М. Голубева, А. Жульківська, І. Кравченко, В. Кухаренко, Л. Настенко, С. Подпльота, І. Семененко, Л. Семеновська, О. Літовка, Л. Москальова, Т. Литвиненко, О. Руденко, О. Троїцька, Л. Шеїна, Т. Койчева та ін.

Tutor – у перекладі з англійської означає «домашній учитель, наставник». Тьютор у розумінні англійців – наставник, психолог, конфліктолог, товариш і помічник здобувачів освіти на шляху вибору їх майбутнього напрямку. Тьюторський супровід – це педагогічна діяльність з індивідуалізації освіти, спрямована на виявлення і розвиток освітніх мотивів та інтересів, пошук освітніх ресурсів для створення індивідуальної освітньої програми, на роботу з освітнім замовленням родини, формування навчальної та освітньої рефлексії тьюторанта. Тьютор – це педагог нової генерації, педагог закладу освіти нового типу, який нині формується на теренах України. Уперше в освітньому просторі України слово «тьютор» пролунало у 2015 році.

Пропонуємо розглянути призначення тьютора в системі професійно-технічної освіти та, насамперед, визначити мету його діяльності. Метою тьютора закладу професійної (професійно-технічної) освіти є надання здобувачам освіти допомоги в організації індивідуальної освітньої траєкторії, створення умов для становлення здатності

до самостійного навчання, самовизначення, самореалізації. З огляду на вищевказану мету, треба виділити такі основні завдання здійснення тьюторського супроводу в системі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, як: здійснення індивідуальної педагогічної підтримки здобувачів освіти; надання консультативної допомоги в побудові вихованцем індивідуальної освітньої траєкторії та визначенні індивідуального темпу її освоєння; здійснювати педагогічний супровід розвитку здобувача освіти.

Для реалізації поставлених завдань педагог (і вихователі гуртожитку також) має оволодіти тьюторською компетентністю та виконувати такі функції: діагностичну (знання здібностей та можливостей здобувачів освіти); проектну (допомога в розробці перспективного плану розвитку особистості); реалізаційну (реалізація індивідуальної освітньої траєкторії); аналітичну (допомога в корекції індивідуального виховного плану).

У реалізації цих функцій вихователі гуртожитку з позиції тьютора, зазвичай, виступає у ролі: організатора виховної діяльності і середовища, в якому здобувач освіти має можливість самостійно визначати власні освітні цілі й засоби, вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію; консультанта (проявляється в інформуванні, наданні порад, інформаційній підтримці); наставника (супровід вихованців за їх індивідуальною траєкторією розвитку через організацію умов для рефлексії точок самовизначення: успіхів і невдач в отриманні бажаних результатів, способів і засобів їх досягнення); менеджера, яка реалізується в керівництві та мотивації здобувачів освіти, консультаціях та комунікаціях із ними; фасилітатора, що виражається у налагодженні та підтримці інформаційних зв'язків і взаємодії між вихованцями та іншими учасниками системи освіти, у врегулюванні різних проблем, розв'язанні конфліктів, адаптації.

У професійній діяльності роботу за технологією тьюторства здійснюємо за двома основними напрямками. Перший з них – робота з обдарованими вихованцями, другий – робота із здобувачами освіти, які мають відхилення у поведінці. Перший напрям педагогічної діяльності за технологією тьюторства реалізовується через залучення обдарованих здобувачів освіти у якості екскурсантів та дослідників історико-культурної спадщини українського народу до роботи Музею Поліської слави, що діє на базі нашого закладу освіти. Мета тьюторського супроводу обдарованого здобувача освіти – організація умов, у яких він зможе усвідомити свою самоцінність і значимість для оточуючих, підвищити рівень розвитку власних здібностей. Зокрема, щорічно обдаровані вихованці залучаються до таких напрямів роботи музею, як: пошуково-дослідницька робота (вивчення документів, пошукових матеріалів;

розробка текстів екскурсій, бесід, лекцій, сценаріїв тощо); масова робота (організація виставок, проведення музейних уроків, виховних годин, уроків-мужності, вечорів-зустрічей тощо); експозиційна (створення, оновлення експозицій або їх окремих розділів) та пропагандистська (висвітлення роботи музею в пресі та на телебаченні) робота. Саме ці здобувачі освіти є членами пошукового (організація дослідно-пошукової роботи з метою створення нових та поповнення вже наявних експозицій) та просвітницького (організація та проведення різноманітних форм культурно-просвітницької роботи) центрів музею.

Ефективність такого напряму тьюторського супроводу здобувачів освіти знаходить своє вираження, насамперед, через: розширення їх знань про особливості культурно-історичного розвитку Поліського краю; отримання навичок роботи з різними джерелами інформації; формування дослідницьких навичок, якостей самостійності і самовдосконалення, розвиток творчого мислення та творчих здібностей; виховання у молоді патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу; розробку низки заходів виховного спрямування. Крім того, обдаровані здобувачі освіти у рамках роботи школи екскурсів музею неодноразово були не лише учасниками, а й лауреатами І (обласного) туру Всеукраїнського конкурсу екскурсів музеїв навчальних закладів «Край, в якому я живу».

Ще один напрям педагогічної діяльності за технологією тьюторства – робота із здобувачами освіти, які потребують додаткової педагогічної уваги, мають відхилення у поведінці. Мета педагогічного наставництва над такою групою здобувачів освіти – не лише подолання негативних проявів у їхній поведінці, а й формування особистості абсолютно готової до всіх небезпек та реалій дорослого життя, особистості компетентної, обізнаної. Цей напрям тьюторського супроводу знаходить втілення у життя, насамперед, у площині правового виховання.

Компетентність вихователя із позиції тьюторського супроводу такої групи здобувачів освіти вимагає, насамперед, таких умінь: реагувати на проблему (розпізнавати, діагностувати, прогнозувати); трансформувати проблемну ситуацію (змінювати, коригувати); управляти конфліктною ситуацією (регулювати, стримувати, переорієнтовувати); використовувати освітні ресурси в якості засобів, що створюють умови для самостійного вирішення вихованцем власної проблеми; будувати з підопічним такі стосунки й спільну діяльність, які дають змогу зберегти його гідність, розвивати самостійність.

Для здійснення успішного педагогічного наставництва над такими вихованцями ефектив-

ним є використання різних форм роботи: моделювання ситуацій, рольові ігри в малих групах, захист самохарактеристик, залучення до проектно-ї діяльності тощо. Зокрема, ефективним результатом тьюторського супроводу здобувачів освіти з відхиленням у поведінці є успішна реалізація проекту «За крок до дорослого життя», першочерговою метою якого є розширення правових знань здобувачів освіти, формування практичних навичок поведінки в різноманітних ситуаціях повсякденного життя відповідно до норм права.

Узагальнюючи досвід роботи з реалізації зазначених напрямів тьюторського супроводу здобувачів освіти можна чітко виділити дві реальні перешкоди для ефективного впровадження тьюторської технології в роботу вихователя гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти. По-перше, перевантаженість вихователя. Важко при реальному закріпленні за вихователем (50 і більше здобувачів освіти) ефективно реалізувати себе в ролі тьютора. Тому доцільно говорити про ефективне впровадження лише окремих елементів тьюторства. По-друге, тьютор по суті має поєднувати в собі одночасно декілька ролей, які часто не вдається ефективно реалізувати через брак відповідних знань та навичок практичної роботи. На нашу думку, необхідно вирішити питання введення у штатний розпис закладів освіти, зокрема професійної (професійно-технічної) освіти, посади тьютора, підготовка якого має здійснюватися на професійних педагогічних засадах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисенко Н. Г., Тараджук Д. О. Функції тьютора як педагога в системі професійної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/66-2019/15.pdf>.
2. Кравченко І. (2020). Тьюторство як універсальна педагогічна технологія. Збірник наукових праць ЛОГОС, 106–108. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.43>.
3. Літовка О. П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя / О. П. Літовка // Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти: матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Стаханов: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – С. 202 – 208. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/660/1/Litovka%203.pdf>.
4. Мазуркевич Л. О., Орлова Г. В. Тьюторський супровід проектно-ї та дослідницької діяльності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/76254/.
5. Подальота С. В. Тьюторство: історія і сучасність. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4829/1/14.pdf>.

УДК 371.125.8

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У РЕГІОНІ

Наталія СИСКО, кандидат психологічних наук, завідувач лабораторії Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, м. Хмельницький

Здійснено ретроспективний аналіз розвитку психологічної служби професійної освіти у Хмельницькій області. Висвітлено пріоритетні напрями діяльності психологічної служби в сучасних умовах.

Ключові слова: психологічна служба, практичний психолог, соціальний педагог, заклад професійної освіти, здобувач професійної освіти, професійний розвиток фахівців психологічної служби.

Nataliia SYSKO

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL SERVICE VOCATIONAL EDUCATION IN THE REGION

A historical review of the establishment of a psychological service of vocational education in Khmelnytskyi region. The priority directions of activity of psychological service in modern conditions are presented.

Keywords: psychological service, practical psychologist, social pedagogue, vocational education institution, professional education seeker. professional development of psychological service specialists.

Психологічна служба системи освіти України у 2021 році відзначила 30-річчя. Наказом Міністерства народної освіти Української РСР від 13 лютого 1991 року № 50 було затверджено «Положення про психологічну службу в системі народної освіти», метою діяльності якої визначено забезпечення належного рівня виховної роботи з учнями, проведення кваліфікованої психологічної діагностики, оперативного психологічного консультування, використання оптимальних засобів корекційних дій та поведінки підлітків.

Створення психологічної служби у системі професійно-технічної освіти відбувалося повільно через дефіцит належної кількості підготовлених спеціалістів-психологів. Для вирішення кадрової проблеми листом Міністерства народної освіти Української РСР від 29 листопада 1991 року № 1/9-450 «Про розвиток практичної психології у професійно-технічних навчальних закладах» ПТУ зобов'язувались увести до штатних розкладів посади практичних психологів.

На той час спеціалізована підготовка практичних психологів для системи професійно-технічної освіти була розпочата у Республіканському інституті підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти в Донецьку. Хоча за своїми можливостями цей інститут не міг повною мірою задовільнити потребу в підготовці фахівців психологічної служби для всієї країни.

Для забезпечення закладів профтехосвіти регіону практичними психологами у 1996 році було укладено угоду про цільову підготовку практичних психологів між Хмельницьким обласним навчально-методичним центром професійної освіти (нині – Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області) та Кам'янець-Подільським педагогічним інститутом (нині – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка). Відповідно до угоди Хмельницький обласний навчально-методичний центр професійної освіти зобов'язувався коштами установи здійснити оплату за навчання 25 педагогів ПТО з метою отримання ними другої вищої освіти за напрямом «Практична психологія».

Упродовж двох років заступники директорів із виховної роботи, викладачі, майстри виробничого навчання ПТУ опановували царини психології за очно-заочною формою. Як зазначав Віктор Федорчук, на той час завідувач кафедри психології цього ж інституту, – це була особлива група студентів, із великим практичним досвідом роботи з учнівською молоддю, змотивована до опанування та використання нових знань в організації освітнього процесу.

Відтоді в закладах профтехосвіти Хмельниччини розпочалася діяльність психологічної служби, яку очолили компетентні фахівці-пси-

хологи. У подальший період відповідно до нормативних документів до штатних розписів закладів професійно-технічної освіти додатково вводяться посади соціальних педагогів та чітко окреслюються посадові обов'язки практичного психолога і соціального педагога.

Зазначимо, що вжиті заходи сприяли тому, що упродовж усього періоду функціонування психологічної служби Хмельниччини, усі заклади профтехосвіти було стовідсотково забезпечено відповідними фахівцями, і цей показник є одним із кращих в Україні. Нині функціонування психологічної служби унормовується статтею 76 Закону України «Про освіту» [1] та Положенням про психологічну службу освіти України [3]. Основними її завданнями у закладі освіти визначено: збереження та зміцнення психічного та соціального здоров'я, сприяння особистісному, інтелектуальному, фізичному й соціальному розвитку здобувачів освіти шляхом доповнення сучасних методів навчання та виховання ефективними психолого-педагогічними технологіями; сприяння забезпеченню психологічної безпеки, надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги всім учасникам освітнього процесу [3].

На регіональному рівні методичний супровід професійної діяльності фахівців психологічної служби, надання методичної підтримки новопризначеним працівникам, організація обміну досвідом роботи, підвищення рівня їхньої професійної компетентності забезпечує Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (далі – Центр). Фахівці психологічної служби закладів профтехосвіти об'єднанні у дві обласні фахові секції – практичних психологів і соціальних педагогів.

Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24 листопада 2020 року № 2425 було затверджено професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти», яким встановлено єдині вимоги до загальних та професійних компетентностей практичних психологів закладів освіти, їх допуску до роботи та умов праці. Професійна діяльність практичного психолога в професійному стандарті передбачає такі трудові функції: здійснення психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я; здійснення психологічної діагностики; здійснення психологічної профілактики; надання психологічної допомоги за запитом та/або відповідно до виявленої потреби в такій допомозі; здійснення влас-

ного професійного саморозвитку та самоосвіти; співпраця з педагогічними, науково-педагогічними працівниками щодо організації ефективної освітньої діяльності та співучасті у створенні, підтримці та розвитку безпечного освітнього середовища в закладі професійної освіти; здійснення організаційно-методичної діяльності під час виконання трудових функцій [4]. З урахуванням оновленого змісту діяльності фахівців психологічної служби та затвердженого професійного стандарту Центром було розроблено професійно-педагогічні профілі практичного психолога і соціального педагога закладу професійної освіти, що ґрунтуються на модульно-компетентнісній основі відповідно до трудових функцій зазначених посад [2].

З метою інформаційно-методичного супроводу практичних психологів і соціальних закладів професійної освіти регіону на офіційному сайті Центру запроваджено рубрику «Психологічна служба», створено блог працівників психологічної служби ЗПО Хмельницької області <https://ppsphmnms.blogspot.com/>. Задля надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу, зокрема в умовах пандемії, фахівці психологічної служби на сайтах закладів професійної освіти організували роботу в режимі онлайн «Кабінетів психолога/соціального педагога».

Важливими темами останніх засідань обласних фахових секцій стали: «Нові підходи у здійсненні профорієнтаційної роботи в закладі професійної освіти: обмін досвідом»; «Розвиток «Soft Skills» в учасників освітнього процесу як необхідна умова успішної кар'єри»; «Попередження насильства, булінгу в освітньому середовищі»; «Використання проєктивних та арт-терапевтичних технік у роботі фахівця психологічної служби ЗПО»; «Емоційний інтелект як важлива складова педагогічної діяльності», «Діяльність психологічної служби ЗПО в умовах дистанційного навчання», «Психологічний супровід підготовки учнів до ЗНО», «Соціально-психологічний супровід учнів із родин, що опинилися в складних сімейних обставинах».

За період функціонування психологічної служби профтехосвіти Хмельниччини було реалізовано програми Міністерства освіти і науки України: «Сприяння просвітницькій роботі «рівний-рівному» з-поміж молоді України щодо здорового способу життя» (2004 р.); «Діалог» з формування навичок здорового способу життя (2006 р.); «Захисти себе від ВІЛ» (2011 р.); «Запобігання торгівлі людьми» (2018 р.); «Репродуктивне здоров'я

та відповідальна поведінка учнівської молоді» (2018); «Навички для успішної кар'єри» (2020).

Практичні психологи і соціальні педагоги ПТО Хмельниччини є авторами посібників, які схвалені до використання у професійно-технічних навчальних закладах Науково-методичною комісією з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України: «Психодіагностика особистості у професійному навчальному закладі» (О. Гаврилюк, Л. Дунець), «Психологічна профілактика наркотичної залежності учнів професійно-технічних навчальних закладів» (Н. Сиско); «Психологічний супровід учнів ПТНЗ, які перебувають у тривожних і стресових станах» (В. Лісичин).

Практичні психологи і соціальні педагоги беруть участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях, форумах, конкурсах. На VII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2016» конкурсна робота фахівців психологічної служби Нетішинського професійного ліцею Н. Козубської і С. Степанюк з теми «Психосоціальна підтримка дітей та молоді, які знаходяться в складних життєвих обставинах» було нагороджено золотою медаллю. Також на XI Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2021» золоту медаль здобула конкурсна робота практичного психолога Вищого професійного училища № 4 м. Хмельницького Г. Пастощук з теми «Психологічний супровід учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій».

У Всеукраїнському конкурсі на кращий електронний освітній ресурс «Планета IT», організованому Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, «Електронний кабінет практичного психолога та соціального педагога ДНЗ «ВПУ № 11 м. Хмельницького»» Н. Пенделюк посів 3 місце у номінації «SMART-комплекс».

Наразі Центр здійснює науково-методичний супровід діяльності фахівців психологічних служб закладів професійної освіти регіону за такими пріоритетними напрямками: забезпечення реалізації основних завдань професійної діяльності працівників психологічної служби; психологічний супровід учасників освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19; організація виконання посадових функцій у дистанційній взаємодії з учасниками освітнього процесу; функціонування онлайн-кабінету фахівця психологічної служби на сайті закладу; упровадження сучасних форм профорієнтаційної роботи; формування психологіч-

ної, соціальної, кар'єрної компетентності учасників освітнього процесу; попередження відхилень у становленні й розвитку особистості, міжособистісних стосунках; забезпечення захисту прав і свобод здобувачів освіти, створення безпечного освітнього середовища, профілактика булінгу, різних форм девіантної поведінки; здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей із сімей, що потрапили в складні життєві обставини; надання психологічної допомоги постраждалим внутрішньопереміщеним учням, їхнім батькам та членам родини, дітям і сім'ям учасників АТО; психологічний і соціально-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами; супервізійна підтримка; допомога плануванні роботи; розвиток професійної компетентності, проходження курсового підвищення кваліфікації; ведення на сайтах закладів професійної освіти сторінки «Психологічна служба»; оформлення професійних портфоліо практичних психологів і соціальних педагогів тощо.

Отже, за тридцятирічний період психологічна служба системи професійної освіти Хмельницької області набула вагомий досвід й визнання, зростає і розвивається відповідно до вимог часу та запитів учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Збірник професійно-педагогічних профілів педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти / упоряд.: Л. Шевчук, Ю. Ворона, І. Кирилюк, С. Коломійчук, Л. Лужняк, Н. Марусич, Л. Погребняк, Т. Сидоренко, Н. Сиско, А. Смалюк, Г. Соленцова, Г. Тимошук, О. Шамралюк; за заг. ред. Л. Шевчук. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2021. – 152 с.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України» – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
4. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24 листопада 2020 р. №2425-20 «Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти». – [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОФЕСІЇ ТА ВИРОБНИЧОМУ КОЛЕКТИВІ

Лариса СОЛОМЕНЦЕВА, практичний психолог-методист ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей», м. Ржищів, Київська область

Висвітлюються питання професійної адаптації майбутнього фахівця як багаторівневого і багатоаспектного явища; результати власних досліджень практичного психолога щодо джерел отримання учнями інформації про обрану професію та умотивованість вибору, рівня задоволеності навчанням за професією та потреби у кар'єрному зростанні; презентується авторська програма курсу за вибором «Психологічні основи професійної майстерності»; викладено досвід роботи педагогічного колективу та практичного психолога, зокрема, з психологічної адаптації здобувачів освіти ЗПТО в професії та виробничому колективі.

Ключові слова: професійна адаптація фахівця, адаптивні можливості людини, конкурентоспроможний робітник, вибір професії, профорієнтаційна робота, саморегуляція, самоорганізація, самодисципліна, авторська програма курсу за вибором «Психологічні основи професійної майстерності», психологічні дослідження.

Larysa SOLOMENTSEVA

PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF VET EDUCATORS IN THE PROFESSION AND THE WORKING TEAM

Issues of professional adaptation of the future specialist as a multilevel and multifaceted phenomenon are covered; contains the results of the practical psychologist's own research on the sources of information for students about the chosen profession and the motivation of the choice, the level of satisfaction with training in the profession and the need for career growth; the author's program of the elective course "Psychological bases of professional skill" is presented; the experience of the pedagogical staff and the practical psychologist is presented, in particular, on the psychological adaptation of ZPTO students in the profession and the working team.

Keywords: professional adaptation of a specialist, adaptive capabilities of a person, competitive worker, choice of profession, career guidance work, self-regulation, self-organization, self-discipline, author's program of elective course "Psychological foundations of professional skills", psychological research.

Першочерговим завданням професійно-технічної освіти є підготовка учнівської молоді до повноцінного життя та праці. Випускник ЗП(ПТ)О, який житиме і діятиме в умовах сучасного суспільства, повинен уміти повністю адаптуватися до різноманітних життєвих ситуацій, самостійно отримувати необхідні знання, уміло використовувати їх на практиці, бути соціально активним, комунікабельним, контактним у різноманітних соціальних групах, уміти критично мислити, правильно оцінювати свої можливості, попереджувати конфліктні ситуації або вміло виходити з них. Тому сьогодні зростають вимоги до соціогуманітарної моделі конкурентоспроможного робітника. Адже набуття вигідної конкурентної позиції підприємства починається з особистості людини.

Професійну адаптацію традиційно розглядають як частину соціальної. З огляду на це різні дослідники під професійною адаптацією розуміють пристосування до особливостей об-

раної професії та набуття професійних навичок (Ф. Березін), активну інтерналізацію систем нових ролей, видів поведінки і форм діяльності, що розглядається як керований процес (А. Мінасян), активне оволодіння професійною працею, що супроводжується впливом з боку особистості на умови, в яких ця праця здійснюється, і з свідомими зусиллями особистості з оволодіння істотних сторін процесу навчання, цілеспрямованості (К. Лушніков).

У процесі професійної адаптації відбуваються суттєві зміни в установках, інтересах, поглядах, переконаннях і ціннісних орієнтаціях. Адаптивні можливості людини формуються ще в дитинстві, зокрема, у процесі формування її особистості, у спілкуванні з різними людьми і групами, під час набуття досвіду успішної чи неуспішної поведінки в незвичних обставинах. Професійна адаптація трактується, з одного боку, як пристосування до вимог професії, а з іншого боку, як пристосування професії (знарядь, засобів і умов праці) до вимог і психофізичних можливостей люди-

ни. При цьому найважливішим стає знаходження оптимального поєднання, певної гармонії між професійно значущими якостями особистості, зокрема психофізіологічні особливості людини та вимогами професії, її специфікою. Професійна адаптація сучасної молоді залежить від того, наскільки значущими для неї є професія, робота, успіх у роботі, які вимоги вона ставить до себе, до своєї професійної підготовки, до майбутнього місця роботи, як вона реагує на невдачі та труднощі в освітньо-професійній діяльності.

Найчастіше молодий працівник, стикається з великим обсягом самостійної професійної роботи, йому необхідно засвоїти норми і цінності групи, увійти в складну систему міжособистісних взаємин, зайняти своє місце в громадському житті та самоутвердитися, проявити свої схильності, інтереси і можливості. Адекватність уявлення про майбутню професійну діяльність сприяє більш успішній адаптації, і навпаки, невідповідність уявлень і очікувань людини про реальні умови майбутньої життєдіяльності робить її психологічно невідповідною до зустрічі з несподіваними труднощами, до здійснення процесу психологічної адаптації. У багатьох молодих фахівців їхні сподівання й очікування не завжди збігаються з тим, з чим вони зустрічаються в реальному житті після закінчення ЗПТО. У зв'язку з цим у своїй професійній адаптації вони стикаються з великими перешкодами. Наразі однією з корінних проблем підготовки конкурентоспроможних робітників є формування у здобувачів освіти правильних уявлень про свою професію, адекватних їхнім можливостям, умовам діяльності та очікуванням.

Психологічна адаптація – явище багаторівневе і різнопланове. Воно охоплює не лише індивідуальні особливості людини, її психіку, а й всі сторони буття; насамперед соціальне середовище, середовище її безпосередньої життєдіяльності та різноманітні види діяльності (передусім професійної), до яких вона причетна. Тому в підготовці сучасного фахівця акцент має ставитися на формування професійної та психологічної готовності до професійної діяльності.

Вибір професії – важлива ланка в життєвому та професійному становленні людини. Саме професія надає їй можливість задовольнити основні свої потреби, реалізувати себе як особистість. Тому професійне самовизначення особистості має важливе значення. Так дев'ятикласники досить впевнено називають тип професійної підготовки (навчання в технікумі, коледжі, професійному ліцеї тощо), але не завжди здатні точно назвати професію чи спеціальність, яку планують отримати в процесі професійного навчання.

У ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» творчо підійшли до проведення профорієнтаційної роботи з випускниками закладів загальної середньої освіти. Практичний психолог провела опитування першокурсників, щоб дізнатися про джерела, з яких вони отримали інформацію про заклад, обрану професію, мотиви вибору, їхні очікування та сподівання. Результати дослідження показали, що 37,7 % опитаних інформацію про свою майбутню професію отримали від батьків та родичів, які навчалися у ліцеї, стільки ж – від друзів, ровесників та знайомих. Лише 18,8 % респондентів отримали таку інформацію в закладі загальної середньої освіти. Ієрархію ціннісних уявлень про майбутню професію очолює корисність її для суспільства (49 %), на другому місці – можливість добре заробляти у майбутньому (41,5 %), на третьому – творчий характер праці (30,2 %), на четвертому – можливість самовдосконалення (15,1 %). У 77,3 % опитаних вступ до ліцею був мотивований можливістю здобути престижну професію.

Результати опитування було обговорено на педагогічній раді та засіданнях методичних комісій, розроблено стратегії профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти найближчих регіонів, що дали б змогу компенсувати брак необхідної інформації про професії, за якими готує спеціалістів ліцей. З-поміж таких – «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, слюсар з ремонту сільськогосподарських машин і устаткування, водій автотранспортних засобів (категорія «С»», «Слюсар з ремонту автомобілів, водій автотранспортних засобів (категорія «С»», «Кухар; кондитер», «Кухар; офіціант». Ми маємо багаторічний досвід участі у «Ярмарках професій», які проводять територіальні служби зайнятості. Результативність таких заходів заледве становить 5 %. Адже величезний обсяг інформації, який вони отримують за короткий термін, потенційні абітурієнти не в змозі пропустити крізь себе й відфільтрувати.

Звичайно, можна зайти на сайт закладу освіти переглянути короткий відеофільм чи здійснити віртуальну екскурсію і прочитати кілька рядків, які не дають повного уявлення про професію та й сам заклад. А інша справа, коли можна на власні очі побачити навчальні лабораторії та їх обладнання в дії, поспілкуватися з тими, хто вже тут навчається, стати учасниками різноманітних майстер-класів, зрозуміти, яке майбутнє чекає після закінчення закладу. У цьому допомагають традиційні дні відкритих дверей. Інформацію про ліцей учні інших освітніх закладів міста можуть отримати також беручи участь у спортивних та інших позаурочних заходах, які проводяться на його базі. Успіх людини значною мірою залежить від поваги до себе, усві-

домлення власної унікальності, цінності. Хто в житті досягає успіху? Той, хто вміє робити щось краще, ніж інші. І не важливо, що саме: готувати їжу, будувати, закручувати гайки, кермувати автомобілем. Важливо, щоб людина була майстром своєї справи, і робила це краще за інших, щоб вона знайшла своє покликання, усвідомила відповідальність за процеси життєдіяльності.

Дослідження показали, що у більшості молодих фахівців їх сподівання та очікування не збігаються з тим, з чим вони зустрілися в реальному житті після закінчення освітнього закладу. І тому в процесі професійної адаптації вони стикаються з великими перешкодами. У зв'язку з цим однією з основних проблем підготовки фахівців є формування у здобувачів освіти правильних уявлень про свою професію та адекватних їхнім можливостям і умовам діяльності очікувань.

Винятково важливу роль в успішності професійної адаптації відіграє саморегуляція особистістю своїх психічних станів і поведінки. Професійна адаптація молодого спеціаліста є процесом подолання внутрішніх і зовнішніх труднощів та перешкод. Це створює ті чи інші стресові стани, подолання і недопущення яких потребує додаткових зусиль і спеціальної підготовленості. До того ж успішна адаптація неможлива без постійної самоосвіти й самовиховання фахівця. Самодисципліна – єдиний спосіб тримати під контролем власне життя, рухатися в обраному напрямі й досягти бажаного успіху.

Тому педагогам та працівникам психологічної служби важливо зосередити увагу на таких аспектах як:

- оволодіння учнями мистецтвом жити, технологіями життєвого успіху, вмінням жити і контактувати з оточуючими;
- розвиток вміння управляти собою, ставити мету, визначати сенс життя, вміння попереджувати і розв'язувати життєві та виробничі конфлікти;
- стимулювання процесу духовного самовдосконалення, самовиховання; потреби допомагати іншим людям, оволодіння механізмами саморегуляції.

Сьогодні в освіті відчутний пріоритет загальнолюдських цінностей. У сучасному суспільстві джерелом знань може виступати не тільки педагог, а й, як показала практика дистанційного навчання останніх років, – комп'ютер, телевізор та інші сучасні гаджети. Здобувачі освіти мають вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, розуміти суть речей, уміти висловити думку. Їх потрібно навчити сприймати невдачу як досвід, не опускати руки, а вчитися на своїх помилках, допомогти зрозуміти, якщо людина хоче стати успішною, доведеться усвідо-

мити: окрім занять тим, що їй цікаво, доведеться працювати над тим, що необхідно, тренувати свої здібності. Паростки майбутньої професії, яка зробить людину щасливою, є у кожного, головне – вчасно їх розгледіти.

Велика перевантаженість учнів професійно-технічного освітнього закладу, яким разом із загальноосвітніми предметами доводиться опановувати ще й спеціальні, пов'язані з їхньою майбутньою професією, майже не залишає вільного часу для довгих бесід і систематичних зустрічей із психологом. До цього ще додається адаптація у новому трудовому колективі під час виробничої практики. А перехід на новий віковий етап часто пов'язаний із проблемами, які здобувач освіти не здатен подолати самотійно. Мудрі китайці стверджували, що великий шлях починається з маленького першого кроку. Тому ми почали шукати шляхи, які дали б можливість надати кваліфіковану допомогу більшій частині здобувачів освіти і запропонували авторську програму курсу за вибором «Психологічні основи професійної майстерності», яку було схвалено науково-методичною радою КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти» та доповнили її навчальним посібником.

У посібнику вміщено поради щодо розвитку вміння програмувати себе на успіх, вести бесіду з роботодавцем, визначати свою провідну стратегію поведінки у конфлікті, планувати дії відповідно до поставлених цілей і завдань, використовувати власний потенціал для досягнення бажаних результатів, підпорядковувати особисті дії і поведінку моральним та етичним вимогам, обов'язкам, оцінювати рівень реалізації своїх можливостей у майбутній професії, успішно представляти себе на ринку праці.

Мета курсу «Психологічні основи професійної майстерності» – підготовка випускників ліцею до успішної адаптації в нових умовах роботи у трудовому колективі; формування якостей, необхідних для майбутнього конкурентоспроможного робітника. Одним з основних завдань програми є розвиток кваліфікованого молодого робітника, який був би конкурентоспроможним на сучасному ринку праці не тільки як фахівець своєї справи, а також, як духовно багата, творчо ініціативна, комунікативна, інтелектуально розвинена особистість, яка готова до конструктивної трансформації власного «Я», з внутрішньою потребою постійного самовдосконалення.

Програма сприяє активізації процесів самопізнання, самооцінки, потреби у самовдосконаленні шляхом виховання в учнів ставлення до себе як суб'єкта майбутньої професійної діяльності, усвідомлення своєї індивідуальної неповторності, відповідальності та впевненості у досягненні майбутнього професійного успі-

ху; формування системи знань учнів про сучасні вимоги соціального середовища до фахівців на ринку праці, стратегію і тактику реалізації визначених напрямів власного кар'єрного зростання у майбутньому, образу професійного «Я». У програмі передбачено такі теми: «Індивідуально-психологічні особливості особистості. Характер і поведінка. Їх взаємозв'язок та вплив на професійну діяльність», «Ділове спілкування», «Конфліктологія», «Самоменеджмент як одна з умов професійного зростання. Самомаркетинг на ринку праці».

Під час вивчення цього курсу здобувачі освіти ознайомлюються з механізмами особистісної регуляції поведінки і діяльності, вчать культури спілкування, умінню програмувати себе на успіх, ознайомлюються з основами самоменеджменту та самомаркетингу на ринку праці, здобувають навички ефективного спілкування; мають змогу оволодіти способами управління конфліктом, умінням визначати внутрішній стан співрозмовника за невербальною комунікацією, дізнатися про основні стратегії поведінки у процесі взаємодії; про те, як вести бесіду з роботодавцем, навчитися визначати свою провідну стратегію поведінки у конфлікті, планувати дії відповідно до поставлених цілей і завдань, використовувати власний потенціал для досягнення бажаних результатів; підпорядковувати особисті дії і поведінку моральним та етичним вимогам, обов'язкам; оцінювати рівень реалізації своїх можливостей у майбутній професії; успішно представляти себе на ринку праці.

На уроках проводяться тренувальні вправи, обговорюються життєві ситуації. А використання сучасних методів та прийомів інтерактивного навчання спонукає до засвоєння знань, стимулює пізнавальну активність учнів, сприяє формуванню комунікативних навичок і вмінь необхідних у повсякденному житті й майбутній професійній діяльності. Надзвичайно важливе значення має робота класного керівника, майстра виробничого навчання, вихователя гуртожитку. Саме класний керівник і майстер виробничого навчання спостерігають кожного учня в навчальній, професійній та позаурочній діяльності, активно спілкуються. Супровідна роль педагога передбачає його знаходження поруч з учнем у ролі супутника, який направляє його на життєвому шляху, допомагає усвідомити цілі професії, знайти віру в свої можливості та власний успіх, втілити сподівання на позитивні перспективи у майбутньому.

Результативність роботи педагогічного колективу щодо адаптації майбутніх фахівців у професії та робітничому середовищі визначається за допомогою опитування випускників. Так, за

даними досліджень останніх років, 86,8 % випускників ліцею вважають, що кожній людині потрібно досягати кар'єрного успіху; 78,9 % готові докласти всіх зусиль задля побудови власної професійної кар'єри, 21 % у цьому не впевнені. З-поміж якостей, які притаманні успішній людині, превалюють такі: цілеспрямованість, впевненість у своїх силах, освіченість, любов до обраної професії, відповідальність, уміння будувати плани на життя і ставити цілі, не відступати перед невдачами, уміння спілкуватись, працьовитість. Характерними рисами невдач є такі: лінощі, відсутність мети, невпевненість, розбіжність слів з діями, відсутність знань, безхарактерність, небажання працювати, некоммунікабельність.

Варто зазначити, що 67 % опитаних повністю задоволені навчанням за обраною професією, 23 % задоволені частково. Невдоволені навчанням пояснюють свою позицію або небажанням вчитися взагалі, або хибністю професійного вибору. Найбільшим стимулом у навчанні, на думку випускників, було бажання отримати знання з обраної професії; зацікавленість у тому, що коли підеш працювати, потрібно розумітися на тому, що робитимеш; власне бажання вчитися, саморозвиток; друзі, група; майстри виробничого навчання та викладачі.

Отже, лише озброївшись необхідними знаннями, наші вихованці зможуть реалізуватися в суспільстві та проявити себе в цьому житті; швидко й успішно адаптуватися до трудової діяльності, влитися у трудовий колектив, знайти правильні рішення в неординарних ситуаціях, зорієнтуватися у нових умовах життя і стати успішними у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Л. Self-made man, або доля кожного в його руках // Практичний психолог: школа. – 2014. – № 12 – С. 25 – 32.
2. Гринців М. В. Психологічні особливості професійної адаптації молоді. Збірник наукових праць // Психологічні науки. – Том 2. – Вип. 9. – С. 54 – 58. – [Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...]
3. Єрмаков І. Г., Пузіков Д. О. Життєвий проєкт особистості: від теорії до практики: Практи.-зорієнт. посібн. – К.: Освіта України, 2007.
4. Психологічний супровід як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів: [методичний посібник] / Д. Г. Кравченко, О. М. Кокур, Н. М. Панасенко [та ін.] за ред. С. Д. Максименка. – К., 2015. – 101 с.
5. Закатнов Д. О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення: монографія. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 160 с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У СПІВПРАЦІ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Ірина АНДРОЩУК, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

Виокремлено та схарактеризовано напрями співпраці кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету з роботодавцями у підготовці майбутніх педагогів закладів професійної освіти. З метою цілісного врахування потреб й запитів практики, наголошено на важливості залучення роботодавців на всіх етапах підготовки фахівців: від розроблення освітніх програм, змісту освітніх компонентів до проведення підсумкової атестації.

Ключові слова: підготовка майбутніх педагогів, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, роботодавці, співпраця, педагогічна практика, гостьова лекція.

Iryna ANDROSHCHUK

TEACHER TRAINING IN PROFESSIONAL (VOCATIONAL) EDUCATION SCHOOLS IN COOPERATION WITH EMPLOYERS

The article identifies and describes the areas of cooperation between the Department of Technological and Professional Education and Decorative Arts of Khmelnytskyi National University and employers in teacher training in professional (vocational) education schools. Given the needs and areas of teaching placement, emphasis is placed on the importance of involving employers at all stages of teacher training: from developing curricula and educational components to the final certification.

Keywords: teacher training, professional (vocational) education schools, employers, cooperation, teaching placement, guest lecture.

Підвищення якості підготовки майбутніх педагогів, зокрема закладів професійної освіти є одним з важливих завдань реформування освітньої галузі. Адже саме від педагога залежить формування особистості майбутнього кваліфікованого робітника. На нашу думку, важливе значення у підготовці майбутніх педагогів закладів професійної освіти відіграє орієнтація на потреби й запити практики й відповідно врахування вимог та трудових функцій, реалізацію яких мають забезпечити майбутні педагоги у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. У контексті цього особливої актуальності набуває співпраця з роботодавцями, зокрема із закладами професійної (професійно-технічної) освіти як однією з важливих груп стейкхолдерів.

Схарактеризуємо більш детально цю взаємодію на прикладі співпраці кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету та закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Зазначимо, що у Хмельницькому національному університеті підготовка майбутніх педагогів закладів професійної освіти здійснюється за освітньо-професійними програмами «Професійна освіта. Технологія виробів легкої промисловості (швейні вироби)» та «Професійна освіта.

Транспорт (обслуговування та ремонт автомобілів)» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти. Випусковою кафедрою для здобувачів вищої освіти, що навчаються за цими освітньо-професійними програмами, є кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва.

Для цілісного врахування запитів практики і вимог роботодавців на всіх етапах підготовки майбутніх бакалаврів та магістрів професійної освіти, викладачі кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва активно співпрацюють із закладами професійної (професійно-технічної) освіти та Науково-методичним центром професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області. Так, на етапі розроблення освітньо-професійних програм (ОПП), роботодавці активно залучаються до їх обговорення і рецензування. Зокрема, до рецензування ОПП залучалися: директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області Л. Шевчук; директор ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» Є. Царьова та методист І. Дрозіч; викладач спеціальних дисциплін вищого професійного училища

№ 4 м. Хмельницького О. Ластовецький. Поради та рекомендації, запропоновані педагогічними працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти під час обговорення та рецензування ОПП, були враховані. Це сприяло врахуванню не лише потреб роботодавців, а й сучасних вимог до організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти і підвищенню якості підготовки майбутніх педагогів закладів професійної освіти.

Наступний напрям співпраці – проходження педагогічної практики майбутніми педагогами на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що забезпечує спрямованість здобувачів вищої освіти на реальні умови майбутньої професійної діяльності, їх адаптацію до цього середовища; забезпечує ефективність поточного моніторингу рівня підготовленості майбутніх педагогів до професійної діяльності. Не менш важливим для удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців є залучення педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до розроблення програм та методичних рекомендацій щодо проходження педагогічних практик, а не лише до керівництва практикою. Так, до розроблення програми і методичних рекомендацій для проходження педагогічної практики у закладах професійної освіти для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти було залучено І. Дрозіч, методиста ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» [3]. Це дало змогу спрямувати програму практики не лише на закріплення, поглиблення та систематизацію теоретичних знань, а й оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними технологіями, методами навчання та формами організації навчально-виробничого процесу, які необхідні для успішної діяльності педагога закладу професійної освіти; набуття практичного досвіду проведення різних видів навчальної діяльності в реальних умовах закладів професійної (професійно-технічної) освіти; розвиток гуманістичної професійно-педагогічної спрямованості здобувачів вищої освіти.

Співпраця з Науково-методичним центром професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області й безпосередньо його директором Л. Шевчук дала змогу розробити для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти програму і методичні рекомендації інтерактивної практики [2]. Під час інтерактивної практики здобувачі вищої освіти ознайомлюються не лише із підходами щодо інтеграції сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання в освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти, організацією методичного супроводу упровадження інтерактивних технологій, а й набувають досвіду використання інтерактивних технологій в освіт-

ньому процесі на основі взаємодії суб'єктів освітнього процесу на засадах співпраці та партнерства, організації дистанційного та змішаного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти з використанням інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій; розробляти, керувати та здійснювати методичний супровід проєктів інтерактивного навчання, зокрема в режимі онлайн, у реальних умовах освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти зазначимо, що до керівництва інтерактивною практикою й проведення занять активно залучалися співробітники Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області: Н. Сиско, Л. Лужняк та О. Шармалюк. Під час інтерактивної практики здобувачів вищої освіти ознайомили з освітніми платформами, за допомогою яких можна проводити онлайн-заняття, інструментами для організації занять: інтерактивні дошки, сервіси для проведення онлайн-опитувань, створення інтерактивних вправ та підтримки зворотного зв'язку (можливостями платформи ZOOM, сервісом для проведення, оцінювання та аналізу набутих знань Google Форми, онлайн-сервісом для інтерактивних завдань Kahoot, можливостями використання інтерактивної дошки Jamboard для спільної роботи з учасниками вебінара тощо.

Педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти активно залучаються до освітнього процесу під час проведення гостьових лекцій. Наприклад, кандидатом педагогічних наук, методистом Державного навчального закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» Іриною Дрозіч для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» було проведено гостьову лекцію на тему «Методична робота в закладах професійної (професійно-технічної) освіти». Такий формат проведення занять дає змогу висвітлити різні аспекти методичної роботи майбутніх фахівців з позиції роботодавців, врахування вимог практики та тих завдань, які вирішують педагоги закладів професійної освіти у своїй повсякденній професійній діяльності.

Наголосимо на важливості залучення роботодавців до контролю результатів підготовки майбутніх педагогів закладів професійної освіти: захисту звітів педагогічних практик, курсових робіт, проєктів та ін. [1]. Роботодавці активно залучаються також до підсумкової атестації, зокрема як голова екзаменаційної комісії залучалася Л. Шевчук, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області. Це дає змогу здійснювати моніторинг результатів підготовки майбутніх

педагогів закладів професійного навчання на всі етапах з встановленням рівня сформованості визначених в ОПП компетентностей та програмних результатів навчання та вносити відповідні корективи у зміст, технології, методи підготовки з метою удосконалення освітнього процесу.

Викладачі кафедри активно співпрацюють у різних напрямках наукової, науково-методичної діяльності. Так, наприклад, 24 листопада 2021 року на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно технічної освіти сфери послуг» відбувся семінар «Професійний розвиток педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти», 11 січня 2022 року – педагогічні читання до участі в яких були залучені викладачі кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету та здобувачі вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Наприкінці листопада 2021 року на базі Хмельницького національного університету відбулася XI Міжнародна науково-практична конференція, постійними активними учасниками якої є педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти багатьох областей України, Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області. На базі Хмельницького національного університету педагогічні працівники закладів професійної освіти проходять стажування, керівництво

яким здійснюють досвідчені викладачі кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва.

Отже, співпраця з роботодавцями на всіх етапах підготовки майбутніх педагогів закладів професійної освіти дає змогу оптимізувати та удосконалити процес підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти завдяки врахуванню запитів практики й вимог роботодавців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Співпраця закладів вищої освіти із стейкхолдерами як умова підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 29 (2-2020). Київ: Міленіум, 2020. – С. 215 – 227.

2. Інтерактивна практика: програма і методичні рекомендації для студентів спеціальності 015.36 «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» / уклад.: І. В. Андрощук, Г. В. Красильникова, І. П. Андрощук, Л. І. Шевчук. – Хмельницький : ХНУ, 2021. – 29 с.

3. Стажувальна практика в закладах професійної освіти : програма і методичні рекомендації для студентів спеціальності 015.36 «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» / уклад. : Г. В. Красильникова, В. В. Білик, І. І. Герніченко, І. А. Дрозіч. Хмельницький : ХНУ, 2021. – 27 с.

ЕФЕКТИВНА ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Сергій ОСИПЕНКО, директор Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей», доктор філософії, м. Дніпрорудне, Запорізька область

Висвітлено досвід упровадження дуальної форми здобуття освіти у ЗП(ПТ)О в умовах соціально-економічних трансформацій. Розкрито роль тісної співпраці з роботодавцями щодо організації професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах дуальної форми здобуття освіти.

Ключові слова: дуальна форма здобуття освіти, професійна підготовка, модульно-компетентнісний підхід, професійні та освітні стандарти, якість освіти.

Serhii OSYPENKO

EFFECTIVE PRACTICE OF IMPLEMENTATION OF THE DUAL FORM OF LEARNING

The paper highlights the experience of the dual studies implementation in professional (vocational) educational institutions (P(V)EI) within the context of social-economic transformations. It manifests the importance of cooperation with employers to organize appropriate professional teaching for future qualified staff in the dual study environment.

Keywords: dual studies, vocational training, modular-competence approach, professional and educational standards, quality of education.

© Осипенко С., 2022

Стрімкі зміни та постійне оновлення технологій сучасного виробництва потребують модернізації змісту професійної (професійно-технічної) освіти. Очікування суспільства, що постали сьогодні перед освітою, спрямовані на конкурентоспроможність у європейському та світовому освітніх просторах, формування покоління молоді, що буде захищене й мобільне на ринку праці, матиме необхідні знання, навички та компетентності для інтеграції в суспільство на різних рівнях та здатне навчатися впродовж життя.

Зміст освіти регламентується професійними та освітніми стандартами, формується на основі модульно-компетентнісного підходу з урахуванням галузевих та регіональних особливостей. Професійні стандарти, зазвичай, використовуються для визначення того, що вимагається від робітників на робочих місцях. Різниця між двома типами стандартів (професійним та освітнім) зменшується, тому що мета розроблення стандартів нового покоління – узгодити результати освіти і навчання із вимогами роботодавців.

Щоб сформувати у здобувачів освіти професійну мобільність, необхідно кардинально змінити підходи до організації їх професійної підготовки, перейти до практико-орієнтованої підготовки, метою якої є формування у майбутнього кваліфікованого робітника готовності до професійної діяльності, професійної мобільності, і, як результат – формування ключових та професійних компетенцій.

Саме дуальна форма здобуття освіти надає цю можливість. Три роки тому ми започаткували впровадження елементів дуальної форми навчання тільки з трьох інтегрованих професій:

- «Машиніст електровоза; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування»;
- «Електрогазозварник; слюсар з ремонту реакторно-турбінного устаткування»;
- «Кухар; кондитер».

Коли ми побачили певні результати, то прийняли рішення запровадити дуальну форму здобуття освіти з усіх професій, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих робітників у ліцеї. Так додалися ще 2 професії:

- «Електрогазозварник; контролер зварювальних робіт»;
- «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; електрослюсар з ремонту й обслуговування автоматики та засобів вимірювань електростанцій».

Нині проблема підготовки ініціативних, конкурентоспроможних та професійно-компетентних випускників закладу професійної (професійно-технічної) освіти є актуальною. Адже сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого робіт-

ника має відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, а й потребам роботодавця.

Педагогічний колектив чітко усвідомив, що найважливіший чинник підвищення якості професійного навчання, адаптації майбутніх кваліфікованих робітників до нових економічних умов – це закріплення здобувачів освіти на робочих місцях. Державний навчальний заклад «Дніпропродунський професійний ліцей» співпрацює з найпотужнішими підприємствами нашого регіону – ПрАТ «Запорізький залізрудний комбінат» та ВП «Запорізька атомна електростанція», ДТЕК «Запорізька теплова електростанція». Професії, за якими здійснюється підготовка майбутніх робітників, інтегровані. Для підготовки кваліфікованих, професійно мобільних робітників із цих професій потрібне та необхідне дороге, сучасне обладнання та устаткування. Тому доцільно готувати здобувачів освіти в умовах виробництва.

До розроблення робочих навчальних планів ми залучали роботодавців – замовників кадрів. Так було, збільшено час, який здобувачі освіти витрачають на професійно-практичну підготовку, тобто набувають професійні компетенції безпосередньо в умовах виробництва. Професійно-практична підготовка передбачає виробниче навчання, яке здійснюється в умовах навчально-виробничих майстерень закладу освіти та в умовах виробництва, а також виробничу практику на підприємствах замовників кадрів. Зауважимо, що первинні навички здобувачі освіти опановують в умовах навчально-виробничих майстерень нашого ліцею. Наприклад, слюсарні роботи, ознайомлення з обладнанням, технологічними процесами, організація робочого місця, охорона праці під час виконання робіт, підготовка до роботи на базовому підприємстві тощо. Відтак здобувачі освіти проходять виробниче навчання на виробництві під керівництвом майстрів виробничого навчання та наставників, яких закріплюють за ними на підприємстві (4–5 учнів за одним наставником). Потім учні залишаються на тих самих підприємствах, ділянках, цехах для проходження виробничої практики. Ми порівняли співвідношення часу, який здобувачі освіти проводять у закладі освіти та в умовах підприємства під час проходження професійно-практичної підготовки за дуальною формою здобуття освіти.

Встановлено, що в умовах виробництва здобувачі освіти знаходяться набагато більше під час запровадження дуальної форми здобуття освіти. Зазначимо, що це передбачено у робочих навчальних планах. Які переваги цього процесу ми спостерігаємо? *По-перше*, зросла успішність та якість досягнень учнів з професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.

Показники успішності досягнень знань здобувачів освіти за три роки на 1, 2 та 3 курсах, за-

свідчили, що у середньому спостерігається збільшення відсотків високого рівня знань на 5–7 % та достатнього рівня знань на 8–10 %, та, відповідно, зменшення середнього рівня знань на 13–17 %. Це свідчить про стійкість цих показників. По-друге, помітно виріс відсоток працевлаштування здобувачів освіти після проходження виробничої практики за дуальною формою здобуття освіти.

Соціальні партнери Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей» мають змогу забезпечити робочі місця для наших учнів не тільки під час навчання, а й зацікавлені в подальшому працевлаштуванні наших випускників. Тобто під час навчання, а особливо тепер – при запровадженні дуальної форми здобуття освіти, здобувачі освіти адаптуються у трудових колективах, опановують необхідні професійні компетенції, мають можливість опанувати суміжні професії, стають справді професійно мобільними кваліфікованими робітниками, підготовленими для саме того підприємства, на якому будуть працювати в майбутньому.

Ми спостерігаємо динаміку в розвитку матеріально-технічної бази ліцею за рахунок надходжень з підприємств-замовників кадрів за виробничу практику. У період з 2018 по 2020 роки оновлено обладнання у слюсарних, електрогазозварювальних, електромонтажних, електрослюсарних майстернях, реконструйована майстерня кухарів, кондитерів, оновлені меблі та обладнання у навчальних кабінетах, у гуртожитку, придбано мультимедійне обладнання тощо на понад мільйон гривень.

Для успішного запровадження дуальної форми здобуття освіти необхідно мати надійних соціальних партнерів – підприємства-замовники кадрів, які можуть задовольняти потреби закладу освіти у наданні робочих місць та умов праці й педагогічний колектив, готовий втілювати в освітній процес інноваційні технології та сучасні програми. Необхідно зазначити, що при впровадженні дуальної форми здобуття освіти зростає роль майстра виробничого навчання. Наші майстри постійно підвищують рівень своєї кваліфікації. По-перше, вони проходять стажування на підприємствах – замовниках кадрів, що дає їм змогу ознайомитися із сучасним обладнанням та устаткуванням, вивчити специфіку виробництва, де проходять виробниче навчання та виробничу практику наші учні. По-друге, майже всі майстри виробничого навчання мають відповідну вищу фахову освіту, що дає їм можливість викладати спеціальні дисципліни у своїх групах. Так, їм простіше знайти баланс між теорією та практикою, а саме – майстри виробничого навчання стають професійно мобільними та успішними.

Упровадження дуальної форми здобуття освіти та співпраця нашого ліцею із соціальними

партнерами, підприємствами-замовниками кадрів – це перспективний шлях розв'язання багатьох проблем, що виникають у процесі підготовки та подальшого працевлаштування молодих робітників. Безпосередньо для нашого закладу освіти відновлення і зміцнення зв'язків із соціальними партнерами відкриває такі додаткові можливості:

- враховуються вимоги роботодавців;
- з'являється доступ усіх учасників освітнього процесу до інноваційних виробничих технологій та сучасного виробничого обладнання;
- здійснюється корегування старих і розроблюються нові навчальні та дидактичні матеріали, відповідно до сучасних вимог;
- відкриваються більш широкі можливості для організації професійно-практичної підготовки здобувачів освіти ліцею;
- з'являються умови для організації короткострокового стажування педагогічних працівників з метою ознайомлення їх із новими виробничими технологіями й устаткуванням;
- розширюються можливості працевлаштування випускників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників. Лист Департаменту проф. освіти МОН України від 14.07.2017 р. № 3-545. – [Електронний ресурс]. – URL: http://nmkpto.kr.ua/images/documents/Dualna_osvita/list_3_545.pdf. Дод. 1: Положення про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників. – URL: http://nmkpto.kr.ua/images/documents/Dualna_osvita/list_3_545_1.pdf; Дод. 2: Договір про дуальну форму навчання. URL: http://nmkpto.kr.ua/images/documents/Dualna_osvita/list_3_545_2.pdf. (дата звернення: 03.06.2019).
2. Про методичний супровід упровадження стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентісного підходу. Лист Департаменту проф. освіти МОН України від 26.04.2018 р. № 3-440. Дод. 1: Рекомендації щодо розроблення робочих навчальних планів за стандартами професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентісного підходу; Дод. 2: Макет РНП. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nmc.od.ua/wp-content/uploads/2018/05/Лист-ДПО-від-26.04.2018-№3-440.pdf>. (дата звернення: 03.06.2019).
3. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року № 660-р. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80> (дата звернення: 21.03.2019).

УДК 377.3:331.5

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З ХМЕЛЬНИЦЬКИМ ОБЛАСНИМ ЦЕНТРОМ ЗАЙНЯТОСТІ

Сергій ЗАЛУСЬКИЙ, заступник директора Хмельницького обласного центру зайнятості, м. Хмельницький

Висвітлено досвід співпраці служби зайнятості із закладами професійної освіти щодо визначення перспектив розвитку регіонального ринку праці, здійснення професійного навчання незайнятого населення, спільного проведення профорієнтаційної роботи серед молоді і дорослих.

Ключові слова: служба зайнятості, ринок праці, вакансії, професійне навчання, незайняте населення, кваліфіковані робітники, заклад професійної освіти, роботодавці

Serhii ZALUSKYI

PHILOSOPHY OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LYCEUM

The experience of cooperation between the employment service and vocational education institutions is presented to determine the prospects for the development of the regional labor market, the implementation of vocational training for the unemployed, and the joint conduct of vocational guidance work among youth and adults.

Keywords: employment service, labor market, vacancies, vocational training, unemployed population, skilled workers, vocational education institution, employers

Розвиток національної економіки неможливий без використання новітньої техніки, технологій та наявності якісного трудового потенціалу. А оскільки якість людських ресурсів сьогодні не менш важлива, ніж фінансовий капітал і природні ресурси, стратегічно важливим завданням для сталого економічного зростання країни є забезпечення підготовки робочої сили, підвищення її мобільності й готовності до постійного вдосконалення. Характерними ознаками регіонального ринку праці, як і ринку праці України загалом, є дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили, територіальним розміщенням наявних вакансій та відповідних фахівців, між розміром заробітної плати запропонованої роботодавцем та бажаної працівником. Окрім того, залишається недостатньою активність громадян у постійному здобуванні нових знань, має місце старіння населення, міграція, тіньова зайнятість. Багато цих викликів перебувають у сфері впливу служби зайнятості та освітянських установ, і тільки спільна робота над їх подоланням уможливить досягнення справжнього синергетичного результату.

Першочергово інтереси служби зайнятості та освіти перетинаються у площині визначення перспектив розвитку регіонального ринку праці. З цією метою Хмельницька служба зайнятості використовує дані обласних та місцевих програм соціально-економічного розвитку, цільових про-

грам, інфраструктурних та інвестиційних проєктів на наступні роки щодо розвитку економіки та створення робочих місць. Важливим аспектом у прогнозуванні процесів на ринку праці є дані з індивідуальних зустрічей та опитувань роботодавців щодо можливих ризиків вивільнення працівників та їх перспективної потреби.

Для ознайомлення з поточним попитом та пропозицією робочої сили на ринку праці області та врахування при плануванні і формуванні державного та регіонального замовлення на підготовку фахівців для різних галузей економіки, Хмельницький обласний центр зайнятості інформує департамент освіти, науки, молоді та спорту облдержадміністрації про кількість вакансій та чисельність безробітних, зареєстрованих у службі зайнятості, у професійному розрізі.

Щорічний аналіз вакансій, які подають роботодавці до служби зайнятості, та опитування роботодавців щодо поточної потреби в кадрах на найближчу перспективу свідчать, що найбільш затребуваними є фахівці робітничих професій. Так, 305 роботодавців, які у 2021 році взяли участь в дослідженні, заявили про потребу на поточний рік у 6 тисячах працівників. Найбільше потребують підприємства кваліфікованих працівників – 82 %, службовців – 7 %, робітників найпростіших професій – 11 %. Найбільш затребуваними є тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва, водій автотранспортних засобів, слюсар-ремонт-

ник, швачка, кухар, охоронник, електромонтажник-схемник, водій тролейбуса.

Усього ж у 2021 році підприємствами, установами, організаціями області до служби зайнятості заявлено потребу в укомплектуванні 27,5 тис. вільних робочих місць і вакантних посад. Найбільший попит спостерігався на робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин, кваліфікованих робітників з інструментом, професіоналів та фахівців, працівників сфери торгівлі та послуг. Одним із пріоритетних напрямів співпраці Хмельницької обласної служби зайнятості, роботодавців і закладів професійної освіти є професійне навчання дорослого населення. Професійне навчання зареєстрованих безробітних організовується на замовлення роботодавців або з метою відкриття безробітними власної справи за професіями та напрямками, актуальними на ринку праці.

Так, протягом 2021 р. за направленням Хмельницької обласної служби зайнятості пройшли навчання більше 3 тис. безробітних. Навчання здійснювалось за 195 професіями в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Хмельницької області, у Центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості та безпосередньо на виробництві у роботодавців-замовників кадрів. Зокрема, навчання організовувалось на базі Хмельницького професійного ліцею («Електрогазозварник»), ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей» («Маляр», також на базі ліцею навчаються за професією «Кухар» на підставі ваучера), ДНЗ «Волочиський професійний аграрно-промисловий ліцей» («Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва» кат. А1), ДЗП(ПТ)О «Старокостянтинівський аграрно-промисловий ліцей» («Електрозварник ручного зварювання»), Старокостянтинівський міжшкільний навчально-виробничий комбінат («Швачка», «Кухар»).

Тісна співпраця з роботодавцями та закладами освіти дає позитивні результати, про що свідчить рівень працевлаштування слухачів після завершення навчання, який становить 99,2 %. Перспективним напрямом співпраці служби зайнятості та закладів професійної освіти є навчання безробітних за дуальною формою освіти, що дасть змогу максимально наблизити навчальні плани та програми до вимог виробництва та задовільнити потреби роботодавців у кваліфікованих робітничих кадрах. У взаємодії служби зайнятості й освітянських установ особлива увага зосереджується на проведенні спільних профорієнтаційних заходів, що є одним із основних чинників розвитку трудового потенціалу та регулювання ринку праці. Вектор цієї роботи спрямований на учнів закладів загальної середньої освіти, які вибирають професійне майбутнє, і на

учнів закладів професійної освіти, які вже здобувають професію і готуються до виходу на ринок праці. Так, наприклад, при Хмельницькому, Кам'янець-Подільському міських та Хмельницькому обласному центрах зайнятості діють молодіжні студії кар'єрного розвитку «ВЕКТОР.осз», у яких з учнями у формі практикумів або тренінгів проводяться заняття з техніки пошуку роботи, розвитку м'яких навичок, підготовки до відкриття власної справи.

Для учнів та безробітних громадян організовуються дні відкритих дверей закладів професійної освіти, презентації освітніх послуг. Такі заходи відбуваються в рамках роботи Відкритої школи онлайн-комунікацій, яка започаткована службою зайнятості в 2021 році. Можливістю презентувати свої послуги онлайн вже скористалися ДПТНЗ «Деражнянський центр професійної освіти», ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей», ДНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей», Теофіпольський професійний аграрний ліцей, Плужненський професійний аграрний ліцей.

Під час таких віртуальних екскурсій учасники ознайомлюються із професіями, за якими здійснюється підготовка у конкретному закладі професійної освіти; умовами вступу, особливостями та переваги здобуття певної професії; навчально-матеріальною базою та педагогічним колективом закладів. Водночас спеціалісти з профорієнтації районних та обласного центрів зайнятості розробляють із школярами стратегію вибору професії; презентують профорієнтаційні вебресурси (платформа Державної служби зайнятості з профорієнтації та розвитку кар'єри profi.dcz.gov.ua, онлайн-платформа для дистанційного професійного самовизначення «Моя професія: консультаційна мережа» www.myprofession.com.ua, освітній портал Державної служби зайнятості skills.dcz.gov.ua та інші); надають консультації з визначення професійної спрямованості, адже в побудові успішної кар'єри важливим є відповідність особистих і професійних якостей вимогам роботодавців.

Особливо вагомою є співпраця служби зайнятості та профтехосвіти області в питанні обміну методичними та практичними надбаннями, взаємна участь в методичних радах, семінарах, тренінгах, круглих столах, що сприяє підвищенню професійного рівня фахівців обох структур та ефективності їх роботи. Людина, її здібності, уміння та можливості є основою формування інноваційного суспільства. Саме тому сьогодні перед службою зайнятості, освітянськими установами, роботодавцями стоїть завдання якісної реалізації шляхів інвестування в людський капітал, одним із яких є створення умов для професійного розвитку людини впродовж всього життя.

УДК 377-048.67(477.43)

ПРЕСТИЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У РЕГІОНІ: СУПЕРЕЧНОСТІ, ДОСВІД

Алла СМАЛЮК, завідувачка лабораторії виховної роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Висвітлено практичний аспект організації та проведення профінформаційної та профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю та шляхи популяризації закладів професійної (професійно-технічної) освіти Хмельницької області. Запропоновані інноваційні форми профорієнтаційної роботи.

Ключові слова: профорієнтація, профконсультація, популяризація, інноваційні форми роботи.

Alla SMALYUK

PRESTIGE OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE REGION: CONTRADICTIONS, EXPERIENCE

This article presents the practical aspect of organizing and conducting professional information and professional orientation work with students and ways to promote professional (vocational) education institutions of Khmelnytsky region. Innovative forms of professional orientation work are offered.

Keywords: professional orientation, professional advice, popularization, innovative forms of work.

Престиж професії є одним із основних соціальних механізмів, що регулюють процес професійного самовизначення, і розуміється як порівняльна оцінка значущості та привабливості різних професій на основі певних цінностей. Зробити навчання таким, що відповідає вимогам ринку праці, допомогти молоді та дорослим реалізувати власний потенціал, відновити престиж робітничих професій та перспективи їх здобуття, формування нового іміджу випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) є основним завданням усієї системи професійної освіти Хмельниччини. Науково-методичним центром професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (далі – Центр) спільно із ЗП(ПТ)О реалізується нова модель професійної орієнтації – безперервний супровід учня в його самостійному особистісному становленні, у визначенні свого майбутнього, зокрема професійного.

Враховуючи особливості сучасних економічних процесів, які вимагають від ЗП(ПТ)О бути рівноправним гравцем на ринках праці та освітніх послуг, необхідно збалансувати професійно-кваліфікаційний попит на освітні послуги відповідно до вимог регіонального ринку праці. Для досягнення цієї мети визначено основні прин-

ципи профорієнтаційної роботи, а саме: забезпечення системності роботи, оперативне реагування на нові виклики, гнучкість та адаптивність, зміщення акцентів від інформування до мотивування, пріоритетність подальшого розвитку соціального партнерства та сприяння формуванню професійного вибору відповідно до потреб ринку праці. Професійна орієнтація не завершується вибором професій, вона залишається актуальною впродовж усього життя людини [2].

Основними інформаційними ресурсами, які Центр використовує задля відновлення престижності професійної (професійно-технічної) освіти, популяризації перспективних робітничих професій, упровадження інноваційних форм та методів організації профорієнтаційної роботи, є: офіційний вебсайт НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області (<http://hmnmc.km.ua/>), профорієнтаційний портал професійної освіти Хмельниччини (<http://hmptoterminal.at.ua/>), офіційний ютуб-канал НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області (<https://cutt.ly/Flag61H>), блог лабораторії виховної роботи «Методичне забезпечення виховної роботи в закладах професійно-технічної освіти Хмельницької області» (<https://allasmal.blogspot.com/>), інтерактивна профорієнтаційна дошка (<https://cutt.ly/lahdk5>), а також соціальні спільноти у мережі «Фейсбук»: «Профтехосвіта Хмельниччини» (<https://cutt.ly/RlaxOIB>) та «Ви-

ховний простір професійної освіти Хмельниччини» (<https://cutt.ly/Alahn0U>).

Залучення учнів до участі у профорієнтаційних конкурсах дає змогу вдосконалити їх творчі здібності та продемонструвати переваги навчання в ЗП(ПТ)О. Саме з цією метою з 2013 року Центр проводить обласний конкурс відеопрезентацій знавців іноземних мов «Моя професія – моє майбутнє» з-поміж учнів ЗП(ПТ)О Хмельницької області за номінаціями: «Історія та перспективи моєї професії», «Актуальність моєї професії», «Я майбутній підприємець», «Моє резюме». Конкурсні роботи розміщені на блозі викладачів іноземних мов (<https://cutt.ly/OlahEJO>).

З метою підняття престижності робітничих професій, популяризації ПТО, формування позитивного іміджу випускника щорічно проводиться обласний заочний відеоконкурс «Моя професія найкраща» з-поміж учнів ЗП(ПТ)О. Учнями підготовлено 70 відеороликів, які демонструють переваги навчання у ЗПО та спонукають учнівську молодь до вибору робітничих професій. Задля підготовки тренерів для провадження профорієнтаційної роботи з учнями 8–11 класів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), поширення інформації про освітні пропозиції ЗП(ПТ)О, створення мотиваційних інструментів для майбутнього вибору робітничих професій молоддю на базі Центру кар'єрного консультування Вищого професійного училища № 25 м. Хмельницького проведено семінар-тренінг профорієнтаційного спрямування для педагогічних працівників, які залучаються до профорієнтаційної роботи. Робочою групою розроблено програму профорієнтаційного тренінгу, яку внесено до Всеукраїнського збірника тренінгів профорієнтаційного спрямування та розміщено на Всеукраїнському методичному порталі професійної освіти. Силами підготовлених тренерів проводяться тренінги у ЗЗСО області, якими щорічно охоплюється понад 4,5 тис. учнів.

Важливим напрямом роботи Центру є підвищення рівня фахової компетентності педагогічних працівників щодо організації та впровадження інноваційних форм профорієнтаційної роботи, а також популяризації успішних практик профорієнтаційної діяльності. Систематично проводяться семінари та вебінари за актуальною тематикою: «Сучасні методи профорієнтації у роботі психологічної служби ЗП(ПТ)О», «Нові підходи у здійсненні профорієнтаційної роботи

в закладі професійної освіти», «Формування комунікаційної стратегії ЗП(ПТ)О з метою популяризації робітничих професій», «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри ЗП(ПТ)О» тощо.

Для розвитку кар'єрного потенціалу учнівської молоді, набуття життєвих навичок та підвищення здатності молодої людини до працевлаштування, а також упровадження профорієнтаційного навчального курсу «Навички для успішної кар'єри» в освітній процес методисти Центру та 21 педагог ЗП(ПТ)О області пройшли навчання за програмою тренінгу для тренерів курсу «Навички для успішної кар'єри». Здійснюється методичний супровід упровадження означеного курсу у 8 ЗПО області.

У контексті розв'язання проблеми орієнтації молоді на робітничі професії, престижності професійної (професійно-технічної) освіти значні зусилля Центру й ЗП(ПТ)О області спрямовуються на впровадження системи заходів із пропаганди з-поміж молоді робітничих професій, які є перспективними й такими, що мають попит на ринку праці; сприяння закріпленню в учнів професійного вибору та подолання криз професійного розвитку в період професійної підготовки, а також переорієнтацію учня на набуття нової робітничої професії у випадках, коли первинний вибір напряму навчання не може бути реалізованим; проведення роботи із закріплення в учнів мотивації вибору професії та формування системи відповідних професійних ціннісних орієнтацій; забезпечення психологічного супроводу професійної, виробничої й соціальної адаптації майбутніх кваліфікованих робітників; інформування учнів про перспективи професійного розвитку за обраною професією; створення умов для набуття в період навчання практичного досвіду за обраною професією.

Особливо сприяв зростанню престижності професійної освіти регіону Фестиваль професій «Твій старт в успішне життя», проведений з-поміж учнів ЗП(ПТ)О в рамках соціального професійно-орієнтованого проєкту розвитку професійної (професійно-технічної) освіти Хмельниччини «Моя професія – мій успіх, моє майбутнє». У межах фестивалю професій проведено конкурси фахової майстерності серед учнів із 9 популярних професій на базі сучасних галузевих навчально-практичних центрів: «Електромонтажник», «Електрогазозварник», «Кравець», «Ав-

торемонтник», «Кухар», «Столяр будівельний», «Кондитер», «Пекар». Зазначені заходи дають змогу привернути увагу молоді та громадськості до можливостей побудови траєкторії професійного успіху через здобуття професії кваліфікованого робітника.

Варто наголосити на впровадженні інформаційних технологій в організацію профорієнтаційної роботи, запровадженні нестандартних, інноваційних форм профорієнтаційної роботи, таких як: онлайн-семінари, круглі столи, учнівські челенджі, онлайн-виставки учнівських робіт на карантині, презентації професій, профорієнтаційні квести, віртуальні екскурсії освітнім закладом тощо. Використання таких форм роботи дає змогу підвищити якість та привабливість професійної освіти та розширити спектр надання профінформаційних послуг з-поміж учнівської молоді та дорослого населення. Щорічно орієнтовна кількість учасників становить понад 20 тис. Важливе місце в організації роботи щодо популяризації професійної освіти належить офіційним сайтам освітніх закладів, засобам масової інформації, соціальним мережам, які активно використовуються навчальними закладами задля ефективного донесення інформації громадськості [1].

З метою реалізації безперервного супроводу учня в його особистісному професійному становленні в ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» діє «Школа вибору професій – Агенція професіонал», у рамках якої проводяться майстер-класи для учнів початкових, середніх та старших класів м. Хмельницького. Залучення до участі в майстер-класах учнів початкових класів сприяє розширенню уяви в них про світ професій, знайомство з робітничими професіями, виховання поваги до людини праці та популяризації професійної (професійно-технічної) освіти.

Заслугує уваги практика проведення профорієнтаційних квестів у Вищому професійному училищі № 25 м. Хмельницького для учнів ЗЗСО м. Хмельницького. Важливим є те, що квести проводять здобувачі освіти під керівництвом викладача чи майстра. Під час проведення таких заходів організовується конкурс «Моя майбутня професія», де учасники отримують додаткові бали для вступу в освітній заклад. Також для учнів ЗЗСО проводяться тренінги «Моя профе-

сія – моє майбутнє», що мотивує учнів обрати шлях здобуття робітничих професій.

Відновлення престижності робітничих професій здійснюється у тісній співпраці із соціальними партнерами, зокрема Хмельницьким обласним центром зайнятості. У рамках такої співпраці проводимо: обласні конкурси з-поміж учнів ЗП(ПТ)О; інтерактивні профорієнтаційні заходи; дні кар'єри; навчання учнів в молодіжній студії кар'єрного розвитку «ВЕКТОР.соз»; засідання методичної ради з питань профорієнтації населення при Хмельницькому обласному центрі зайнятості. Налагодження комунікації з соціальними партнерами дає змогу розширити спектр надання освітніх та профорієнтаційних послуг різновіковим групам населення.

Задля побудови кар'єрної навігації випускників, інформування молоді про основні тенденції ринку праці та вимоги роботодавців на базі ЗП(ПТ)О регіону активно створюються Центри професійної кар'єри. Так, уже створені та діють 14 Центрів професійної кар'єри. Функціонування таких структурних підрозділів у навчальних закладах дає змогу вивчати динаміку попиту регіону на відповідні професії, підготувати конкурентоспроможного та мобільного на ринку праці фахівця, усебічно розвиненої особистості, здатної до вибору індивідуальної освітньої траєкторії, навчання впродовж усього життя, розвитку професійної кар'єри, підприємництва та самозайнятості.

Зазначимо, що саме використання інформаційно-комунікаційних технологій, інноваційних форм профорієнтаційної роботи, авторських практик, засобів масової інформації дасть змогу досягти результативності у відновленні позитивного іміджу професійної освіти як достойної освітньої траєкторії для випускників ЗЗСО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровський А. Б. Система методів професійної орієнтації: Навч.-метод. посіб. – Книга 1. Методики профорієнтаційної роботи (додатки) / А. Боровський, Т. М. Потапенко, Г. В. Щокін. – К.: МАУП, 1993. – 164 с.
2. Концепція державної системи професійної орієнтації населення, затверджена Постановою КМ України від 17 вересня 2008 р. № 842 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF>

УДК 377.091.12-047.37(477.43)

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Олена ШАМРАЛЮК, кандидат педагогічних наук, методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, м. Хмельницький

Висвітлено систему роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області щодо методичного супроводу експериментальної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, розвитку дослідницької компетентності педагогів, залучення учнів до науково-дослідницької роботи.

Ключові слова: дослідницька діяльність, дослідницька компетентність, методична робота, заклад професійної освіти, експеримент, методичний супровід, педагогічні працівники, соціально-педагогічні ініціативи.

Olena SHAMRALIUK

METHODOLOGICAL SUPPORT OF RESEARCH ACTIVITIES OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

The article presents the system of work of the Scientific-methodological centre of vocational education and training and further training for engineering-pedagogical workers in Khmelnytskyi region for methodological support of experimental activities in vocational education institutions, the development of research competence of teachers, and the involvement of students in research work.

Keywords: long-term activity, long-term competence, methodical work, foundation of professional education, experiment, methodical support, pedagogical practitioners, socio-pedagogical initiatives.

Необхідність здійснення закладами професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) цілеспрямованої дослідницької діяльності зумовлюється концептуальними положеннями нормативних документів [1], [4], [5], якими передбачено, що подальший розвиток системи професійної освіти має відбуватися у тісній інтеграції наукових досліджень з освітнім процесом. Дослідницька діяльність є універсальною, продуктивною формою розвитку інтелектуального капіталу освітнього закладу та спрямована на підвищення якості професійної освіти. У контексті зазначеного актуалізуються такі складники методичної роботи ЗП(ПТ)О як розвиток педагогічної творчості, проведення експериментів, впровадження результатів наукових досліджень, педагогічних та виробничих технологій у навчально-виробничий процес, залучення учнівської молоді до науково-дослідницької діяльності. Тому важливим напрямом роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (далі – НМЦ ПТО ПК) є здійснення науково-методичного та організаційно-інформаційного супроводу дослідницької діяльності ЗП(ПТ)О регіону [2].

Так, НМЦ ПТО ПК забезпечує науково-методичний супровід проведення всеукраїнських та регіональних експериментів на базі ЗП(ПТ)О Хмель-

ницької області, спрямованих на дослідження актуальних проблем професійної освіти щодо підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників, оновлення змісту освіти, створення сучасного навчально-методичного забезпечення, застосування інноваційних технологій в освітньому процесі. Підтвердженням ефективності діяльності НМЦ ПТО ПК у зазначеному напрямі є підсумки всеукраїнських експериментів, які проводилися під науковим керівництвом Інституту професійної освіти НАПН України. Так, упродовж 2019–2021 років на базі ДНЗ «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького» та НМЦ ПТО ПК був проведений експеримент всеукраїнського рівня з теми «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (наказ МОН України від 12.11.2018 № 1227). Результатом наукових пошуків стало теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в галузі машинобудування та автосервісу: оновлення змісту навчання основам підприємницької діяльності; створення при закладі учнівського бізнес-центру; співпраця із соціальними партнерами у напрямі підготовки учнів до відкриття власної справи. Зокрема, у ДНЗ «Вище професійне училище №11 м. Хмельниць-

© Шамралюк О., 2022

кого» функціонує інноваційний структурний підрозділ – учнівський бізнес-центр, який моделює діяльність реального комерційного підприємства та сприяє набуттю учнями досвіду з відкриття власної справи та реалізації бізнес-ідей. Особливо важливою є практична площина дослідження, оскільки творчою групою розроблено й впроваджено в освітню діяльність:

- програму спеціального курсу «Основи підприємництва» та відповідний навчально-методичний комплекс;
- програми педагогічних майстерень «Організація дослідно-експериментальної роботи у ЗПО», «Формування підприємницької компетентності здобувачів освіти ЗПО», «Застосування технології проєктного навчання у практиці підготовки кваліфікованих робітників» та «Використання онлайн-сервісів Web 2.0 у освітньому процесі»;
- просвітницьку програму «Тренінг з формування підприємницьких навичок та навичок планування власної кар'єри у здобувачів освіти ЗПО на етапі професійного становлення (психологічний практикум)» та скриньку порад для здобувачів освіти <https://padlet.com/ddnzvpukhm/p83rx2vu9rd8fl7m>;
- програму відеолекторію за напрямом формування підприємницької компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників;
- збірник авторських розробок «Підготовка до підприємницької діяльності» <https://ivet.edu.ua/index.php/component/k2/%E2%84%96/1420>
- положення про організацію та проведення конкурсу електронних портфоліо майбутніх підприємців;
- методичні рекомендації щодо формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників;
- електронний збірник «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності: узагальнені матеріали експерименту всеукраїнського рівня».

Не менш вагомими є підсумки всеукраїнського експерименту з теми «Формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців у ПТНЗ», який проводився упродовж 2017–2019 рр. на базі Вищого професійного училища № 25 м. Хмельницького. Зокрема, заслуговують на увагу підготовлені творчою групою навчально-методичний комплекс «Професійний успіх і кар'єра» та посібник «Формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників». У результаті проведення експерименту в училищі створено Центр кар'єрного консультування, який став осередком у підготовці педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області до проведення профорієнтаційних тренінгів з учнями. Напрацьовані матеріали за обома темами оприлюднені на вебсайті НМЦ ПТО ПК та можуть бути

корисними під час підготовки учнів до майбутньої підприємницької діяльності, розвитку їхньої професійної кар'єри.

Зауважимо, що під науковим керівництвом НМЦ ПТО ПК упродовж 2015–2018 років у ЗП(ПТ)О області проведено педагогічні експерименти регіонального рівня за темами: «Організація внутрішньоучилищного контролю за навчально-виробничою діяльністю» на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг», ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти та «Організація професійно-практичної підготовки в умовах виробництва» на базі ДНЗ «ВПУ № 11 м. Хмельницького», ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг», ДНЗ «Волочиський промислово-аграрний професійний ліцей».

Проведені експериментальні дослідження стали передумовою у розбудові внутрішньої системи забезпечення якості професійної освіти та запровадженні дуальної форми навчання. За результатами дослідно-експериментальної роботи було розроблено порядок організації професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників в умовах виробництва і систему внутрішньоучилищного контролю за навчально-виробничою діяльністю. Підтвердженням дієвості реалізованих експериментів є те, що за підсумками Всеукраїнської Премії «Інновація в освіті-2018», яка проводилася Асоціацією інноваційної та цифрової освіти, ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти» посів 2 місце у номінації «Кращий професійно-технічний навчальний заклад, що застосовує інноваційні методи в освіті» за авторський проєкт «Організація внутрішньоучилищного контролю за навчально-виробничою діяльністю з професії «Муляр; облицювальник-плиточник».

Результативним аспектом у здійсненні Центром методичного супроводу дослідницької діяльності є розвиток дослідницької компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Оскільки професійним стандартом «Педагог професійного навчання» [3] передбачена трудова функція «здійснення дослідно-експериментальної роботи» для цієї професії, то значні зусилля працівників регіональної методичної служби спрямовуються на підготовку педагогів до роботи в умовах експерименту, проведення наукових досліджень, організації дослідницької діяльності учнів.

З цією метою до навчальних планів курсового підвищення кваліфікації педагогів включено питання щодо організації і методики здійснення науково-дослідницької роботи, розвитку педагогічної творчості. У рамках роботи обласних фахових секцій керівників і педагогічних працівників особлива увага зосереджується на функціонуванні авторських шкіл, організації дослідницько-експериментальної роботи різних рівнів, вимогах до

підготовки виступів та доповідей, публікацій у фахових і періодичних виданнях, а також презентуються кращі практики проведення індивідуальної та колективної дослідницької роботи. Проводяться консультаційні чати для викладачів і майстрів виробничого навчання з питань здійснення ними науково-дослідницької та проектної діяльності, вивчення вимог до оформлення дослідницьких робіт. Також педагогічні працівники можуть пройти навчання у НМЦ ПТО ПК за програмою педагогічної майстерні «Організація дослідницько-експериментальної роботи у ЗП(ПТ)О».

Оскільки одним із результатів науково-дослідницької діяльності педагогів є створення сучасного навчально-методичного контенту, то особлива увага в роботі НМЦ ПТО ПК приділяється підготовці педагогів до створення авторських розробок. Зокрема, систематично проводиться навчання з питань розроблення підручників, посібників, електронних освітніх ресурсів; підготовлено методичні рекомендації щодо розроблення навчально-методичної літератури; організовано роботу обласних експертних комісій для здійснення аналізу та експертизи авторських розробок; запроваджено порядок розгляду та схвалення навчально-методичної літератури на регіональному рівні.

Як результат, за останні п'ять років науково-методичною радою було розглянуто і схвалено 273 найменування навчально-методичної літератури: 2 підручники, 2 електронних підручники, 54 навчальні посібники, 12 електронних навчальних посібників, 2 електронні навчальні ресурси, 4 електронних дидактичних комплекси, 19 навчально-методичних посібників, 5 методичних посібників, 1 програма спеціального курсу, 4 навчально-методичні комплекси, 9 навчально-практичних посібників, 19 робочих зошитів, 1 конспект лекцій, 5 опорних конспектів, 9 навчально-наочних посібників, 1 електронний навчально-наочний посібник, 1 методичний комплект, 47 збірників, 5 електронних збірників, 6 практикумів, 1 електронний практикум, 3 практичні посібники, 4 словники, 10 довідників, 4 щоденники, 1 відеословник, 1 журнал, 27 методичних рекомендацій, 5 методичних вказівок, 4 методичні розробки, 5 інструктивно-методичних матеріалів. У цей же період три видання за авторством педагогів профтехосвіти Хмельниччини отримали гриф Міністерства освіти і науки України.

З метою презентації та поширення результатів інноваційної діяльності ЗПО на базі НМЦ ПТО ПК проводяться всеукраїнські конференції, засідання круглих столів, вебінари, семінари тощо. Наприклад, 26 листопада 2021 року в рамках XI Міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: пробле-

ми і перспективи» відбулося засідання круглого столу з теми «Методична робота в системі професійної освіти: практичний аспект». Також працівники Центру здійснюють організаційно-методичний супровід участі педагогічних працівників ЗПО у різних всеукраїнських та міжнародних науково-методичних та навчально-практичних заходах для оприлюднення кращих освітніх практик. Упродовж 2021 року педагоги презентували досвід інноваційної діяльності на 27 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Потужну науково-методичну підтримку з питань розвитку дослідницької компетентності педагогів отримують у науково-методичному віснику «Професійна освіта», у якому висвітлюються і теоретичні основи та технології науково-дослідницької діяльності, і практичні результати ЗПО у цьому напрямі роботи. Для забезпечення належного методичного супроводу науково-дослідницької роботи у ЗПО області Центром налагоджено соціальне партнерство з провідними інститутами Національної академії педагогічних наук України, Інститутом модернізації змісту освіти МОН України, галузевими асоціаціями, громадськими організаціями. Так, НМЦ ПТО ПК і ЗПО області є експериментальними базами у проведенні наукових досліджень Інституту ПТО НАПН України. Це сприяє активному залученню педагогічних працівників до інноваційної освітньої діяльності, використання у навчально-виробничому процесі інноваційних форм, методів і технологій навчання, формуванню сучасного освітнього середовища у ЗПО.

До пріоритетів діяльності НМЦ ПТО ПК віднесено також залучення учнівської молоді до науково-дослідницької діяльності. Варто зауважити, що особливо сприяють розвитку дослідницьких умінь в учнів проектні технології навчання. Тому Центром щорічно проводяться конкурси учнівських проектів за різноманітною тематикою. Зокрема, варто відмітити результативність проведення спільних заходів НМЦ ПТО ПК з Хмельницьким національним університетом щодо підтримки та розвитку винахідництва і раціоналізаторства, залучення учнівських і педагогічних колективів до здійснення науково-дослідницької роботи у галузі енергоефективності: Подільської (2015) та всеукраїнської (2016) науково-практичної Інтернет-конференції молодих науковців «Технічних думок творчий злет», учасниками якої були вихованці ЗПО; обласної (2014) та міжнародної (2015) науково-практичної Інтернет-конференції «Технічна творчість молоді – шлях до інноваційного розвитку України» для педагогів, Подільського відкритого конкурсу науково-технічних робіт учнів та студентів «Енергоефективність у промисловості, сільському, міському та домашньому господарствах» (2017, 2018, 2019).

Для висвітлення кращих педагогічних практик у здійсненні дослідницької діяльності та впровадження інноваційних результатів роботи Центром створено регіональну інформаційну платформу (вебсайт НМЦ ПТО ПК, вебресурси обласних фахових секцій педагогів, блогосфера педагогічних працівників ЗПО).

Отже, завдяки координації НМЦ ПТО ПК діяльності ЗПО області щодо реалізації соціально-педагогічних ініціатив створено умови для оновлення змісту професійної освіти, підвищення готовності педагогів до інноваційної діяльності, створення сучасного освітнього контенту задля формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів професійної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. – [Електронний ресурс]. –

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення 30.12.2021 р.).

2. Статут Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 21.10.2014 №1189.

3. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20 червня 2020 р. № 1182 «Про затвердження професійного стандарту «Педагог професійного навчання». – URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesii_nikhStandartiv (дата звернення 30.12.2021 р.).

4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 30.12.2021 р.).

5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 30.12.2021 р.).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Петро ГРАДОВСЬКИЙ, директор ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, м. Житомир;

Наталія ТЕСЛЮК, методист ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище», спеціаліст вищої категорії, м. Житомир

Висвітлено особливості впровадження в освітній процес ЗП(ПТ)О змішаного та дистанційного формату навчання, схарактеризовано компоненти змішаного навчання, представлено модель змішаного навчання. Окреслено досвід впровадження змішаного навчання на прикладі ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище» на платформі Google Suite for Education. Обґрунтовано технологічне забезпечення та алгоритм організації освітнього процесу щодо організації змішаного та дистанційного навчання.

Ключові слова: цифрове покоління, цифрові компетенції, цифрові інструменти, змішане навчання, змішаний формат навчання, дистанційне навчання, Google Suite for Education, хмарний сервіс.

Petro HRADOVSKYI, Nataliia TESLIUK

PECULIARITIES OF METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE EDUCATIONAL PROCESS IN COMBINED AND DISTANCE STUDYING

The paper covers the implementation of the educational process of the IV(VT)E combined and distance studying format, the components of combined studying are characterized, a model of combined studying is presented. The experience of combined studying implementation on the example of the "Zhytomyr Higher Vocational College" on Google Suite for Education is outlined. The technological support and algorithm for organizing the educational process in combined and distance studying are grounded.

Keywords: digital generation, digital competencies, digital tools, combined studying, combined studying format, distance studying, Google Suite for Education, Google Apps.

© Градовський П., Теслюк Н., 2022

Сьогодні часто вживають фразу «цифрове покоління», а поширювати її почав американський письменник та дослідник у галузі освіти Марк Пренскі. Саме він уперше визначив «цифрове покоління», як таке, що з'являється сьогодні й не лише вміло використовує новітні технології, а й очікує на їх постійну доступність у всіх аспектах життя. Сучасні здобувачі освіти хочуть навчатися швидко, ефективно та мобільно. Один із способів надати їм таку можливість – запровадити систему змішаного навчання. Освітній процес закладу професійної (професійно-технічної) освіти побудовано так, що більше уваги приділяється розвитку професійних компетентностей здобувачів освіти для якісного оволодіння професією. Саме тому, в освітньому процесі використовується змішаний формат навчання. Поєднання традиційного (traditional) навчання з дистанційним у науці дістало назву змішаного (blended learning). Змішане навчання (blended learning) – це не просто поєднання віртуального (онлайн) і традиційного (офлайн) навчання, – це цілісний підхід, який охоплює: освітнє середовище (навчальний заклад, онлайн-простір, домівки здобувачів освіти та педагогів та людей) здобувачів освіти, педагогів, батьків.

Виокремлюють основні компоненти змішаного навчання. «Живі події» або «живе спілкування» передбачає частину звичної роботи «в аудиторії». Залежно від системи змішаного навчання у конкретному випадку кількість та тип офлайн-активності будуть різними, проте, вона необхідна як частина навчального процесу. Онлайн-контент (самостійне навчання). Під час такого типу роботи здобувач освіти самостійно опрацьовує матеріали у зручному для нього темпі та місці. Важливо, щоб педагоги надавали повні та зрозумілі інструкції щодо тієї роботи, яку має самостійно виконати здобувач освіти.

Співпраця поєднує два ключових елементи: робота з однолітками і педагогами. Завдяки роботі з однолітками здобувачі освіти можуть знаходити нові рішення та ділитися отриманим досвідом та знаннями. Через особисту роботу з педагогом здобувач освіти може отримувати відповіді на індивідуальні запитання та уточнювати незрозумілі моменти. Важливо, що така співпраця може відбуватися як у кабінеті під час виконання групових завдань, так і через електронну пошту чи в соціальній мережі. Оцінка. Здобувачі освіти можуть стежити за своїм прогресом, а педагоги – оцінювати їхні знання та корегувати процес навчання через індивідуальне інструктування. Здобувачу освіти надають пояснення щодо проходження певного курсу. Щоб зрозуміти, як здобувачі освіти сприймають матеріал та як поліпшити цей процес, педагоги можуть використовувати тестування.

Додаткові матеріали можуть охоплювати роздруковані матеріали, схеми, корисні ресурси тощо. У нормативній базі Міністерства освіти і науки України врегульовано можливість організації змішаного навчання. Заклад освіти може

визначити такий режим роботи, за яким здобувачі освіти почергово відвідують заклад освіти для очних занять, решту часу навчаючись дистанційно. Організувати змішане навчання можливо відповідно до моделі освітнього процесу.

Для того, щоб ефективно впроваджувати змішане та дистанційне навчання в освітній процес необхідне відповідне технологічне забезпечення: наявність у педагогів і здобувачів освіти якісного доступу до інтернету; наявність у педагогів і здобувачів освіти необхідного технічного забезпечення (комп'ютерів, ноутбуків, планшетів, смартфонів тощо), а також відповідного програмного забезпечення; достатній рівень розвитку в педагогів і здобувачів освіти цифрової компетентності; доступ до освітнього контенту в інтернеті та ін. Звідси випливають і негативні чинники: відсутність 100 % доступу навчального закладу до мережі «Інтернет»; (усі кабінети, майстерні, бібліотека, гуртожиток); доступ до мережі «Інтернет» здобувачів освіти та педагогів удома (у сільській місцевості особливо); забезпечення здобувачів освіти і педагогів комп'ютерною технікою (на робочому місці та вдома); введення посади фахівця, який забезпечує впровадження інноваційних (цифрових) технологій навчання зокрема і організацію дистанційного та змішаного навчання на рівні закладу освіти; рівень сформованості цифрових компетентностей у педагогів і здобувачів освіти нижчий за середній.

Результати опитування, отримані Міністерством цифрової трансформації України, показали, що 37,9 % українців у віці 18–70 років мають цифрові навички на рівні нижче середнього; 15,1 % взагалі не володіють цифровими компетенціями. Таким чином, 53 % населення України за методологією оцінки цифрових навичок, яка застосовується Європейською комісією, знаходяться нижче позначки «середній рівень». Дистанційне навчання може бути ефективним лише за таких умов: ретельного планування й проектування освітнього процесу на основі обґрунтованого використання цифрових інструментів, що забезпечують підтримку основних видів діяльності педагога та здобувачів освіти; наявності підготовлених якісних матеріалів і завдань в електронному форматі, які будуть доступними для здобувачів освіти в будь-який час та з будь-якого місця перебування; високого рівня цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу – керівників закладів, педагогів, здобувачів освіти, батьків.

Алгоритм організації освітнього процесу щодо організації змішаного та дистанційного навчання передбачає: графік освітнього процесу, розклад занять; схвалення на засіданні педагогічної ради ЗП(ПТ)О документів, що регламентують використання технологій змішаного та дистанційного навчання, а також графік освітнього процесу; наказ по закладу про організацію освітнього процесу; планування виробничого навчання та виробничої практики за окремим графіком з обов'язковим погодженням із роботодавцями;

освітня електронна платформа; інформація для здобувачів освіти або їх батьків про особливості організації освітнього процесу; рекомендації щодо використання цифрових технологій дистанційного навчання; критерії і засоби контролю якості навчання; змістовного, дидактичного та методичного наповнення освітньої платформи.

За таких умов з'являється зона відповідальності для учасників освітнього процесу. Для адміністрації закладу – це: створення організації освітнього процесу, зважаючи на технічні можливості закладу, кожного педагога та здобувачів освіти; добір та технічна підтримка освітньої платформи; забезпечення безпеки особистих даних всіх учасників освітнього процесу та навчальних матеріалів; добір та визначення кількості цифрових технологій для використання в додаток до освітньої платформи; підвищення кваліфікації педагогів з питань: користування встановленою освітньою платформою, обраними цифровими технологіями. Упровадження інноваційних педагогічних технологій – перевернуте навчання, взаємонавчання, формувальне оцінювання тощо; інформування батьків щодо організації освітнього процесу. Зона відповідальності для учасників освітнього процесу: підготовка навчального та дидактичного матеріалу в цифровому форматі; підготовка критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; розміщення та постійне оновлення навчальних та дидактичних матеріалів на освітній платформі чи іншому хмарному сервісі; навчання здобувачів освіти щодо використання освітньої платформи та обраними цифровими інструментами.

ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище» використовує власний домен на Google Suite for Education. G Suite for Education містить: Google-Classroom – платформа, яка дає змогу створити віртуальний клас, через електронну пошту додати до нього своїх здобувачів освіти, ставити завдання в спільному структурованому просторі всім здобувачам освіти або вибірково, оперативно обмінюватися інформацією, створювати свої завдання або додавати їх з інших платформ; необмежений дисковий простір на Google Drive; вбудований чат та відеозв'язок Google Meet; електронна пошта корпоративного рівня на базі імені сайту закладу; можливість спільної роботи в Google Docs тощо.

Освітня платформа обов'язково повинна мати адміністратора. На нього покладається великий обсяг роботи: реєстрація викладачів, майстрів виробничого навчання та здобувачів освіти (створення аккаунтів); постійне адміністрування платформи; навчання педагогів, особливостям роботи (створення класів, додавання та зберігання контенту, створення конференцій, тестів для оцінювання діяльності); навчання здобувачів освіти (реєстрація на платформі через смартфони і комп'ютери, навчання на платформі, пересилання завдань та тестів тощо). Нині у ДНЗ «Житомирське вище професійне техноло-

гічне училище» на освітній платформі Google – Classroom створено понад 180 класів.

Для ефективної організації дистанційного навчання необхідно організувати навчальні курси для педагогічних працівників, проводити індивідуальні консультації, розробити методичні рекомендації щодо роботи в синхронному та асинхронному режимах, орієнтовну модель дистанційного уроку тощо. Змішане навчання дає змогу проводити і державну кваліфікаційну атестацію у змішаному форматі (індивідуальний захист, відеозахист через Google Meet, ZOOM). На адміністрацію навчального закладу покладається велика відповідальність щодо забезпечення системи внутрішнього контролю за дистанційним навчанням: аналіз викладеного контенту адміністрацією закладу; аналіз успішності здобувачів освіти та якості заповнення журналів (заповнювати відповідно до розкладу щодня); періодичне опитування учнів та батьків (Google Forms) щодо якості контенту та наявності оцінювання від педагогів. Отже, змішаний та дистанційний формат навчання в ЗП(ПТ)О надає нові можливості здобувачам освіти при оволодінні професією, а для педагогів широко впроваджувати цифрові ресурси в освітній процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базельюк О. В., Спірін О. М., Петренко Л. М., Каленський А. А. та ін. Технології дистанційного професійного навчання. Методичний посібник / – Житомир: «Полісся», 2018. – 160 с.
2. Борбін А. В., Федорчук В. А. Технічне забезпечення дистанційного навчання. Створення комунікативного простору для організації дистанційного навчання
3. Кравець С. Г. Розвиток готовності педагогів професійно-технічних навчальних закладів до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників / С. Г. Кравець / Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті: збірник матеріалів І Всеукраїнської вебконференції (м. Київ, 28 лютого 2017 року) / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України / [Ред. кол.: Петренко Л. М. та ін.]. – К. : ТОВ «СК ГРУП Україна», 2017. – С. 57–59.
4. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання у схемах. Посібник / В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко. – Харків, 2001. – 64 с.
5. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації / за заг. ред. В. І. Шуляра. Миколаїв: ОППО, 2020. 108 с.
6. Змішане навчання: сутність та переваги у сучасному світі. – Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/blended-learning-sut-pierievaghi-ta-uspishni-prikladi/>
7. Як запровадити змішане навчання у школі: 10 найважливіших складових. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/yak-zaprovadyty-zmishane-navchannya-u-shkoli-10-najvazhlyvishyih-skladovyh/>

УДК 377.3-047.22 (477.43)

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Галина СОЛЕНЦОВА, заступник директора з навчально-методичної роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Висвітлено досвід роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області щодо науково-методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Хмельницької області.

Ключові слова: дуальне навчання, професійно (професійно-технічна) освіта, компетентнісний підхід, навчально-практичні центри, науково-методичний супровід, регіональні форми методичної роботи, якість освіти, заклад професійної освіти.

Halyna SOLENTSOVA

THE SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE PROFESSIONAL TRAINING OF SKILLED WORKERS

Here is described an experience of the Scientific-methodological centre of vocational education and training and further training for engineering-pedagogical workers in Khmelnytskyi region on scientific and methodological support of professional training of skilled workers in vocational education institutions of Khmelnytskyi region.

Keywords: dual education, professional (vocational) education, competence approach, educational and practical centers, scientific and methodological support, regional forms of methodical work, quality of education, vocational education institution.

Сьогоднішня характеризується глибокими соціально-економічними змінами, пов'язаними з активізацією євроінтеграційних процесів і стрімким науково-технічним прогресом, що передбачають інноваційну модель розвитку економіки України. За таких умов актуалізується проблема забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітників, відповідність їхнього рівня кваліфікації вимогам виробництва, формування компетентностей, затребуваних на ринку праці. У вирішенні окреслених проблем важливу роль відіграє науково-методичний супровід професійної підготовки кваліфікованих робітників, який здійснює Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (далі – Центр).

Діяльність Центру щодо науково-методичного супроводу освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) спрямована на оновлення змісту професійної освіти, забезпечення вимог щодо її якості, реалізацію компетентнісного підходу та дуального, інклюзивного навчання, упровадження інноваційних педагогічних, виробничих та інформаційно-цифрових технологій у процес підготовки кваліфікованих робітників, формування регіонального інформаційного освітньо-фахового середовища, створення умов для інтеграції професійної (професійно-технічної) освіти з ринком праці, реалізацію інноваційних підходів у

підвищенні кваліфікації керівників та педагогічних працівників.

Як результат, під керівництвом Центру упродовж 2016–2021 років творчими групами Хмельницької області, до складу яких було залучено педагогів-практиків, представників підприємств, науковців за фахом, розроблено 20 стандартів професійної освіти на модульно-компетентнісній основі.

Одним із ключових напрямів діяльності Центру є здійснення науково-методичного супроводу та надання практичної допомоги закладам професійної освіти регіону щодо організації освітнього процесу за модульно-компетентнісним підходом. Адже ключовою відмінністю організації освітнього процесу в усіх ЗП(ПТ)О Хмельницької області є ініційований Центром перехід з предметної на модульно-компетентнісну основу. З цією метою було проведено виїзні навчальні семінари для педагогічних колективів ЗП(ПТ)О області; розроблено методичні рекомендації з організації освітнього процесу за модульно-компетентнісним підходом, організовано та проведено засідання творчих груп з розроблення навчально-планувальної та облікової документації, дидактичного забезпечення навчального процесу. Це сприяло швидкій адаптації ЗП(ПТ)О щодо переходу на новий формат організації освітнього процесу. Наразі, у 23 ЗП(ПТ)О області 54 професії опановуються на основі модульно-компетентнісного підходу.

Особлива увага у діяльності Центру приділяється забезпеченню методичного супроводу впровадження дуальної форми навчання у професійну підготовку робітничих кадрів. На допомогу ЗП(ПТ)О працівниками Центру розроблено інструктивно-методичні рекомендації щодо організації навчально-виробничого процесу за дуальною формою навчання, а на сайті установи та на блозі лабораторії професійної підготовки створено рубрику «Дуальна форма навчання». Варто зауважити, що Хмельницька область займає провідні позиції на національному рівні у підготовці кадрів за дуальною формою навчання. На разі за такою формою підготовки опановуються 52 професії у 22 ЗП(ПТ)О області.

Модернізація професійної (професійно-технічної) освіти неможлива без осучаснення навчально-матеріальної бази ЗП(ПТ)О. Тому за ініціативи та підтримки Міністерства освіти і науки України, соціальних партнерів у Хмельницькій області створені і функціонують 10 навчально-практичних центрів галузевого спрямування, де здобувачі професійної освіти мають можливість опановувати інноваційні виробничі технології та набувати нових компетентностей, що сприяє якісній підготовці робітничих кадрів відповідно до сучасних потреб економіки. Центр забезпечує інформаційно-аналітичний та навчально-методичний супровід діяльності регіонального навчально-практичного центру «Хенкель-Баутехнік (Україна)» на базі ВПУ № 4 м. Хмельницького; навчально-практичного центру з професії «Швачка. Кравець. Закрійник» на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг»; навчально-практичного центру з професії «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування» на базі ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»; навчально-практичного центру з професій: «Електрозварник ручного зварювання. Електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах. Зварник», навчально-практичної дільниці з професій «Кухар; Офіціант» на базі Нетішинського професійного ліцею; навчально-практичного центру з підготовки фахівців агропромислового виробництва на базі ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти», навчально-практичного центру з професій «Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж. Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування. Електромонтажних силових мереж електроустаткування» на базі Шепетівського професійного ліцею; навчально-практичного центру з професій: «Слюсар-ремонтник. Слюсар механоскладальних робіт. Слюсар-інструментальник. Слюсар з ремонту дорожньо-будівельних машин та тракторів. Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування» на базі ДНЗ «Ярмолинецький агропромисловий центр професійної освіти»; навчально-практичного центру з професії «Верстатник деревообробних верстатів» на базі ДНЗ «Волочиський промислово-аграрний професійний ліцей»; STEM-центру на базі Хмельницького про-

фесійного ліцею електроніки, методичний супровід створення навчально-практичних центрів з професій «Кухар», «Кондитер» на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Водій автотранспортних засобів» на базі Нетішинського професійного ліцею.

Одним із ключових завдань Центру є здійснення науково-методичного супроводу інноваційної освітньої діяльності, зокрема реалізації у ЗП(ПТ)О області міжнародного україно-американського грантового проекту «Трансфер знань про органічне землеробство та зміну клімату в сільському господарстві» на базі Плужненського професійного аграрного ліцею; 5-ти проектів регіонального розвитку: «Забезпечення потреб ринку продукції закритих ґрунтів кваліфікованими робітниками» на базі ДНЗ «ВПУ № 11 м. Хмельницького»; «Модернізація матеріально-технічного забезпечення для підготовки кваліфікованих працівників за професією «Електрогазозварювальник» відповідно до сучасних вимог ринку праці» на базі Хмельницького професійного ліцею; «Створення багатопрофільного регіонального Центру професійної освіти» на базі ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей»; «Створення учнівського готельно-туристичного центру» на базі Державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти» у Кам'янці-Подільському; «Стимулювання розвитку новаторської і раціоналізаторської роботи в навчальному закладі як один з факторів підвищення якості підготовки робітничих кадрів для потреб регіону» на базі Хмельницького професійного ліцею електроніки; соціального проекту «Соціальна майстерня послуг для мешканців міста» на базі ДНЗ «Хмельницький центр ПТО сфери послуг»; арт-проекту «Урбаністична оаза» на базі ВПУ № 25 м. Хмельницького в рамках проекту Active Citizens Ukraine у партнерстві з ГО «Молодь за краще майбутнє» за підтримки British Council Ukraine.

Науково-методичний супровід професійної підготовки кваліфікованих робітників реалізується також через регіональні форми методичної роботи: конференції, засідання творчих груп, круглих столів, огляди-конкурси на кращий навчальний кабінет і майстерню, естафети з обміну досвідом; вивчення, узагальнення і поширення кращого педагогічного досвіду ЗП(ПТ)О з практичного впровадження ефективних форм, засобів і методів навчання і виховання та виробничого досвіду передових підприємств; впровадження інноваційних педагогічних та виробничих технологій; координацію роботи педагогічних працівників щодо створення навчально-методичної літератури (посібників, підручників, довідників тощо, в тому числі електронних), їх апробації та поширення в ЗП(ПТ)О області.

Важливим напрямом діяльності НМЦ ПТО ПК є методичний супровід професійного розвитку педагогів системи професійної освіти. Працівники Центру координують роботу: 34 обласних фа-

хових секцій керівників та педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; 7 авторських шкіл; 14 обласних шкіл позитивного педагогічного досвіду, 2 обласних шкіл молодого педагога. За останні 5 років для педагогів ЗП(ПТ)О області проведено більше 300 регіональних заходів, які сприяли розвитку їхньої професійно-педагогічної компетентності, що, у свою чергу, має позитивний вплив на якість підготовки робітничих кадрів.

На допомогу працівникам ЗП(ПТ)О Центр сформував та постійно оновлює регіональне інформаційне освітньо-фахове середовище, до якого входять інфраструктурні компоненти: вебсайт установи, профорієнтаційний портал професійної освіти Хмельниччини, платформа дистанційного навчання педагогів, онлайн-бібліотека профтєхосвіти Хмельниччини, блогосфера та вебресурси педагогічних спільнот. Працівниками Центру розроблено збірник методичних матеріалів щодо запровадження змішаного навчання у закладах професійної освіти Хмельницької області. Надавалася методична допомога педагогічним колективам з розгортання та використання середовища Google Workspace (G Suite for Education) та Microsoft Office 365 A1 в ЗП(ПТ)О Хмельницької області. Проведено навчання з підвищення рівня цифрової компетентності керівників та педагогічних працівників.

У реалізації методичного супроводу професійної підготовки велика роль приділяється робо-

ті з обдарованою молоддю шляхом організації та проведення конкурсів фахової майстерності та олімпіад з предметів професійно-теоретичної підготовки, які допомагають не тільки виявити талановитих учнів, а й дають змогу визначити, чи готові майбутні фахівці до самостійної і кваліфікованої трудової діяльності.

Для визначення сучасного стану підготовки кваліфікованих кадрів у ЗП(ПТ)О регіону, прогнозування їх розвитку та з метою прийняття своєчасних управлінських рішень Центр здійснює відповідну інформаційно-аналітичну роботу. Системно проводяться моніторингові дослідження якості надання освітніх послуг з питань професійної підготовки здобувачів освіти ЗП(ПТ)О, працевлаштування випускників, впровадження дуальної форми здобуття професійної освіти, результатів ДКА, наповнення сайтів ЗП(ПТ)О, забезпеченості учнів ЗП(ПТ)О області навчальною літературою тощо.

Отже, діяльність Центру щодо науково-методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих робітників сприяє реалізації випереджувального підходу в оновленні змісту освіти, впровадженню інноваційних педагогічних, цифрових та виробничих технологій, неперервному професійному вдосконаленню педагогічних працівників, забезпечує підвищення якості освітнього процесу у закладах професійної освіти.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Юлія ГНАТЮК, викладач історії ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, м. Житомир

Висвітлено актуальні питання використання ІКТ у процесі навчання на уроках історії у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, обґрунтовано доцільність формування інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів освіти. Розкрито особливості використання ІКТ на уроках історії у ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище», проаналізовано дидактичні та функціональні можливості ІКТ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, історія, інтернет-ресурси, мультимедійні засоби навчання.

Julia HNATYUK

FORMATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE OF EDUCATORS IN HISTORY LESSONS

The actual points of the use of ICT in the studying process at the history classes at vocational colleges are revealed, the appropriateness of the formation of information and communication competence of the students in these lessons is grounded. Experience in using ICT at the history lessons at the "Zhytomyr Higher Vocational School of Technology" is shown, didactic and functional possibilities of ICT are analyzed.

Keywords: Information and Communication Competence, history, internet resources, multimedia educational tools.

Бурхливий розвиток програмно-технічних засобів створення, збереження й обробки інформації у світі дедалі швидше змінює орієнтири сучасного суспільства. Входження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різні сфери діяльності людини не оминає і галузь освіти. У зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація мислення сучасного викладача на усвідомлення принципово нових вимог до його педагогічної діяльності, готовність використовувати ІКТ як допоміжний навчальний ресурс. Спільними зусиллями історія і ІКТ здатні допомогти формуванню поінформованих громадян і критично мислячих читачів, які можуть перетворювати інформацію на знання. Роль інтернету в цьому особлива, оскільки його використання дає змогу збільшити кількість джерел інформації та уникнути довіри лише одному джерелу.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках історії сприяє підвищенню їх ефективності, усебічному й гармонійному розвитку особистості учнів, розкриттю їх талантів, суттєво впливає на зміст, форми, методи навчання. У вивченні предмета «Історія» під інформаційно-комунікаційною компетентністю розуміємо володіння навичками пошуку, систематизації історичної, правової, соціально-економічної інформації, обробки й переведення суспільствознавчого матеріалу з однієї знакової системи в іншу (текст, таблиця, схема, карта), участь в обговоренні вузлових моментів дискусії, формулювання власної позиції з обговорюваних питань і використання історичних, нормативно-правових та інших відомостей для її аргументації, уміння публічно представити результати власної соціально-пізнавальної роботи, добираючи адекватні форми і методи презентації.

Нині багато педагогів вивчають питання використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроці. З-поміж українських науковців помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, а саме: В. Биков, Я. Булахова, О. Бондаренко, В. Заболотний, О. Мокрогуз, О. Міщенко, О. Пінчук, О. Пометун, О. Шестопал. Вони розробляють рекомендації щодо використання ІКТ на різних етапах організації уроку та вважають, що використання ІКТ має такі переваги: індивідуалізація навчання; інтенсифікація самостійної роботи здобувачів освіти; зростання обсягу виконаних завдань за урок; розширення інформаційних потоків під час використання мережі «Internet»; підвищення мотивації та пізнавальної активності

через різноманітність форм роботи, можливість включення ігрового моменту.

Широкі можливості в процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності отримують учасники освітнього процесу під час роботи з internet-ресурсами. Викладач їх використовує для: підготовки повідомлень, творчих робіт, мультимедійних презентацій та публікацій; перегляду та обговорення освітніх, науково-популярних відеоматеріалів у відеохостингах; створення тематичних освітянських блогів; публікації авторських матеріалів в інтернеті; обміну інформацією та здійсненням консультування.

Доцільно також використовувати **мультимедійні засоби навчання** на уроках історії для візуалізації освітнього процесу. Коли учень не лише чує розповідь викладача про якусь історичну особу, чи подію, а й бачить її на мультимедійній дошці. Завдяки цьому працює слухова й зорова пам'ять, поліпшується процес запам'ятовування матеріалу, підвищується зацікавленість здобувачів освіти, активізується їх пізнавальна діяльність. Під час мінідискусій, які часто виникають у процесі подібної роботи, здобувачі освіти вчаться чітко формулювати свою думку, аргументовано відстоювати її, висувають гіпотези, що є дуже важливим у процесі залучення учня до дослідницької та пошукової роботи. На етапі формулювання теми і завдань уроку доцільно використовувати уривки з художніх чи науково-популярних фільмів, які сьогодні доступні в глобальній мережі «Інтернет» для кожного користувача. Напередодні перегляду уривку варто поставити учням запитання: *Про яку історичну (подію, особу, явище) йдеться? Яке відношення вона може мати до нашого уроку? Чому важливо нам знати про неї?*

Відповідаючи на запитання, здобувачі освіти самостійно визначають тему уроку, формулюють завдання, проводять історичні паралелі із сучасністю й відчують актуальність та важливість даного матеріалу загалом для людства і особисто для себе. Згодом, коли здобувачі освіти набудуть необхідного рівня вмінь та навичок роботи з візуальними джерелами, цей прийом можна використати під час формулювання проблемного питання.

Наступним кроком запровадження в практику викладання історії з використанням ІКТ є **робота з аудіовізуальними джерелами**. Насамперед, – це науково-популярні, документальні фільми та телепередачі, карикатури, агітаційні плакати та інше. Аудіовізуальне джерело не просто ілюструє новий матеріал, що пояснює викладач, а надає учням інформацію на основі якої вони ознайомлюються з подіями відповідного історичного періоду, діяльністю певних історичних осіб,

встановлюють причинно-наслідкові зв'язки, аналізують та інтерпретують навчальний матеріал, зіставляють інформацію певного відеофрагмента з матеріалом підручника, змістом писемних джерел, власним життєвим досвідом.

Широко в своїй практиці викладач історії може використовувати мультимедійні засоби навчання (мультимедійні презентації та публікації, створені за допомогою програм PowerPoint та Publisher). Як методичний та дидактичний супровід уроку **мультимедійні презентації**, створені за допомогою програми PowerPoint, виконують такі функції: ілюстративну (забезпечують принцип наочності у вивченні того чи того питання нової теми); сприяють структуруванню навчальної інформації; забезпечують організацію пояснення нового матеріалу в різних формах: розповіді, евристичної бесіди, діалогу, розв'язання проблемних ситуацій та ін.; підсилюють емоційне забарвлення (використання музичного супроводу, кольорової гами, репродукцій, художніх творів тощо). Презентації, які викладач використовує на різних етапах уроку та на уроках різних типів, містять такі елементи: тексти, таблиці, діаграми, малюнки, фотографії, елементи анімації. Презентації вдало можна використовувати під час узагальнення матеріалу, коли в темі є наскрізні поняття, і потрібно скласти узагальнювальну схему чи таблицю. Наприклад, у темі «Провідні держави світу в 20–30-х рр. ХХ ст.» це поняття «демократія й тоталітаризм», «диктатори», «світова економічна криза» та ін.

Заслугує на увагу використання на уроках історії **комп'ютерних тестів**, а саме на визначення історичних дат, історичних постатей; встановлення відповідності між датами, подіями, явищами, історичними діячами; опрацювання термінологічного апарату; складання груп слів за схожістю понять і явищ. Це можуть бути як тести, складені педагогом у програмах Word або PowerPoint, або готові варіанти тестів, яких дуже багато у мережі «Інтернет». Тести можуть бути у формі завдань і кількох відповідей, із яких потрібно вибрати правильний. Вони можуть бути представлені як малюнки, зображення, фотографії. Способи роботи з тестами різноманітні: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, самостійне виконання тестів, після чого на екран виводяться правильні відповіді. Також доречно використовувати вебресурси «На Урок», «Всеосвіта», LearningApps.org, Google Forms, які дають змогу створювати особисті тести із завданнями різних типів із використанням зображень, аудіо- та відеофрагментів, мають автоматичну перевірку.

Як показує практика, під час проведення уроків із використанням ІКТ для демонстрації наочнос-

ті, рівень справджуваності очікуваних результатів здобувачів освіти підвищується на 38 %, можливість самореалізації – на 24 %, а зацікавлення зростає на 50 % порівняно з уроками на яких використовуються класичні форми візуалізації (паперові схеми, плакати, таблиці). Для проведення онлайн-уроків, онлайн-консультації з предмета в умовах дистанційного навчання в ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище» всі викладачі мали власні акаунти та використовували вебресурс – корпоративний домен ZVPTU.UKR.EDUCATION «Google Suite for Education».

Під час проведення уроків історії викладач для кожної групи створював Гуткласи, визначені навчальні теми, завдання, які потрібно виконати, та терміни їх виконання, здобувачам освіти виставлялися оцінки. Уроки проводилися у синхронному (з використанням додатка Google Meet) та асинхронному режимах. Перевірка домашніх завдань відбувалася у формі розв'язання тестових завдань, відеозвітів в онлайн-режимі, фото-звітів через електронні засоби. Отже, організація навчання здобувачів освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій на уроках історії дає можливість зробити цей процес цікавим, вирішує проблему наочності навчання, розширює можливості візуалізації навчального матеріалу, роблячи його більш зрозумілим і доступним, що викликає в здобувачів освіти ЗП(ПТ)О позитивні емоції та формує позитивні навчальні мотиви.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баханов К. О. Організація особистісно – орієнтованого навчання / К. О. Баханов. – Х.: Вид. група «Основа», 2008.
2. Бахматюк Я. Деякі аспекти оптимізації впровадження ІКТ в українську шкільну освіту: погляд учителя-практика / Я. Бахматюк // Історія в школах України. – 2011. – №11–12. – С. 14–20.
3. Грицька Т. С. Етапи формування та види інформаційних компетентностей учнів / Т. С. Грицька // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2010. – № 1 – С. 41–43.
4. Десятов Д. Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії / Д. Л. Десятов. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 111[1] с. – С.10–12.
5. Литвинова С. Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів-предметників / С. Г. Литвинова // Інформаційні технології та засоби навчання. – 2008. – № 5. – С. 9–11.
6. Методика навчання історії в школі / О. І. Пошетун, Г. О. Фрейман. – К., 2005. – 328 с.
7. Мокрогуз О. ПК як універсальна складова оптимізації роботи вчителя (з практики запровадження комп'ютерних технологій на уроці історії) / О. Мокрогуз // Історія в школах України. – 2005. – № 1.

УДК 377.1

ФІЛОСОФІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ЛІЦЕЮ

Леся МАЛАНЧАК, директор Державного професійно-технічного навчального закладу «Красилівський професійний ліцей», м. Красилів Хмельницької області

Розкрито історію розвитку професійного ліцею: від панського маєтку до закладу освіти сучасного типу, реформування освітнього процесу шляхом впровадження інноваційних технологій. Висвітлено сучасну модель управління, яка ґрунтується на проектній діяльності, освіті сталого розвитку, активній громадській позиції.

Ключові слова: історія закладу, проектна діяльність, модель управління, модернізація, громадська діяльність.

Lesia MALANCHAK

PHILOSOPHY OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LYCEUM

This article reveals the history of development: from the manor to a modern educational institution, reforming the educational process through the introduction of innovative technologies. At the same time, it highlights the modern management model, which is based on project activities, education for sustainable development, active public position.

Keywords: history of the institution, project activity, management model, modernization, public activity.

Міста, будівлі, як і люди, мають своє неповторне обличчя, свій характер, своє життя, свою історію. Офіційною датою заснування ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей» є 1970 рік. Проте, історичні дані свідчать про інше. 10 жовтня 1921 року в містечку Красилів у палаці поміщиків Маньковських було відкрито семирічну школу соціального виховання № 2. Місцева цукроварня (цукровий завод) виділила для навчання дітей палац та десять гектарів городу, саду і парку [2]. У 1923 році тут почало діяти фабрично-заводське училище. На навчання приймали юнаків за направленнями дирекції заводу. Кожен учень за три місяці повинен був пройти всі кваліфікації: коваля, котельника, модельника, токаря, ливарника та скласти іспити. Заводський комітет створював комісію з числа висококваліфікованих робітників для встановлення розряду. Таким був початок становлення професійної освіти Красилюва. Власники цукрового заводу усвідомлювали необхідність підготовки молоді до роботи на своєму підприємстві, тому і створювали для цього матеріальну базу [1].

Друге дихання заклад освіти отримав у жовтні 1970 року, коли на виробничій базі Красилювської філії Київського машинобудівного заводу ім. Артема було відкрито технічне училище з плановим контингентом учнів. Було створено необхідну матеріально-технічну базу для підготовки кваліфікованих робітників за професіями металообробного профілю. Молодь Красилювщини,

отримавши необхідну кваліфікацію, їхала на підприємства Києва, Харкова, Запоріжжя, вступала до закладів вищої освіти і поверталася до рідного міста вже дипломованими фахівцями. У 1984 році в країні здійснюються реформи загальноосвітньої професійної школи, у зв'язку з цим Красилювське ТУ № 2 було перейменовано у Красилювське середнє професійно-технічне училище № 12, педагогічний колектив якого неодноразово був переможцем з-поміж споріднених закладів із впровадження у навчальний процес передового досвіду. Випускники отримували міцні теоретичні знання, що закріплювалися на виробничій базі училища, а також під час проходження виробничої практики на підприємствах міста.

Становлення молодого незалежного України вносить свої корективи в розвиток промисловості, а відтак, і в розвиток професійної освіти. Згідно з наказами МОН України 1997 року Красилювське СПТУ № 12 реорганізовано у філію Старокостянтинівського ПТУ № 1. Місто ще не відчувало гострого дефіциту кадрів. Промислові підприємства (а їх в Красилюві – 14 активно дієвих) працювали у майже звичному режимі. Однак, на початку нового тисячоліття стало зрозуміло: з робітничими кадрами проблема. Працевдатне населення виїжджає за кордон, випускники шкіл отримують вектор на здобуття економічних та юридичних кваліфікацій, а промисловість відчуває нестачу в робітниках. Колектив Красилювського ліцею приймає рішення про необхідність відновлення статусу самостійного навчального закладу. Зару-

чившись підтримкою підприємств-роботодавців та місцевої влади, у 2005 році Красилівську філію Старокостянтинівського професійного ліцею було реорганізовано у самостійний заклад освіти – Державний професійно-технічний навчальний заклад «Красилівський професійний ліцей», який уже другий десяток років розвивається за своїми особливими, характерними тільки для нього внутрішніми закономірностями.

Нині це сучасний заклад професійної (професійно-технічної) освіти, у якому поєднуються як класичні принципи педагогічного процесу, так і активно запроваджуються інноваційні технології. Інтенсивне реформування освіти в Україні зумовлює наполегливі пошуки шляхів реформування освітнього процесу на гуманістичних засадах. Одним із проявів реформування є інноваційні педагогічні ідеї, що передбачають якісно нові перетворення як цілісного педагогічного процесу, так і його складників, що приводять до істотного підвищення його результативності. Тому основну ідею реформування системи професійної освіти можна сформулювати так: ефективність навчання може бути поліпшена завдяки проектуванню та поширенню інноваційних освітніх систем і технологій. Модель управління базується на проектному менеджменті організацій. Залучення фінансових інвестицій сприяє розвитку та вдосконаленню не лише матеріальної бази, а й особистісного потенціалу. Педагогічний колектив ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей» має багаторічний досвід щодо написання та реалізації різних проєктів.

Так, у рамках проєкту «Сприяння реформі соціальних послуг в Україні» та з метою організації цілісної інформаційної системи з надання допомоги у працевлаштуванні та навчанні молоді (шляхом індивідуального підходу до кожного клієнта, відповідно до його потреб та можливостей), було реалізовано проєкт «Успіх». Також розроблено програму підтримки, що стосується позбавлення залежності підлітків від шкідливих звичок шляхом заміщення іншими видами діяльності, застосовуючи елементи екстремальної педагогіки. Означена програма була реалізована під час впровадження проєкту «Знайди себе» за сприяння Українського фонду соціальних інвестицій. Робота в проєктах не лише забезпечувала можливість залучення додаткових коштів на розвиток матеріально-технічної бази, а й давала можливість працівникам пройти безкоштовне навчання з розвитку комунікацій, управління, фандрейзингу. Загалом працівниками закладу було розроблено близько 50 різних проєктів, із них реалізовано понад 20.

Важливу роль у розвитку закладу освіти мав проєкт «Створення багатопрофільного регіонального центру професійної освіти», що фінан-

сувався за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу. Його реалізація дала можливість створити сучасне естетичне освітнє середовище, значно поновити матеріальну базу, створити для навчання учнів умови, що відповідають вимогам стандартів. Залучення до реалізації проєктів педагогічних працівників ліцею підвищує їх професійний рівень, розвиває комунікації, відкриває можливості для розвитку творчого потенціалу. Модернізовані навчальний корпус, майстерні, лабораторії, учнівські їдальня та гуртожиток привертають увагу жителів та гостей міста. Це служить професійною орієнтацією для молоді. Адже здобувати знання в оновлених приміщеннях, оснащених сучасними засобами навчання, з використанням інтернету не лише комфортно, а й цікаво. Створена модель навчання в ліцеї сприяє перебудові професійної освіти на засадах сталого розвитку, вирішує завдання переходу на якісно новий рівень використання комп'ютерної техніки та інформаційних технологій у всіх сферах діяльності.

Завдяки тісній співпраці з роботодавцями розроблено гнучкі короткотермінові навчальні плани та програми; впроваджено принцип «Освіта впродовж життя» для забезпечення рівних можливостей та захисту вразливих груп населення. Окрім розгорнутої проєктної діяльності для якісної підготовки кваліфікованих кадрів успішно реалізовується навчально-науково-виробнича концепція, яка охоплює всі аспекти підготовки молоді до самостійної роботи в умовах виробництва. Однією з перспективних та водночас стратегічно важливою технологією організації освітнього процесу є дуальна система навчання, елементи якої впроваджено при підготовці кваліфікованих робітників з професій «Штукатур», «Кухар». Результативністю цієї системи є те, що учні швидко здобувають ґрунтовні знання, стійкі професійні вміння та навички роботи, самостійність та безболісну адаптацію до дорослого життя, у них з'являється впевненість у завтрашньому дні.

Одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є формування якісно нового суспільства з високим рівнем екологічної свідомості громадян. Діяльність ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей» спрямована на здійснення заходів щодо розв'язання проблеми екологічної освіти шляхом активного впровадження питання сталого розвитку в освітній процес. Педагогічний колектив чітко усвідомив, що для суспільства сталого розвитку ліцей має змінити розуміння основного освітнього результату і підходу до його оцінки. В епоху знань і глобалізації заклад освіти став ініціатором та проектувальником свого суспільного життя. У закладі освіти діє громадська організація «Молодь за майбутнє». У тісній співпраці

з міською радою, міжнародними громадськими організаціями працюємо над збереженням екологічної спадщини – території столітнього парку. У листопаді 2021 року підписано Меморандум про співпрацю між ГО «Молодь за майбутнє», Фондом «Хагія Марина» Республіки Польща та Красилівською міською радою щодо спільної реалізації проєктів та програм.

Отже, завдяки успішній освітній діяльності та активній громадянській позиції заклад освіти забезпечує надання освітніх послуг для учнів, дорослого населення, зберігаючи своє неповторне обличчя, свою манеру реагування на

сучасні виклики, неповторну індивідуальність, матеріально-технічні можливості, досвід, уміння, компетентність та утверджує свою конкурентоспроможність у Хмельницькій області.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гжимайло Ю. Д. Красилів. Місто над Случем / Ю. Д. Гжимайло. – Тернопіль: Чарівниця, 2009. – 107, [1]с.:фотогр. – (Серія «Хмельниччина – наш отчий край». Красилів).

2. Михальчишин Р. І. Красилівський палац та його мешканці / Р. І. Михальчишин // Красилівський замок. – 2018, № 2 (50).

УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Світлана РОМАНЕНКО, заступник директора з навчальної роботи ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти», м. Одеса

Розкрито актуальність, перспективність і переваги дуальної освіти. Висвітлено досвід розвитку соціального партнерства і перспективи розвитку дуальної освіти. Обґрунтовано переваги підготовки кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної освіти як практико-орієнтованої, гнучкої, інноваційної системи підготовки кадрів, заснованої на тісній партнерській взаємодії закладу освіти та роботодавців.

Ключові слова: дуальне навчання, професійна (професійно-технічна) освіта, навчально-практичний центр, професійно-практична підготовка, кваліфікований робітник, ринок праці, роботодавець.

Svetlana ROMANENKO

INTRODUCTION OF ELEMENTS OF DUAL EDUCATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

The article reveals the relevance, prospects and benefits of dual education. The advantages of training skilled workers using elements of the dual system as a practice-oriented, flexible, innovative training system based on close partnership between educational institutions and employers are substantiated.

Keywords: dual training, vocational education, training and practical center, vocational training, skilled worker, labor market, employers.

Ефективне господарювання в аграрному секторі потребує належного матеріально-технічного забезпечення, використання новітніх досягнень науки і техніки, сучасних технологій ЗП(ПТ)О. Поєднання високої фахової, ґрунтовної загальноосвітньої підготовки працівників, з набуттям ними навичок оперативного й відповідного реагування на будь-які зміни в технологічному процесі, самостійного передбачення і виявлення шляхів розв'язання технологічних проблем, є одним із завдань ступеневої професійної освіти фахівців аграрного профілю.

© Романенко С., 2022

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 916 від 23.06.2017 року «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» на базі Одеського центру професійно-технічної освіти 20 листопада 2018 р. було відкрито НППЦ «Агротехнології» (мал.).

ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти» (далі – ДНЗ ОЦ ПТО) – багатопрофільний заклад освіти, перед яким стоїть важливе завдання підготувати робітника високої професійної компетенції, який володів би низкою споріднених спеціальностей за найпрогресивнішими технологіями виробництва. Щоб підготувати висококваліфіко-

ваного робітника сільськогосподарського напрямку потрібно, по-перше, упровадження в освітній процес сучасних новітніх виробничих технологій, що забезпечили б високу урожайність сільськогосподарських культур; по-друге, вивчення ринку праці, пошук соціальних партнерів-виробників для співпраці в агропромисловому комплексі.

Саме для виконання цих завдань у 2018 р. на базі ДНЗ ОЦ ПТО було створено Навчально-практичний центр «Агротехнології» з підготовки за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

Основною метою діяльності навчально-практичного центру є:

- вдосконалення практичної підготовки педагогічних працівників, здобувачів освіти;
- підвищення кваліфікації фахівців підприємств, організацій, установ;
- упровадження в освітній процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасної сільськогосподарської техніки;
- постійний зв'язок між підприємствами та професійними ЗП(ПТ)О;
- поширення інноваційних виробничих та педагогічних технологій, інформації щодо новітніх матеріалів, інструментів, обладнання, техніки.

Для досягнення визначеної мети діяльність НППЦ здійснюється за такими напрямками:

1. Співробітництво з ЗП(ПТ)О, виробничими підприємствами, організаціями, установами, вищими навчальними закладами, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, державними і громадськими організаціями щодо впровадження інноваційних підходів до їх здійснення в системі професійно-технічної освіти.

2. Реалізація завдань щодо впровадження у навчально-виробничий процес сучасних методів професійного навчання із застосуванням новітніх педагогічних та виробничих технологій, техніки, обладнання, інструментів і матеріалів.

3. Створення цілісної системи новітніх методів професійного навчання на основі вивчення кращого досвіду та його впровадження в інших навчальних закладах і установах.

4. Інформатизація і комп'ютеризація процесу професійного навчання. Діяльність Навчально-практичного центру ґрунтується на вивченні та впровадженні інноваційних виробничих технологій. Робота, з упровадження інноваційних виробничих технологій в освітній процес, проводиться на основі двосторонніх угод. Так, у листопаді 2018 року було підписано договори між

Мал. На базі НППЦ «Агротехнології» здійснюється підготовка за професіями «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Слюсар-ремонтник», «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування», «Водій автотранспортних засобів»

ДНЗ ОЦ ПТО та компаніями ТОВ «Агро Фірма «Південна» і ТОВ «Чорноморець».

Метою цих договорів є впровадження елементів дуальної форми навчання у практичну підготовку за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва». Очікуваним результатом такої роботи є підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до стандарту професійної (професійно-технічної) освіти шляхом набуття практичних навичок на цих підприємствах.

Проблема підготовки ініціативних, конкурентоспроможних та професійно мобільних кваліфікованих робітників на сьогодні є дуже актуальною, тому педагогічний колектив ДНЗ ОЦ ПТО чітко усвідомив, що розв'язати цю проблему можливо тільки за умови впровадження найсучасніших педагогічних ідей.

ДНЗ ОЦ ПТО у 2019 році став одним із 9 (дев'яти) закладів професійної (професійно-технічної) освіти Одещини з упровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників, відповідно до наказу МОН України № 1132 від 20.08.2019 року.

Загальновідомо, що впровадження дуальної освіти передбачає перерозподіл годин теоретичного та практичного навчання, а також збільшення годин на практичну частину із дотриманням рекомендаційних пропорцій співвідношення 30 % до 70 %. Такий розподіл годин зумовлює скорочення професійно-теоретичної підготовки та збільшення практичної підготовки, що сприяє оволодінню практичними навичками та збільшенню набуття професійного досвіду здобувачами освіти на виробництві.

Для реалізації основних завдань упровадження елементів дуальної освіти було проведено: засідання методичного об'єднання викладачів та майстрів виробничого навчання за сільськогосподарським напрямом; зустрічі з роботодавцями, круглі столи та семінари спільно зі спеціалістами базового підприємства. На цих зустрічах було обговорено особливості впровадження модульних стандартів, які максимально враховують вимоги сучасного виробництва та базового підприємства, здійснено розподіл годин за предметами та розроблено пакет навчально-планувальної документації.

Відповідно до затвердженого робочого освітнього плану професійно-практична підготовка відбувається двома етапами – початковий та основний. На початковому етапі здобувачі освіти отримують свої перші уміння та навички з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» у навчальних майстернях центру. Основний етап проводиться на підприємстві, де висококваліфіковані та досвідчені працівники знайомлять здобувачів освіти з новим сучасним обладнанням та навчають професії в умовах виробництва.

За два роки впровадження елементів дуальної освіти в освітній процес було визначено чимало переваг, що отримує кожний учасник даної форми навчання.

Зокрема, для підприємства це, насамперед, інвестиції у власне майбутнє, швидка адаптація робітника до умов підприємства, можливість перспективного планування заміни робітничих ресурсів та відбору кращих працівників. Після закінчення такого виду навчання випускник може одразу стати до роботи й ефективно працювати за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», адже він знайомий із діяльністю підрозділів підприємства (структурою, особливостями технологічних процесів, маркетингом, кадровими питаннями, організацією стратегічно важливих закупівель тощо).

Для закладу освіти це тісна співпраця з роботодавцем, що сприяє більш якійсь підготовці кваліфікованого робітника, значній економії матеріалів, енергоресурсів, скороченню витрат на закупівлю та утримання дорогого виробничого обладнання, що є важливим та болючим питанням в умовах недостатнього фінансування професійної освіти і головне – збільшенню відсотка працевлаштованих випускників за обраною професією. Для здобувача освіти це: робота та навчання у малих групах і наставництво; закріплення своїх теоретичних знань на практиці; фінансова впевненість під час навчання; гарантії працевлаштування та відкрита дорога до майбутньої професійної кар'єри.

Через щорічне збільшення контингенту здобувачів освіти з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» матеріально-технічна база закладу освіти поповнилася новою сучасною технікою та обладнанням, а саме: трактор New Holland T6020 з навісним обладнанням: причепом самоскидним ПТС-4,5, косаркою КРН-1,65, агрегатом ґрунтообробним дисковим АГД-2, плугом ПОН 3-358; розкидачем мінеральних добрив РМД-1000; культиватором КПС-5МРП та сівалкою СЗ-5,4А-06; трактор Massey Ferguson MF 7722S з навісним обладнанням: бороною дисковою важкою БДВ – 4,2-01; котком зубчасто-кольчатим КЗК-9,2; сівалкою точного висіву пневматичною ВЕСНА 8/УПС-8 02/; плугом оборотним навісним (5 корпусним) ПОН – 5/4М; культиватором КПС – 4У; культиватором КШН – 5,6 «Резидент»; культиватором для міжрядного обробітку ґрунту КРНФ 5,6 без прикормки; бороною счепкою СГП – 21; причіпом тракторним самоскидним ПТС – 4,5.

Практичні навчання проходять на новій техніці під час польових робіт на власному сільськогосподарському угідді (314,6 га). Здобувачі освіти разом з майстрами виробничого навчання займаються посівом, збиранням урожаю та всіма видами обробки ґрунту при вирощуванні сільськогосподарських культур.

Також, навчально-практичний центр надає змогу пройти стажування та підвищення фахового рівня робітників сільськогосподарських структур по всій Україні. Так, реалізація прийнятих планів та рекомендацій щодо збільшення переліку освітніх та виробничо-практичних послуг центру, надасть можливість підвищення ефективності не тільки навчальної, а й фінансо-

во-економічної діяльності центру, що зокрема, забезпечить скорочення строків окупності новітньої сільськогосподарської техніки, яка була придбана за державні кошти.

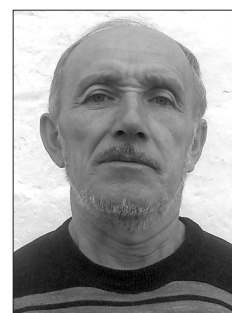
Отже, Державний навчальний заклад «Одеський центр професійно-технічної освіти» відіграє одну із ключових ролей у підготовці робітничих кадрів для агропромисловості. Результат впровадження елементів дуальної системи в навчально-виробничий процес ґрунтується на

професіоналізмі педагогічного колективу центру та тісній співпраці з роботодавцями, щодо підготовки професійно-компетентних кваліфікованих кадрів з високою виробничо-технологічною культурою, здатних ефективно, самостійно вирішувати нестандартні питання, працювати за новими виробничими технологіями, із сучасними машинами, які матимуть попит на сучасному ринку праці, а також отримувати високу заробітну плату.

УДК 377:63

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ АГРАРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ (З ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ПРОЄКТУ)

Віктор КУШНІР, заступник директора з навчально-виробничої роботи Плужненського професійного аграрного ліцею Хмельницької області;

Леонід ШАМРАЛЮК, викладач Плужненського професійного аграрного ліцею Хмельницької області

Обґрунтовано необхідність оновлення змісту аграрної професійної освіти у контексті реалізації ідей сталого розвитку. Висвітлено досвід участі у міжнародному українсько-американському проєкті щодо трансферу знань та досвіду про органічне землеробство у професійну підготовку майбутніх фахівців-аграрників.

Ключові слова: оновлення змісту освіти, міжнародна співпраця, заклад професійної освіти, органічне сільське господарство, кваліфіковані робітники, проєкт, аграрна галузь

Viktor KUSHNIR, Leonid SHAMRALIUK

UPDATE OF THE CONTENT OF AGRICULTURAL VOCATIONAL EDUCATION (IN THE EXPERIENCE OF THE UKRAINIAN-AMERICAN PROJECT)

The necessity of updating the content of agricultural vocational education in the context of the implementation of the ideas of sustainable development has been substantiated. The experience of participation in the international Ukrainian-American project in the direction of the transfer of knowledge about organic farming into the professional training of future agricultural specialists is highlighted.

Keywords: updating the content of education, international cooperation, vocational education institution, organic agriculture, skilled workers, project, agricultural industry

У Концепції реалізації державної політики у галузі професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року [1] оновлення змісту професійної освіти визначено як один із пріоритетних напрямів у забезпеченні якісної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Водночас питання оновлення змісту професійної освіти, узгодженості її якості з викликами сучасності набувають першочерговості згідно із ключовими концептами Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року [2]. У контексті ідей сталого розвитку особлива увага акцентується на аграрній галузі, оскільки її функціонування має відбуватися у єдності економічних, соціальних

© Кушнір В., Шамрالیук Л., 2022

та екологічних інтересів суспільства для стабільного забезпечення населення сільськогосподарською продукцією через запровадження найбільш енергоефективних та екологічно безпечних технологій виробництва.

Зауважимо, що з-поміж основних екологічних ризиків, характерних для північно-західного регіону Хмельницької області, де розміщено Плужненський професійний аграрний ліцей, достатньо вагомим є застосування в агротехніці сільськогосподарських культур великої кількості хімічних засобів захисту рослин, унаслідок чого порушуються ланцюги живлення та руйнуються природні екосистеми, а надмірне споживання мінеральних добрив негативно впливає на якість сільськогосподарської продукції і, зрештою, на здоров'я людини. Зважаючи на важли-

вість окреслених проблем, зміст професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарського профілю потребує доповнення тематикою з органічного землеробства, яке є ключовим чинником у поліпшенні екологічного складника сталого розвитку аграрної галузі.

З метою вивчення і впровадження кращого досвіду з підготовки фахівців екологічного агровиробництва Плужненський професійний аграрний ліцей став основним партнером у міжнародному україно-американському грантовому проекті «Трансфер знань про органічне землеробство та зміну клімату в сільському господарстві», що реалізується Громадською організацією «Мультикультура Україна» (керівники: Мартін Ройтер, Альона Мірошниченко) у 2021–2022 роках в рамках академічних та освітніх програм уряду США в сфері державної дипломатії. Основними стейкхолдерами проекту є Коледж сільського господарства та природних ресурсів Університету Меріленду (США), бізнес-група Ріттер Біо Агро, ГС «Органічна Україна Захід», Національний університет водного господарства та екологічної інженерії.

Проект орієнтований на досягнення таких ключових цілей:

1) створення умов для набуття викладачами та майстрами виробничого навчання нових знань та вмінь з органічного землеробства; опрацювання ними курсів та навчальних матеріалів з питань органічного землеробства, навколишнього середовища та біорізноманіття;

2) формування в учнів комплексу знань, умінь і навичок із вирощування екологічно чистої сільгосппродукції з наступним стажуванням на базі органічних агропідприємств (бізнес-група Ріттер Біо Агро);

3) підвищення конкурентоспроможності учнів на ринку праці, привернення їхньої уваги до екологічних проблем, надання допомоги в організації власного органічного сільськогосподарського бізнесу;

4) налагодження стійких міжнародних партнерських відносин між навчальними закладами, підприємствами, громадами та громадськими організаціями, проведення досліджень з використанням сучасної сільськогосподарської техніки органічних агропідприємств.

Реалізація проекту розпочалася у жовтні 2021 року стартовою прес-конференцією у Хмельницькій обласній державній адміністрації за участю помічника аташе з питань освіти та культури Посольства США в Україні Вікторії Михайленко. Відповідно до програми проекту викладачі Коледжу сільського господарства та природних ресурсів Університету Меріленду підготували 5 навчальних посібників та 5 навчальних відео для викладачів і учнів ліцею на різні практичні теми з органічного землеробства, його зв'язок із кліматичними змінами, передові підходи в екологізації сільського господарства, що їх досліджують та впроваджують американські освітяни. Навчальні посібники видруковані

англійською та українською мовами. Крім того, проведено серію спільних лекцій фахівцями Університету Меріленду, Національного університету водного господарства та екологічної інженерії, ГС «Органічна Україна Захід» для опанування педагогами таких ключових тем щодо ведення екологічного землеробства: «Властивості ґрунту та здоров'я», «Відсутність обробки ґрунту», «Боротьба з бур'янами», «Ідентифікація комах та боротьба з ними», «Управління хворобами». А для учнів Плужненського професійного аграрного ліцею організовані професійно спрямовані курси з англійської мови тривалістю 6 місяців, що, безумовно, суттєво розширить їхні можливості в ознайомленні з успішним міжнародним досвідом органічного сільського господарства.

Після проходження педагогами ґрунтової теоретичної і практичної підготовки з екологізації агровиробництва освітні програми ліцею доповнено темами з органічного землеробства, екологічної та водної проблематики сільського господарства. Оновлення змісту освітніх програм відбувалося під координацією Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області і за підтримки Національного університету водного господарства та природокористування. Усвідомлюючи потребу у приверненні уваги молоді до екологічних проблем, формування в учнів екологічного світогляду та екологічної культури, колектив Плужненського професійного аграрного ліцею значні зусилля скеровує на екологізацію освітнього процесу. Тому при виконанні завдань міжнародного проекту розширено функції регіонального Центру екологічної освіти, який функціонує на базі закладу з 2006 року та координує еколого-освітню діяльність у закладах професійної освіти області.

Система роботи регіонального Центру екологічної освіти поєднує в собі екологічне навчання, виховання та науково-дослідницьку діяльність учнівської молоді. Водночас Центр є методичним осередком для педагогічних працівників ліцею та інших ЗПО регіону у дослідженні актуальних проблем еколого-просвітницької та еколого-практичної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників. Як засвідчує практичний досвід, робота Центру екологічної освіти створює сприятливі умови для зростання в учнів мотивації до навчання; засвоєння значного обсягу екологічних знань, що відповідають сучасному етапу розвитку науки; розширення та поглиблення професійних знань, екологічної культури через участь учнів у познавчальній роботі екологічного спрямування.

У рамках проектної діяльності на базі закладу освіти створено демолянку із вирощування органічних плодовоовочевих культур та лікарських рослин. Для набуття учнями практичних навичок з вирощування екологічно чистої продукції технічною підтримкою проекту передбачено поповнення машинно-тракторного парку ліцею мінітехнікою: трактором ДФ-244G2, ґрунтовою фрезою та просапним культиватором Bomet, сі-

валкою овочевою ДТЗ-СТП-12 та оприскувачем навісним WiRaх. До реалізації проекту також долучено провідні національні та іноземні компанії – постачальники насіння, техніки і біологічних засобів захисту.

Активну участь у реалізації проекту бере бізнес-група Ріттер Біо Агро, у господарствах якої понад 8 років застосовуються лише органічні методи вирощування сільськогосподарських культур. З початком весняно-польових робіт учні ліцею проходять практичну підготовку, а педагоги – стажування на полях агропідприємств аби набути навичок з виконання сільськогосподарських робіт згідно з вимогами агротехніки органічного землеробства. Водночас у рамках комунікаційної підтримки проекту розпочато роботу над створенням нового вебсайту Плужненського професійного аграрного ліцею, оновленням вебсторінки ГО «Мультикультурна Україна», створенням трьох рекламних банерів.

Отже, розпочата міжнародна співпраця щодо трансферу знань і досвіду про органічне землеробство від університетів та аграрних компаній до професійних аграрних ліцеїв з метою оновлення змісту підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі є поштовхом до більш актив-

ного впровадження екологічно безпечних технологій вирощування сільськогосподарської продукції. Додатковими стійкими продуктами міжнародної проектної діяльності є ефективна комунікація та налагоджене партнерство аграрних освітніх закладів України та США, громадських організацій і агробізнесу, які сприятимуть розбудові потенціалу аграрних закладів професійної освіти для реалізації нових проектів щодо підготовки висококваліфікованих робітників відповідно до стратегічних цілей сталого розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. – Електронний ресурс. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення 05.01.2022 р.).

2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. – [Електронний ресурс]: Указ Президента України № 722/2019 від 30 вересня 2019 року. – URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення 05.01.2022 р.).

УДК: 377: 339.3 (477.43) С29

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ДЛЯ ТЕПЛИЧНОГО ГОСПОДАРСТВА

Василь СЕЛІЗАР, директор Державного навчального закладу «Вище професійне училище №11 м. Хмельницького», заслужений працівник освіти України

Розкрито систему роботи з реалізації проекту «Забезпечення потреб ринку продукції закритих ґрунтів кваліфікованими робітниками», схарактеризовано систему підготовки кваліфікованих робітників тепличного господарства у закладі професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: підготовка кваліфікованих робітників, тепличне господарство, овочеві культури, новітні технології, кластер, модернізація.

Vasyl SELIZAR

TRAINING OF QUALIFIED WORKERS FOR THE GREENHOUSE

The article reveals the system of work on the project «Ensuring the market needs of indoor soils by skilled workers», describes the system of training skilled greenhouse workers in vocational (technical) educational institutions.

Keywords: training of skilled workers, greenhouse farming, vegetable crops, latest technologies, cluster, modernization.

В умовах сьогодення реформування аграрного сектору економіки України спрямоване на підвищення ефективності та створення сприятливих передумов для стратегічного

© Селізар В., 2021

розвитку всіх сфер агропромислового комплексу, що дасть змогу певною мірою забезпечити продовольчі потреби населення. Пріоритетним завданням розвитку соціально-економічного блоку державної політики України є усунення її залеж-

ності від імпорту продуктів харчування та нарощування експортного потенціалу продовольчого сектора національної економіки [1, 3].

Тепличне овочівництво, як галузь, потребує відповідних фахівців, які володітимуть знаннями комп'ютеризації технологічних процесів, нових систем їх автоматизації, регулювання мікроклімату, удобрення та захисту рослин тощо [5].

Для розв'язання цієї проблеми Державний навчальний заклад «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького» у 2018 році взяв участь у регіональному проєкті з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку сільського господарства і отримав грант Європейського банку реконструкції та розвитку за проєкт регіонального розвитку з теми «Забезпечення потреб ринку продукції закритих ґрунтів кваліфікованими робітниками». За кошти Європейського банку в 2020 році було розпочато будівництво теплиці шостого покоління на гідропонії (у грудні 2021 року будівництво завершено), для здійснення професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників тепличного господарства.

Проєкт є самоокупним та спрямований на самозабезпечення розхідними матеріалами і модернізацію навчально-матеріальної бази закладу відповідно до нових технологічних тенденцій, що є поштовхом до комплексного підходу у розвитку ринку продукції закритих ґрунтів, а саме: створення освітньо-наукового компоненту майбутнього Тепличного кластеру з регіональною спеціалізацією, що сприятиме розвитку супутніх галузей промислового виробництва міста та області. Нова економічна модель у форматі кластеру передбачає збільшення кількості площ тепличних комплексів та створення у перспективі Агрологістичного центру, який забезпечить модернізацію інфраструктури збуту продукції (післязрожайна підготовка, первинна переробка, зберігання, пакування тощо) та зменшення цін на продукцію закритих ґрунтів. Це сприятиме збільшенню частки регіональної продукції та поступовому імпортозаміщенню, а згодом дасть змогу формувати експортні партії.

З метою реалізації проєкту в закладі розпочато підготовку кваліфікованих робітників за інтегрованою професією «Овочівник. Оператор технологічного устаткування в спорудах захищеного ґрунту. Продавець продовольчих товарів», яка дає можливість учням не тільки опанувати технології тепличного господарства, а й розвинути навички успішного підприємця, активної поведінки на ринку праці, оволодіти здатністю проєктувати оптимальну траєкторію індивідуального професійного становлення і подальшого самовдосконалення. Саме тому на

базі закладу упродовж 2019–2021 рр. проводився експеримент всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (наказ Міністерства освіти і науки України № 1227 від 12.11.2018 р.).

З метою підготовки фахівців тепличного господарства на базі закладу створено навчально-виробничий комплекс (Центр) з підготовки кваліфікованих робітників з професії «Овочівник. Оператор технологічного устаткування в спорудах захищеного ґрунту», який охоплює дві тепличні конструкції, навчальні кабінети та лабораторії, оснащені з урахуванням інноваційних технологій тепличної галузі. Здійснено навчання педагогічних працівників з технологій вирощування овочевої продукції у закритому ґрунті.

Перша конструкція навчально-виробничого комплексу – збірно-розбірний макет тепличного господарства – це конструктор плівкової теплиці тунельного типу з внутрішнім піддувом площею 100 кв. м, який монтується під час професійно-практичної підготовки для опанування здобувачами практичних навичок монтажу металевих конструкцій, встановлення плівки, системи опалення, вентиляції тощо.

Друга конструкція – навчальна лабораторія (прототип діючої теплиці повного виробничого циклу) – плівкова теплиця тунельного типу з внутрішнім піддувом площею 600 кв. м; технологія вирощування – гідропоніка; культура – овочеві рослини. Слугує для досконалого оволодіння принципами роботи теплиці та технологіями вирощування овочевих культур.

Теплиця оснащена системами вентиляції, обігріву, крапельного поливу, вентиляторами для надуву, міксерами для змішування поживних розчинів, баками для зберігання поживних речовин та води для поливу, балонами з CO₂. Наразі всі системи тепличного забезпечення працюють в автоматичному режимі. У подальшому планується комп'ютеризація всіх систем – становлення програми для автоматизованого регулювання мікроклімату «ProToolProRT».

Для теоретичної підготовки кваліфікованих робітників тепличного господарства обладнано кабінети загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки. Виробниче навчання з професії «Овочівник» відбувається у двох навчальних лабораторіях. Перша – це лабораторія «Овочівництво», яка обладнана з урахуванням новітніх технологій: системами вентиляції, доосвічування, зашторювання, туманоутворення, крапельного поливу; технічними столами для вирощування овочевих культур та розсади; стелажними конструкціями для вирощування мікрозелені; сучасною комп'ютерною технікою, зразками розсади, субстратів, комплектом зраз-

ків овочів; колекціями мінеральних добрив та насіннєвим матеріалом.

Друга – «Комбінована лабораторія для вирощування рослин», оснащена стелажними конструкціями з вирощування огірків на гідропоніці та стелажними конструкціями в рукавах з ґрунтосумішшю для вирощування полуниці; системами вентиляції, мікроклімату, доосвітчування, крапельного поливу та обігріву. У цій лабораторії наразі практикується вирощування полуниці та огірків гібридних сортів за новітніми технологіями.

Для підготовки кваліфікованих робітників з професії: «Оператор технологічного устаткування в спорудах захищеного ґрунту» облаштовано лабораторію «Альтернативних джерел». В цьому приміщенні достатня кількість навчальних робочих місць для проведення розбирально-складальних робіт елементів систем та конструкцій теплиці. Приміщення обладнано системами механізованого зашторювання, вентиляції, крапельного поливу; колектором; термобаком; вітровою станцією; сонячною батареєю; канадським

колодязем для обігріву; збірно-розбірним макетом мінітеплиці.

Усі навчальні приміщення обладнані відповідно до вимог охорони праці, пожежної безпеки та згідно з нормами освітлення, вологості, температури повітря. Так, у закладі освіти створено належні умови для якісної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників тепличного господарства, що сприятиме подальшому розвитку аграрної галузі та насиченню ринку українською овочевою продукцією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приліпка О. В. Агротехнологічні та організаційні засади функціонування підприємств закритого ґрунту [монографія] / О. В. Приліпка, О. М. Цизь. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 384 с.

2. Роганіна В. Є. Планування розвитку овочівництва на основі інновацій / В. Є. Роганіна // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. – Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 8. – С. 132–137.

УДК 687.016+676.02

ТВОРЧО-ПОШУКОВІ ПРОЄКТИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ ОДЯГУ

Оксана ПОЛІЩУК, викладач вищої категорії, голова циклової комісії «Легка промисловість» Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну, м. Біла Церква

На основі аналізу використання відходів та еко-трендів була розроблена колекція одягу жіночих сценічних суконь. Під час дослідження проблеми, використання екоматеріалів, було визначено чинники, які зумовлюють використання екоодягу. При проєктуванні колекції жіночого одягу з використанням паперових відходів учасники конструкторської студії «Кутюр'є» показали результати творчого підходу.

Ключові слова: екологічний дизайн, папір, екоматеріали, колекція, одяг, оригами.

Oksana POLISHUK

Creative research projects in the training of clothing design specialists

On the basis of waste use and eco-trends analysis, a collection of clothing has been developed. In the study of the problem of the use of eco-materials were identified factors that determine the use of eco-clothing. The results of the creative approach to the design of the stage collection are given women's clothing using paper waste

Keywords: eco-friendly design, paper, ecomaterials, collection, clothing, origami.

Щороку сміттєзвалища збільшуються майже на 3 млрд тонн. Значна частина відходів не переробляється. Саме тому все більше сучасних дизайнерів переймається проблемами довкілля та вигадують нові спосо-

© Поліщук О., 2022

би переробки відходів. Адже достатньо великий відсоток паперу стає сміттям, а може бути використаний повторно. Ідеться про екологічний дизайн – тенденцію в індустрії моди XXI століття. Третє місце в світі після органічних відходів та пластику в нашому житті займає папір [2].

Проблема заповнення папером усього простору землі сьогодні турбує людство. Тому учасники конструкторської студії «Кутюр'є» на базі Навчально-практичного центру Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну вирішили провести дослідницько-пошукову роботу і створити колекцію, яка викликала б емоційне захоплення від оригінальності моделей, зацікавленість в технології їх виконання і мотивувала молодь до творчості, спрямованої на формування екологічної культури. Один з аспектів екомоди – вторинне використання безпечних для планети і здоров'я людини матеріалів. У сучасному суспільстві екологічно безпечна мода – це найпопулярніший fashion напрям, такий біобум – своєрідне прагнення людини вижити в умовах глобально несприятливої екологічної ситуації та економічної кризи.

Нині екомода набуває все більшої популярності. Міжнародні періодичні видання «Vogue», «International Textile», «Elle», «Shape» все частіше звертаються до екологічної проблематики в індустрії моди. Екомода починає формувати певний імідж, який панує на мегакультурному просторі всієї планети. Виникають інші цінності, які змінюють світосприймання людини.

Упродовж усієї історії створення і подальшого розвитку, одяг піддавався численним змінам та багатомо експериментам. Неможливо навіть згадати всі матеріали, які були використані дизайнерами в пошуках оригінальних рішень і для створення абсолютно нових фасонів. Створені матеріали мають не тільки унікальні властивості, а й здатні економити кошти, ресурси та замінювати небезпечну для природи сировину.

Основою екологічного дизайну є одяг, виготовлений за допомогою спеціальних технологій з натуральних, екологічних матеріалів, які не викликають побічних захворювань і легко підлягають утилізації. Сировиною може бути бавовна, льон або бамбук, вирощені без використання пестицидів, морські мушлі, шерсть тварин, виготовлених без додавання хімікатів і шкідливих речовин тощо. Проте, це може бути і одяг зроблений із тканин, для виробництва яких використовуються продукти вторинної переробки, наприклад, пластмаси. Або ж, одяг зшитий із вторинних неперероблених матеріалів: використаних ковдр, парашутів, банерів, паперових креслеників тощо.

Минуле століття запам'яталося розмаїттям оригінальних ідей щодо створення одягу, які повністю змінили концепцію моди. Модельєри проводили весь час у пошуках нових варіацій, створювали одяг із незвичних для того часу матеріалів. Непоганим попитом у модниць користувався одяг з цупкого паперу-макулатури, який у більшості випадків був одноразовим та коштував недешево. Використання макулатури для виготовлення нових паперових виробів справді економить деревину, даючи змогу зменшити вирубку лісів [1].

Так, сукні з паперу стали одним із таких дуже незвичайних експериментів, якими сучасні мо-

дельєри надихаються досі. Цікаво, що подібні сукні, незважаючи на свою непрактичність, користуються досить великим попитом. Папір – матеріал для одягу незвичайний, потребує спеціального догляду та обережного користування. Уперше згадується паперовий одяг в Японії, а особливої популярності він набув у XII–XIV та XVII–XIX ст. У ці періоди часу паперовий одяг вважався дуже модним, тому і коштував надзвичайно дорого. При цьому спосіб виготовлення був досить простий – на аркуші паперу наносилось шаблонне зображення [2].

У сучасну добу технології зробили крок далеко вперед. Тепер одяг з паперу можна не тільки вдягати не один раз, а навіть прати. Сьогодні паперова мода аж ніяк не пов'язана з практицизмом. Кожен шукає в цьому свій оригінальний хід чи спосіб заявити про себе. Дизайнери виробів використовують цікаву конструкцію, різну якість та вид паперу, оригінальну сировину, з якої виготовлений папір, закладаючи глибокий зміст в авторський задум [3].

Учасники студії «Кутюр'є» Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну під керівництвом викладачів мистецьких дисциплін, конструювання та моделювання одягу постійно проводять творчо-пошукові роботи, створюють колекції сценічних суконь із використаного паперу. Кожний виріб побудований від початкової примітивної трапеції до складних геометричних конструкцій, оригамі.

Створення паперової колекції одягу передбачало такі етапи: генерування ідей учасниками освітнього процесу; розроблення творчими групами ескізів моделей; відбір найкращих проєктів; підбір матеріалів вторинної сировини (використані ватмани з креслениками, макулатура з бібліотечного архіву, залишки клаптиків тканини, продукція секонд хенду тощо); проєктне планування; робота над кожною моделлю колекції (створення елементів модулів виробу, складання модулів в єдине ціле (образ); співпраця із структурними підрозділами коледжу (перукарське відділення, відділення інформаційно-комунікаційних технологій, художня студія «Штрих», театр моди та зачіски «Діамодус» з метою завершення стилістичного образу кожної моделі); презентація колекції паперових суконь «Магія оригамі» та подальше використання колекції в театралізованих заходах, фотосесіях; аналіз фідбека проєкту (творчо-пошукової роботи).

Вибір теми творчо-пошукової роботи зумовлено популярністю використання східних мотивів, які тримаються у моді вже багато сезонів. Оригамі – самобутнє японське мистецтво створення об'ємних моделей різних предметів, тварин, птахів, квітів шляхом складання аркуша паперу без клею, ножиць та суміщення з іншими фігурами. Є декілька різновидів оригамі: просте, складання по розгортці, модульне, мокре, за якими можна створювати плоскі, об'ємні та багатомодульні форми.

У процесі роботи досліджено нові силуетні форми, лінії, членування. Учасники студії «Кутюр'є»

в своїй презентації для здобувачів освіти коледжу продемонстрували, що з паперу можна виготовити майже будь-який предмет – від капелюхів і сережок до взуття. Дослідницька робота та створена колекція мали позитивний вплив як виховний – щодо проблем довкілля, так і творчо-естетичний – до формування фахових компетентностей. Так, потрапляючи в поле екомоди, стаємо свідками виникнення й розгортання технологічного та конструктивного сприйняття екології, яка не стримує свободу фантазії людини, розвиває творчі здібності майбутніх фахівців, передусім із fashionіндустрії.

Досвід студії «Кутюр'є» на базі Навчально-практичного центру Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну з реалізації творчо-пошукових проєктів здобувачами освіти в галузі легкої промисловості довів актуальність та доцільність поєднання в освітньому процесі фахової майстерності та вирішення глобальних проблем людства. Колекція паперових

суконь «Магія орігами» стала стартовим проєктом Навчально-практичного центру коледжу у цьому напрямі. Уже сьогодні центр займається реалізацією низки проєктів, пов'язаних з розв'язанням екологічних проблем, такими як створення жіночих аксесуарів із текстильних відходів (колекція «Печворк»), перевтілення старих речей (бюро «LiFeHack»), виготовлення сувенірів із вторинної сировини (виставка «Поєднання Hard та Soft Skills в освітньому процесі коледжу») та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бродский А. К. Краткий курс общей экологии. СПб: «Деан», 2000. 224 с.

2. Гришукан О. И., Лукьянова Н. История оригами: как все начиналось. – URL: <http://21vu.lgb.ru/publ/100-1-0-262> (дата звернення: 25.09.2021).

3. Чуприна Н. В. Синтез епатажу та мінімалізму в сучасних колекціях еко-одягу. Культура і сучасність: альманах. – 2017. – № 2. – С. 81–85.

ВІТАЄМО

ВІТАЄМО З ЗАХИСТОМ ДИСЕРТАЦІЙ

Годун В. П. Розвиток творчого потенціалу майбутніх автомеханіків у коледжах. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта» (за спеціалізаціями). – Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Київ, 2021.

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування і ремонту автомобілів і двигунів.

Визначено та обґрунтовано основні педагогічні умови формування творчого потенціалу, розроблено модель розвитку творчого потенціалу майбутніх автомеханіків у коледжах; удосконалено методику розвитку творчого потенціалу та діагностичний інструментарій оцінювання рівнів розвитку творчого потенціалу майбутніх автомеханіків; дістав подальшого розвитку зміст поняття «творчий потенціал майбутніх автомеханіків»

Стрілець О. І. Професійна підготовка майбутніх токарів за дуальною формою освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта» (за спеціалізаціями). – Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Київ, 2021.

У дисертаційному дослідженні розв'язано актуальне наукове завдання щодо теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов професійної підготовки майбутніх токарів за дуальною формою освіти. Встановлено, що сучасні процеси розвитку машинобудівної галузі актуалізують потребу в робітничих кадрах із розвиненим технічним мисленням, здатних оперативно реагувати на техніко-технологічні зміни у

виробничих процесах, забезпечувати раціональні та енергоєфективні прийоми трудових дій, що вимагає від них ґрунтовних знань, умінь і професійно важливих якостей. Це зумовлює необхідність упровадження дуальної форми навчання у професійній підготовці майбутніх токарів.

Однорог Г. В. Розвиток ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю засобами інтерактивних технологій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». – Інститут професійно-технічної освіти, Національна академія педагогічних наук України, Київ, 2021.

У дисертаційному дослідженні теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови цілеспрямованого розвитку ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю засобами інтерактивних технологій. Спроековано модель розвитку ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю засобами інтерактивних технологій; визначено поняття «професійно актуальні здатності ключових компетентностей майбутніх кравців і закрійників»; уточнено зміст і структуру поняття «ключові компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю»; удосконалено діагностичний інструментарій оцінювання рівня розвиненості професійно актуальних здатностей ключових компетентностей майбутніх кравців і закрійників; подальшого розвитку дістала методика розвитку ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю засобами інтерактивних технологій.

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grihenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipto_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВА «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

В. о. директора видавництва
Аліна ЧЕРНОМОРОВА

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

Фактична адреса:

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54

Юридична адреса:

01135, м. Київ, пр. Перемоги, 10

+38 (044) 498-10-28

+38 (044) 498-10-29

office@pedpresa.ua

Над номером працювали:

Олександр СІРОЗАЙЦЕВ

Світлана РАДІОНОВА

На с. 1 обкладинки:

Зруйнований під час ворожих обстрілів навчальний корпус Комунального навчального закладу КОР «Васильківський професійний ліцей», м. Васильків, Київська область

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою:

2345255@ukr.net з поміткою

«Професійна освіта»

Підписано до друку 13.04.2022 р.

Формат 60x84 1/8. Папір газетний. Друк офсет. Умов.-друк. арк. 6,5.

Зам. № 23620

Видруковано

ТОВ «Принтстор Груп»

вул. Академіка Туполева, 19 Є, м. Київ, 04128

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2022 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
×				×			×			×	

поштовий

індекс

місто

код вулиці

село

буд.	корп.	кв.

область

район

вулиця

прізвище, ініціали

Читайте в наступному номері

✓ Професійна освіта України
в добу російської війни

✓ Профтехосвіта Чернігівщини

✓ Інновації у професійній освіті

✓ Психологічна служба

✓ Методичний супровід